

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Diplomová práce

Česká republika v obchodu s lidmi

Renáta Smutná

Vedoucí: PhDr. Miroslav Polišínský, CSc.

© 2017 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Renáta Smutná

Hospodářská a kulturní studia

Název práce

Česká republika v obchodu s lidmi

Název anglicky

Human Trafficking in the Czech Republic

Cíle práce

Cílem diplomové práce je charakterizovat problém mezinárodního obchodu s lidmi obecně a zvláště v České republice a zkoumat příčiny a důsledky této mezinárodní zločinnosti. Předmětem bude též zkoumání modu operandi obchodu s lidmi, zejména za účelem sexuálního vykořisťování a nucené práce. V návaznosti pak bude prezentována i soustava mezinárodních úmluv řešících problém obchodu s lidmi, protože závazky z těchto mezinárodních dokumentů jsou platné i pro ČR. Jedná se především o rozsudky (judikáty) Evropského soudu pro lidská práva ve věci obchodu s lidmi, které mají pro právní úpravu v České republice mimořádnou relevanci, a proto budou též v práci uvedeny. Speciální pozornost bude věnována implementaci relevantních mezinárodních závazků v českém zákonodárství a zejména v praxi. Především půjde o zjištění míry právní ochrany poskytované obětem obchodu s lidmi, v tomto kontextu pak bude věnována pozornost nejenom státním institucím, ale také nevládním organizacím, které těmto obětem poskytují pomoc a podporu. V závěru bude shrnut současný stav a formulovány případné návrhy na jeho zlepšení.

Metodika

Struktura práce předpokládá rozdělení do dvou částí – teoretické a praktické. První část bude vypracovaná na základě studia odborné literatury domácí i zahraniční provenience. Využity budou primární prameny (tj. dokumenty) a dále prameny sekundární (tj. prameny knižní, studie a články). Budou použity zdroje knižní i internetové.

V praktické části bude charakterizován systém institucí postihujících pachatele obchodu s lidmi, zajišťujících prevenci této činnosti a poskytujících ochranu obětem. Rozebrána bude jejich činnost na základě oficiálních Zpráv o stavu obchodování s lidmi v České republice vydávaných Odborem bezpečnostní politiky a prevence kriminality Ministerstva vnitra České republiky a Národní strategie boje proti obchodování s lidmi v České republice zpracované týměž odborem. Důležitým komponentem této části bude i průzkum nevládních organizací poskytujících pomoc obětem obchodu s lidmi. Efektivita těchto aktivit bude zjišťována stavem informovanosti veřejnosti o této problematice, k čemuž bude využito dotazníkové šetření. Deficit oficiální politiky v boji proti obchodu s lidmi bude demonstrován na případové studii obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování (tzv. „Stromečková kauza“).

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

Obchod s lidmi, obchodovaná osoba, mezinárodní zločinnost, mezinárodní ochrana, sexuální vykořisťování, nucené práce, novodobé otroctví, oběť, pachatel

---

Doporučené zdroje informací

Evropská úmluva o lidských právech a základních svobodách

HÝBNEROVÁ, S. Smluvní úprava OSN k potírání obchodu se ženami a dětmi za účelem sexuálního vykořisťování v publikaci: Právní následky mezinárodně protiprávního chování, Univerzita Carolina Pragensis Juridica, Praha, 2007.

Listina základních práv a svobod: Hlava I., Hlava II. In: Zákon č. 2/1993 Sb. 1992.

Listina základních práv EU

Národní strategie boje proti obchodování s lidmi v České republice na období 2016 – 2019. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, Odbor bezpečnostní politiky, 2016. Dostupné z:

www.mvcr.cz/soubor/narodni-strategie-boje-proti-obchodovani-s-lidmi-v-cr-2016-2019.aspx

Protokol OSN o prevenci, potlačování a trestání obchodu s lidmi, zejména ženami a dětmi SCARPA, Silvia. Trafficking in Human Beings: Modern Slavery. Oxford: Oxford University Press, 2008. ISBN 9780199541904.

SKINNER, E. Benjamin. Otroci současnosti: Svědectví o moderních otrokářích a jejich obětech. Praha: XYZ, 2011. ISBN 978-80-7388-471-0.

Zpráva o stavu obchodování s lidmi v České republice za rok 2015. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, odbor bezpečnostní politiky, 2016. Dostupné z: www.mvcr.cz/soubor/zprava-o-stavu-osl-v-cr-2015.aspx

---

Předběžný termín obhajoby

2016/17 LS – PEF

Vedoucí práce

PhDr. Miroslav Polišínský, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 2. 3. 2017

doc. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 3. 3. 2017

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 25. 03. 2017

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci na téma „Česká republika v obchodu s lidmi“ jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze, dne 31. 03. 2017

.....

podpis

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala PhDr. Miroslavu Polišenskému za odborné vedení, pomoc a rady při zpracování této diplomové práce. Dále mé poděkování patří všem respondentům výzkumu a v neposlední řadě bych také chtěla poděkovat své rodině za trpělivost a oporu a Jakubu Vlachovi za technickou podporu.

Česká republika v obchodu s lidmi

Human Trafficking in the Czech Republic

Souhrn

Diplomová práce se zabývá mezinárodně rozšířeným nežádoucím fenoménem obchodu s lidmi s důrazem na jeho formy, příčiny a důsledky a způsoby jeho potírání v České republice. Cílem práce je prozkoumat nejdůležitější právní i sociální aspekty této problematiky včetně efektivity přijatých opatření. Tomu odpovídá i rozdělení práce na teoretickou a praktickou část. V teoretické části je uvedena mezinárodně platná definice obchodu s lidmi a její reflexe v právním pořádku České republiky. Adekvátní důraz je kladen na genezi a současnou mezinárodní smluvní úpravu vztahující se i na ČR.

Součástí práce je ucelený přehled prevence, která je dostupná v České republice, jsou zde zahrnuty vládní i nevládní instituce bojující proti obchodu s lidmi. Analýza současné situace v ČR vychází z oficiálních Zpráv o stavu obchodování s lidmi v České republice vydávaných Ministerstvem vnitra. Pro ilustraci efektivity orgánů činných v trestním řízení byly začleněny i konkrétní příklady vykořisťování. Data získaná z vlastního kvantitativního výzkumu ukazují míru informovanosti české veřejnosti o této formě organizovaného zločinu.

Klíčová slova

Obchod s lidmi, obchodovaná osoba, mezinárodní zločinnost, mezinárodní ochrana, sexuální vykořisťování, nucené práce, novodobé otroctví, oběť, pachatel.

Summary

The diploma thesis is concerned with internationally negative phenomenon of human trafficking. The emphasis is given on its forms, causes, consequences and methods of fighting against human trafficking in the Czech Republic. The goal of the thesis is to examine the most important legal and social aspects of these issues, including the question of efficiency of adopted counter-measures. This is reflected in division of the thesis into a theoretical and a practical part. The theoretical part includes the international definition of human trafficking and its implementation in the Czech law. Adequate emphasis is being put both on the genesis of the relevant international treaty regime, and on its current version, which is also binding on the Czech Republic.

The thesis also includes comprehensive overview of the preventive measures available in the Czech Republic. Both governmental and non-governmental institutions combating human trafficking are covered. The analysis of current situation in the Czech Republic is based on official Reports of the state of human trafficking in the Czech Republic, which are published by the Ministry of Interior Affairs. In addition, specific examples of exploitation were included for the purpose to illustrate the efficacy of prosecuting authorities. The level of awareness among the Czech population with respect to this form of organized criminal activity is showed by the data gathered from own quantitative research.

Keywords

Human trafficking, trafficked person, international crime, international protection, sexual exploitation, forced labor, modern slavery, victim, offender.

Obsah

Souhrn.....	1
Klíčová slova	1
Summary	2
Keywords	2
Seznam tabulek	5
Seznam grafů	5
1. Úvod.....	7
2. Cíl práce a metodika	9
2.1. Cíl práce	9
2.2. Metodika	9
3. Novodobé aspekty obchodování s lidmi.....	11
3.1. Specifika obchodu se ženami	13
3.2. Obchod s lidmi za účelem pracovní exploatace.....	16
3.3. Obchod s lidmi a novodobé otroctví	18
4. Geneze mezinárodněprávní úpravy zákazu obchodu s lidmi.....	21
4.1. Zákaz obchodu s lidmi za účelem sexuální exploatace.....	21
4.2. Zákaz obchodu s lidmi za účelem nucené práce	23
4.3. Palermský protokol a definice obchodování s lidmi	24
5. Evropská regionální úprava zákazu obchodování s lidmi	27
6. Prevence a potírání obchodu s lidmi v České republice	33
6.1. Meziřezortní koordinační skupina pro oblast boje proti obchodování s lidmi.....	33
6.2. Státní instituce bojující proti obchodování s lidmi	34
6.2.1. Ministerstvo vnitra.....	34
6.2.2. Policie	36
6.2.3. Ministerstvo práce a sociálních věcí.....	36
6.3. Nevládní neziskové organizace v boji proti obchodování s lidmi	37
6.3.1. La Strada Česká republika.....	37
6.3.2. Arcidiecézní charita Praha.....	41
6.3.3. Mezinárodní organizace pro migraci (IOM)	43
6.3.4. Diakonie Českobratrské církve evangelické	44
7. Současná situace obchodování s lidmi v České republice.....	47
7.1. Sexuální vykořisťování	50
7.2. Pracovní vykořisťování	51

7.3. Pachatelé	53
7.4. Oběti	55
7.4.1. Česká republika jako země cílová	55
7.4.2. Česká republika jako země zdrojová	58
7.4.3. Oběti obchodování s lidmi a sociální služby	59
7.5. Obchodování s osobami mladšími 18 let	60
8. Kazuistika	62
8.1. Příklady pracovního vykořisťování.....	62
8.1.1. Kauza „Stromkaři“	62
8.1.2. Případ „Spargel“	66
8.1.3. Agenturní zaměstnávání zahraničních pracovníků.....	67
8.2. Příklad obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování.....	69
8.3. Implementace Evropské úmluvy do českého právního řádu.....	71
9. Dotazníkové šetření	74
9.1. Zhodnocení výsledků a diskuse	87
10. Závěr	90
11. Seznam použité literatury	93
11.1. Primární zdroje (právně závazné prameny, dokumenty, judikáty)	93
11.2. Sekundární zdroje (zdroje knižní, studie a články, zdroje internetové).....	96
Příloha – otázky použité v dotazníkovém šetření	101

Seznam tabulek

Tabulka 1: Počty obětí OSL identifikovaných organizací La Strada v roce 2015	40
Tabulka 2: Počty navracených osob v letech 2001 - 2015	44
Tabulka 3: Oběti OSL zařazené do Programu v letech 2003 - 2015	57
Tabulka 4: Formy sociálních služeb poskytnutých obětem OSL v roce 2015	60

Seznam grafů

Graf 1: Vývoj počtu trestných činů OSL v letech 2005 - 2015	48
Graf 2: Počty rozpracovaných případů OSL v jednotlivých krajích v roce 2015.....	49
Graf 3: Regionální rozložení pachatelů OSL v roce 2015.....	54
Graf 4: Vzdělání pachatelů OSL v roce 2015.....	54
Graf 5: Regionální rozložení obětí OSL v roce 2015	55
Graf 6: Rozdělení obětí OSL zařazených do Programu v letech 2007 – 2015 dle pohlaví.	58
Graf 7: návratnost dotazníku.....	74
Graf 8: Jaké je Vaše pohlaví?.....	75
Graf 9: Kolik je Vám let?.....	75
Graf 10: Jaká je velikost obce, ve které žijete?.....	75
Graf 11: Jaké máte nejvyšší dosažené vzdělání?.....	75
Graf 12: Co si představujete pod pojmem „obchod s lidmi“?	76
Graf 13: Jaké formy obchodu s lidmi se ČR vyskytují?	77
Graf 14: Připadají Vám informace, které jsou Vám poskytovány sdělovacími prostředky dostatečné?.....	78
Graf 15: Jaké zdroje k hledání informací o obchodu s lidmi využíváte?	79
Graf 16: Na území ČR existují organizace, které se aktivně zapojují do boje proti obchodu s lidmi. Znáte nějaké?	79
Graf 17: Věděl/a byste, jak se zachovat, případně na koho se obrátit v případě, že byste se vy sám/sama stal/a obětí trestného činu obchodování s lidmi?	80
Graf 18: Víte, jak byste pomohl/a oběti obchodu s lidmi?	81
Graf 19: Spatřujete v práci v zahraničí nějaké riziko?.....	82

Graf 20: Myslíte si, že byste se sám/sama mohl/a stát obětí obchodu s lidmi?.....	83
Graf 21: Navrhněte, jak by se dalo efektivněji bojovat proti obchodu s lidmi.....	84
Graf 22: Jaký je Váš názor na to, že se o obchodu s lidmi často mluví jako o „obchodu s bílým masem“?	85
Graf 23: Kolik si myslíte, že je ročně celosvětově obětí obchodu s lidmi?.....	85
Graf 24: Kolik si myslíte, že je ročně obětí obchodu s lidmi na území České republiky? ..	86

1. Úvod

Téma zadané diplomové práce je zaměřené na problém obchodování s lidmi v České republice. Tomu odpovídá i název práce, nicméně hlubší vhled do této závažné a nanejvýš aktuální problematiky vyžadoval i širší pohled na obchod s lidmi jako mezinárodní zločinnost, s níž se potýkají státy v celosvětovém měřítku. Česká republika není v tomto směru výjimkou. S ohledem na svoji geografickou polohu je nejenom zemí tranzitní, ale i cílovou a bohužel též zdrojovou. Zároveň je otázkou, jak v soudobých podmínkách globalizovaného světa tomuto fenoménu čelit. Na mezinárodní úrovni jsou to bezpochyby smluvně stanovené postupy umožňující spolupráci vlád při potírání obchodu s lidmi. I když práce není primárně zaměřená na právní aspekty obchodování s lidmi, jeví se jako nesporně užitečné zabývat se mezinárodními smlouvami, které se touto problematikou zabývají a jimiž je Česká republika vázaná. Vlastní snaha orgánů České republiky z těchto závazků vychází a jejich implementaci zabezpečuje institucemi na vládní úrovni i s pomocí nevládních organizací.

Těžiště teoretické části práce spočívá v prozkoumání efektivity jejich činnosti cílené na potírání obchodu s lidmi v jeho nejfrekventovanějších formách. Zásadní otázkou je přitom nejenom postih pachatelů této trestné činnosti a ochrana obětí, včetně jejich resocializace, ale též především prevence jako nejdůležitější předpoklad úspěchu potírání obchodu s lidmi.

V praktické části je proto hlavně věnovaná pozornost metodám a způsobům informování veřejnosti, cílené především na skupiny zranitelných osob, kde svá specifika mají oběti sexuálního vykořisťování a osoby obchodované za účelem pracovního vykořisťování. Důležitou součástí prevence jsou i programy zabezpečující větší informovanost co možná nejširší veřejnosti, a to tím spíše, že povědomí veřejnosti o nebezpečích a rizicích této trestné činnosti je nedostatečné. Součástí práce je proto i průzkum současného stavu informovanosti demonstrováný dotazníkem, který zahrnuje určitý okruh otázek spojených s obchodováním s lidmi a je adresovaný reprezentativnímu vzorku respondentů.

Koncepci práce bylo přizpůsobeno i její rozdělení na teoretickou a praktickou část, které jsou následně členěny na kapitoly. První kapitola se zabývá definováním pojmu

obchodu s lidmi, popisuje příčiny a důsledky této mezinárodní zločinnosti, rozlišuje jednotlivé formy trestné činnosti a jejich specifika a aspekty. Následně je v práci prezentována soustava mezinárodních úmluv řešících problém obchodu s lidmi, protože závazky z těchto mezinárodních dokumentů jsou relevantní a platné i pro Českou republiku.

Následuje kapitola zabývající se prevencí a potíráním obchodu s lidmi v České republice. Zde jsou rozebrány jednotlivé vládní instituce působící v této oblasti. Zvláštní pozornost je potom věnována nevládním neziskovým organizacím, které se do boje proti OSL zapojují a jsou nezastupitelné hlavně, co se týče pomoci obětem. Je popsána jejich činnost, konkrétní aktivity a programy, v rámci kterých poskytují pomoc obětem OSL.

Praktická část práce se věnuje analýze současné situace obchodu s lidmi v ČR na základě oficiálních Zpráv o stavu obchodování s lidmi v České republice vydávaných Odborem bezpečnostní politiky a prevence kriminality Ministerstva vnitra. Reflexe mezinárodní úpravy obchodu s lidmi v českém vnitrostátním právu a zejména pak praktická efektivita nové trestněprávní úpravy obchodu s lidmi je demonstrována na vybraných soudních případech. Zásadní význam z hlediska přidané hodnoty práce má zhodnocení stavu informovanosti veřejnosti o dané problematice, podložené výsledky provedeného dotazníkového šetření.

2. Cíl práce a metodika

2.1. Cíl práce

Cílem diplomové práce je charakterizovat problém mezinárodního obchodu s lidmi obecně a zvláště v České republice a zkoumat příčiny a důsledky této mezinárodní zločinnosti. Předmětem je též zkoumání modu operandi obchodu s lidmi, zejména za účelem sexuálního vykořisťování a nucené práce. V návaznosti je pak prezentována i soustava mezinárodních úmluv řešících problém obchodu s lidmi, protože závazky z těchto mezinárodních dokumentů jsou platné i pro ČR. Jedná se především o rozsudky (judikáty) Evropského soudu pro lidská práva ve věci obchodu s lidmi, které mají pro právní úpravu v České republice mimořádnou relevanci, a proto jsou též v práci uvedeny. Speciální pozornost je věnována implementaci relevantních mezinárodních závazků v českém zákonodárství a zejména v praxi. Především je zjišťována míra právní ochrany poskytované obětem obchodu s lidmi, v tomto kontextu je potom věnována pozornost nejenom státním institucím, ale také nevládním organizacím, které těmto obětem poskytují pomoc a podporu. V závěru je shrnut současný stav a formulovány případné návrhy na jeho zlepšení.

2.2. Metodika

Struktura práce předpokládá rozdělení do dvou částí – teoretické a praktické. První část byla vypracovaná na základě studia odborné literatury domácí i zahraniční provenience. Využity byly primární prameny (tj. dokumenty) a dále prameny sekundární (tj. prameny knižní, studie a články), jak v knižní, tak i internetové formě.

V praktické části je charakterizován systém institucí postihujících pachatele obchodu s lidmi, zajišťujících prevenci této činnosti a poskytujících ochranu obětem. Jejich činnost byla rozebrána na základě oficiálních Zpráv o stavu obchodování s lidmi v České republice vydávaných Odborem bezpečnostní politiky a prevence kriminality Ministerstva

vnitra České republiky a Národní strategie boje proti obchodování s lidmi v České republice, zpracované týmě odborníků. Důležitým komponentem této části je i průzkum nevládních organizací poskytujících pomoc obětem obchodu s lidmi. Efektivita těchto aktivit byla zjišťována stavem informovanosti veřejnosti o této problematice, k čemuž bylo využito dotazníkové šetření.

Ke zjištění informovanosti české veřejnosti o problematice obchodu s lidmi byl použit kvantitativní výzkum. Jako technika sběru dat byla zvolena metoda dotazníku s náhodným výběrem testovaného vzorku. Dotazník se skládal celkem z 29 otázek (4 identifikační, 11 uzavřených, 3 polouzavřené, 11 otevřených). Formulář byl zadán prostřednictvím webového portálu vyplnto.cz a následně umístěn volně přístupný na internet z důvodu získání co možná největší diverzity respondentů. Byl zcela anonymní a nevyžadoval žádné osobní údaje odpovídajících.

Mezi výhody dotazníkového šetření patří především nízká časová a finanční náročnost. Touto metodou lze získat velké množství dat, která jsou vysoce reprezentativní i pro zbytek populace. Odpovědi získané z dotazníku je možné kvantifikovat a analyzovat. Výhodou pro respondenty je vysoká míra anonymity a časová nenáročnost. Nevýhodou je potom možné zkreslení ze strany respondentů (lživé odpovědi, snaha vykreslit se v lepším světle). Na rozdíl od kvalitativního výzkumu použitá metoda nezkoumá problém do hloubky a získává pouze omezené množství informací.

Deficit oficiální politiky v boji proti obchodu s lidmi byl demonstrován na případové studii obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování (tzv. „Stromečková kauza“).

3. Novodobé aspekty obchodování s lidmi

Obchod s lidskými bytostmi zdaleka není historicky překonaným jevem. Na rozdíl od minulosti je dnes provozován v nových formách a s využitím moderních technických prostředků. S ohledem na jeho finanční lukrativnost zaznamenal v posledních letech dramatický nárůst a lze jej považovat za celosvětový, globální fenomén, který se s různou intenzitou dotýká většiny států mezinárodního společenství.¹ Jde o závažnou trestnou činnost označovanou v dokumentech OSN i evropských institucích za novodobé otroctví. V obchodu s lidmi převažují jako účel sexuální vykořisťování, kde oběťmi jsou v převážné většině ženy a děti. Další formou obchodu s lidmi je nucená práce, často charakterizovaná jako práce otrocká.

Obchod s lidmi je chápán a diskutován především jako regionální problém. Má zjevná regionální specifika, ale existuje zde i řada shodných tendencí. Co se týče pachatelů, v obchodu s lidmi se angažují jak skupiny jednotlivců, tak i organizované mezinárodně propojené sítě pachatelů, majících organizační strukturu a tvrdou hierarchii. Ve stále větší míře se přitom prosazuje spolupráce domácích pachatelů se zahraničním organizovaným zločinem. Do určité míry se jim tak otevírá žádoucí přístup do legálních komerčních struktur i účast v obchodním světě a možnost používat nejmodernější komunikační technologie k udržování a rozšiřování domácích a zahraničních spojení.

Praxe ukazuje, že hlavně v Evropě je organizovaný zločin zaměřený na obchod s lidmi tvořen ve většině případů skupinami volně spojených jednotlivců vedených autoritativní osobností. Často se uplatňují i hierarchicky uspořádané zločinecké

---

¹ I když je velice těžké, ne-li nemožné přesně staticky vyjádřit rozsah celosvětového obchodu s lidmi a počet jeho obětí, jelikož pouze nevelká část tohoto obchodu je odhalena a trestně stíhána, je podle odhadů OSN ročně celosvětově obchodováno 700 tisíc – 2 miliony osob, přičemž 300 – 500 tisíc je prodáváno v rámci Evropy. Podle statistik MOP se na celém světě v tuto chvíli nachází celkem 12 milionů obětí nucených prací, přičemž zisky pachatelů dosahují až 32 miliard dolarů.

(Zdroj: *Obchod s lidmi - Popis situace v obchodu s lidmi*. Ministerstvo vnitra České republiky [online]. [cit. 2017-02-02]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/obchod-s-lidmi-popis-situace-v-obchodu-s-lidmi-979350.aspx>)

struktury („mafie“) anebo je obchod s lidmi organizován a prováděn etnicky homogenními skupinami (v Evropě například albánskými, kosovskými, ruskými, ukrajinskými).²

Co se týče obchodu se ženami a dětmi za účelem sexuálního vykořisťování, mají nejaktivnější zločinecké skupiny vždy spolehlivý kontakt se zeměmi původu obětí. Často z těchto zemí buď přímo pocházejí anebo mají historické či kulturní vazby se zemí, odkud pocházejí oběti. Z evropských zemí to byly zejména v 90. letech v souvislosti s rozpadem tzv. Sovětského bloku Ruská federace, Ukrajina, Bulharsko, Rumunsko, Litva a Moldávie, odkud pocházelo nejvíce obchodovaných žen a dívek. Z dostupných dokumentů vyplývá, že zločinci byli vesměs domácího původu a operovali v úzkém kontaktu se zločineckými sítěmi kosovsko-albánskými, srbskými a makedonskými, i když se situace v těchto zemích již částečně stabilizovala. Ve světovém měřítku se stále aktivněji prosazují i asijské, zejména čínské zločinecké skupiny. Ty jsou organizované na hierarchickém principu a mají pod kontrolou celý proces transakce, počínaje nábořem přes transitní operaci až po předání na místě určení.³

Zásadním aspektem obchodu se ženami a příčinou jejího neustálého nárůstu jsou obrovské zisky na straně jedné a poměrně malé riziko trestního postihu na straně druhé. Jenom v Evropě se roční příjmy z této trestné činnosti pohybují mezi 8 až 12 miliard eur, což je patrně jeden z nejvyšších zisků z nelegálních aktivit. Například při odhalení sítě obchodníků se ženami v Řecku v roce 2005 byla zajištěna hotovost ve výši 18 tisíc eur a 280 tisíc eur na bankovních účtech. Některé zdroje uvádějí, že obchodníci se ženami v Litvě inkasovali v témže období za jednu oběť 2 až 6 tisíc eur. Tato částka se mnohonásobně zvyšuje s ohledem na skutečnost, že ženy jsou prodávány až sedmkrát za sebou. Národní strategie boje proti obchodování s lidmi pro období 2005 – 2007 uvádí, že v případě jedné obchodované ženy se kuplíři vrátí vložené peníze za 2 až 3 dny. Všechny další příjmy jsou čistým ziskem zahrnujícím možnost dalších příjmů z dalšího prodeje

---

² 2005 EU Organized Crime Report – Public version, Prev. Doc. 13788/05 Council of the European Union, Brussels, 17. 11. 2005. Dostupné také z: file:///C:/Users/mw26tu/Downloads/eu-organisedcrimereport2005.pdf

³ HÝBNEROVÁ, S. *Smluvní úprava OSN k potírání obchodu se ženami a dětmi za účelem sexuálního vykořisťování* v publikaci: Právní následky mezinárodně protiprávního chování, Univerzita Carolina Pragensis Juridica, Praha, 2007, str. 215-216.

oběti. Pro ilustraci lze uvést, že majitelé baru provozujících prostituci, a to i nucenou, inkasují v průměru 10 až 15 tisíc eur měsíčně za jednu ženu.⁴

Vysoká míra společenské nebezpečnosti obchodu s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování je dána také tím, že převod zisku z této trestné činnosti do legálních forem podnikání je vždy propojen s dalšími nelegálními a vysoce trestnými aktivitami. Na prvním místě je to praní špinavých peněz, které umožňuje obchodníkům s lidmi pronikat do legálních komerčních a politických struktur, získávat určitý společenský statut a legalizovat své bohatství. Velice častým průvodním jevem je korupce policejních, správních a soudních orgánů, což je vážné ohrožení demokratického systému, hlavně v postkomunistických zemích, kde je tento systém značně křehký. Často zapomínaným, nicméně velmi důležitým aspektem obchodu s lidmi, nejen ženami a dětmi je destabilizace demografické situace, a to hlavně v zemích s chudšími ekonomikami. Odliv lidských zdrojů a ohrožení veřejného zdraví a existujících společenských vazeb má s tímto obchodem přímou souvislost. Obchod s lidmi je tak nejen trestnou činností, ale i závažným strukturálním problémem, který má úzkou souvislost s ekonomickou migrací, na níž se ve stále větší míře podílejí i ženy. Obchod s lidmi však nelze s nelegální migrací směšovat, i když spolu často velmi úzce souvisí. Pro obchod s lidmi je charakteristické vytvoření závislosti oběti na pachateli a následné zneužívání její bezmocnosti, ať už k sexuální nebo pracovní exploataci. V případě obchodu se ženami a dětmi je viktimizace nedílnou součástí této trestné činnosti a zásahem do fyzické i morální integrity obětí se liší od nelegální migrace.⁵

3.1. Specifika obchodu se ženami

Pokud chápeme obchod s lidmi jako nedovolenou obchodní transakci, pak jeho „úspěch“ závisí vždy na vztahu nabídky a poptávky. V případě obchodu se ženami je poptávka vždy diktována zájmem „klientů“ o sexuální služby, případně biologickou

---

⁴ MINISTERSTVO VNITRA. *Národní strategie boje proti obchodování s lidmi (pro období 2005 - 2007)*. Praha, 2005. Dostupné také z: <http://www.mvcr.cz/soubor/strategie-2005-2007-1-pdf.aspx>

⁵ HÝBNEROVÁ, S. *Smluvní úprava OSN k potírání obchodu se ženami a dětmi za účelem sexuálního vykořisťování* v publikaci: *Právní následky mezinárodně protiprávního chování*, Univerzita Carolina Pragensis Juridica, Praha, 2007, str. 216-217.

reprodukcí nebo o bezplatnou práci. V případě zájemců o koupi manželky či partnerky může jít o výkon všech tří povinností souběžně.

V případě poptávky se dodavatelé zaměřují v první řadě na nejzranitelnější ženy. Obvykle se jedná o velmi mladé ženy, či dokonce nezletilé dívky ze sociálně slabších vrstev, toužících po tzv. lepším životě či dobře placené práci. Ty jsou totiž často velmi ochotné k emigraci, zejména jestliže jim je slibována lukrativní práce nebo výhodný partnerský vztah. Uplatňují se i násilné metody, i když alespoň v Evropě se od nich upouští. Ať již je použita metoda brutální či pouze lživá, jsou vždy oběti vmanévrované do několika standardních situací: násilné prostituce, nuceného sňatku anebo nucené práce či služby.

Obchod se ženami je tradičně – a to i v příslušných mezinárodních úmluvách – spojován pouze s nucenou prostitucí. Nucené sňatky, které jsou dosud nejméně zdokumentovanou oblastí nakládání s obchodovanými ženami a nucená práce žen, byly do celkové koncepce obchodu se ženami a boje s tímto fenoménem začleněny až v roce 1995 v rámci Pekingské Deklarace a Platformy pro akci, což jsou dokumenty přijaté čtvrtou světovou konferencí o ženách.⁶ Tuto rozšiřující koncepci obchodu se ženami potvrdil i generální tajemník OSN ve zprávě o obchodu se ženami a dívkami.⁷ V samotné Evropě se lze opřít o prohlášení Evropské unie považující nucenou prostituci a nucený sňatek za dvě formy sexuálního vykořisťování, které jsou účelem obchodu se ženami.⁸

Souhrnně lze uvést, že je to především strukturální nevyrovnanost ekonomické a sociální povahy na světové úrovni, která napomáhá rozvoji obchodu se ženami. V případě podvodu se obvykle zneužívá tíživá ekonomická situace žen. Ke zranitelnosti přispívá negramotnost, nedostatečný přístup k informacím, ale také diskriminační kulturní a náboženské tradice. Na růst počtu obchodovaných žen ze střední a východní Evropy má vliv několik faktorů. Na prvním místě to byl přechod k tržní ekonomice a následný růst nezaměstnanosti s dopadem zvláště na ženy. Tento jev se prolínal s nárůstem organizovaného zločinu v celém regionu a s jeho zaměřením na obchod se ženami. Nelze

---

⁶ *Beijing Declaration and Platform for Action*. United Nations, 1995. ISBN 978-1-936291-93-9. Dostupné také z: http://www.unwomen.org/~media/headquarters/attachments/sections/csw/pfa_e_final_web.pdf

⁷ Report of the Secretary General on Traffic in Woman and Girls, U.N.Doc.A/51/309 at par. 5). Dostupné také z: <http://www.un.org/documents/ga/docs/51/plenary/a51-309.htm>

⁸ Sdělení Evropské komise z roku 1996, které se týkalo přípravy globální a multidisciplinární strategie v boji proti obchodu s lidmi.

opomenout ani „praktickou“ stránku věci: bylo levnější a snazší dovézt do západní Evropy ženy z Rumunska, Polska nebo Bulharska, protože mohly relativně snadno přicestovat, tj. bez kontrolních překážek a i svým vzhledem poutají menší pozornost příslušných policejních orgánů.

Využívá se neformální i formální způsob nábora. Neformální uplatňuje přímý kontakt s oběťmi prostřednictvím příbuzných či známých nebo v barech a na diskotékách. Formální nábor probíhá přes různé pracovní, sňatkové či cestovní agentury. Náleží sem též inzerce, ať už v tradičních médiích nebo (v poslední době stále častěji) na internetu. Náboráři používají k nalákání obětí různé lži a fiktivní nabídky práce či sňatku. Existují ale i případy, kdy obchodované ženy věděly, že budou pracovat jako prostitutky za určitých dohodnutých podmínek, ale místo toho jsou drženy proti své vůli v nelidských poměrech. Pokud podvodné metody nábora neuspějí, dochází k násilí v nejrůznějších formách (vyhrožování, vydírání, omezování osobní svobody, fyzické, emocionální či sexuální zneužívání). Pachatelé často také používají drogy k získání povolnosti obětí a odebírají obchodovaným osobám cestovní doklady, peníze či jiné cennosti, aby jim zabránili v útěku.

Důležitý je i způsob transportu. Ženy obchodované v rámci Evropy jsou většinou přepravovány soukromými auty. V případě velkých vzdáleností je využívána letecká doprava. Podle údajů Europolu⁹ jsou metody, které používají obchodníci s lidmi pro převážení obětí přes hranice stejné, jako metody používané při převádění ilegálních migrantů. Zahrnují padělané cestovní doklady - pasy nebo víza (pokud jsou nezbytné), pracovní nabídky nebo studentské stáže.

Pro obchod se ženami je typické, že vesměs probíhá utajeně a je dosti obtížné jej identifikovat a kvantifikovat. Přesto však lze najít jisté společné rysy. Zaprvé je to vždy nějakým způsobem zneužitá legitimní snaha žen z chudších zemí odcestovat za lepšími životními podmínkami. Dalším společným znakem je skutečnost, že vyhlédnuté oběti jsou vždy vystaveny nějaké formě nátlaku, jsou podvedeny, či jsou u nich vyvolány falešné

---

⁹ Evropský policejní úřad (Europol) je agentura EU působící v oblasti prosazování práva. Jejím cílem je zlepšit bezpečnostní situaci v Evropě prostřednictvím podpory donucovacích orgánů v členských státech EU. (Zdroj: *Evropský policejní úřad (Europol)*. Europa.eu [online]. [cit. 2017-02-02]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/europol_cs)

naděje. Obchodované ženy vždy opouštějí svoji zemi, dostávají se do závislého postavení, v důsledku čehož se stávají oběťmi některé z forem sexuálního vykořisťování. A konečně, mezinárodní organizovaný obchod se ženami má vždy jediný cíl – dosažení co největšího zisku. Komplexně lze transnacionální organizovaný prodej žen charakterizovat jako zločinnou činnost, při které je vždy žena vykořisťovaná v jiné zemi, než je její země původu, a to druhou osobou nebo skupinou osob v úmyslu získat majetkový prospěch. Součástí prodeje je organizace pobytu a/nebo legální transport ženy ze země původu do země cílové a její přinucení libovolnou formou nátlaku nebo zneužitím její závislosti k prostituci nebo jinému druhu sexuálního vykořisťování.¹⁰

3.2. Obchod s lidmi za účelem pracovní exploatace

Obchod s lidmi za účelem nucené práce je druhou nejčastější a celosvětově nejrozšířenější formou organizovaného zločinu.¹¹ Sama nucená práce nastává podle mezinárodní organizace práce (MOP) ve chvíli, kdy je daná osoba vystavena fyzickému či psychickému nátlaku, aby vykonala práci, kterou by za běžných okolností nevykonala.¹² Horší formou nucené práce, kdy dochází k fyzickému a psychickému násilí na oběti, není jí poskytnut téměř žádný čas na odpočinek a práce buď není zaplácena vůbec, nebo je mzda zadržovaná, je novodobé otroctví, což je termín, s nímž se lze setkat jak v oficiálních dokumentech, tak v odborné literatuře.¹³ V případě nucené či otrocké práce, jsou to zejména migranti (povětšinou ilegální), kteří jsou pro svoji nejistotu a zranitelnou pozici objektem zneužívání. Jsou často podrobováni nucené (v krajních případech i otrocké) práci

---

¹⁰ HÝBNEROVÁ, S. *Smluvní úprava OSN k potírání obchodu se ženami a dětmi za účelem sexuálního vykořisťování* v publikaci: Právní následky mezinárodně protiprávního chování, Univerzita Carolina Pragensis Juridica, Praha, 2007, str. 218-220.

¹¹ Podle Úřadu pro drogy a kriminalitu OSN (UNODC) je z hlediska počtu obětí druhou nejpočetnější kategorií obchodu s lidmi nucená práce a tvoří zhruba 17 % celkového obchodu s lidmi. (Zdroj: UNODC. *Global Report on Trafficking in Persons* [online]. 2009 [cit. 2017-02-17]. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/Global_Report_on_TIP.pdf)

¹² Forced Labour Convention: Convention concerning Forced or Compulsory Labour. *International Labour Organization* [online]. Geneva, 1930 [cit. 2017-02-17]. Dostupné z: http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=1000:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C029

¹³ SCARPA, Silvia. *Trafficking in Human Beings: Modern Slavery*. Oxford: Oxford University Press, 2008. ISBN 9780199541904, str. 26.

v oblastech zemědělství, lesnictví, stavebnictví, ale i v domácích pracích či službách. V případě žen jsou oběti často zároveň objektem sexuálního zneužívání.

Zranitelnost těchto pracovníků je výsledkem působení několika faktorů, které jsou ze strany zaměstnavatelů – vykořisťovatelů zneužívány. Náleží k nim izolace, neznalost zákonů dané země a vlastních práv, závislost a často též komplikovanost imigrační politiky přijímajících států.

Oběti pracovního vykořisťování pocházejí z ekonomicky slabších zemí. Jejich cílem jsou země ekonomicky vyspělé, schopné splnit jejich očekávání získat práci, která jim umožní zabezpečit rodinu. Podle zprávy organizace La Strada „Obchod s lidmi za účelem nucené práce v Evropě“¹⁴, založené na výzkumu situace ve Velké Británii, Irsku, České republice a Portugalsku, jsou tyto lidé zpravidla hnáni potřebou uživit své rodiny a věří, že v ekonomicky vyspělejších zemích jim výdělky umožní potřebné materiální zabezpečení. Do této „cesty naděje“ bývá vkládáno jmění celé rodiny a někdy se pro tento účel i zadluží. S ohledem na složité imigrační řízení je často nezbytné využít placených služeb podezřelých „agentur“ podvodně nabízejících zajištění všech potřebných dokumentů a zprostředkování zaměstnání. Oběti jejich podvodných praktik jsou často srozuměny s tím, že obstarané dokumenty budou falešné, ale na tuto skutečnost přistoupí, protože není jisté, že legální postup by byl úspěšný. V mnoha případech pak zprostředkovatel (svého druhu obchodník s lidmi) nedodrží slib a jedinec nebo celé skupiny osob jsou vrženy do situace, kdy musí akceptovat jinou než slibovanou práci a mnohdy jim není vyplácena mzda. Zaměstnavatelé, mající úzké kontakty s podvodnými zprostředkovateli, pak využívají svého dominantního postavení, aby takto získaného pracovníka v práci udrželi. Sama oběť těchto praktik nabývá pocitu, že pokud by práci opustila, hrozí jí újma nebo dokonce fyzický trest. Mnohdy také dochází k zadržování cestovních či jiných identifikačních dokladů. Pro pochopení stavu naprosté závislosti a tím i eliminace svobodné vůle je třeba si uvědomit izolovanost, v níž se obchodované osoby nalézají. V tomto kontextu je velkým problémem i jazyková bariéra, která bývá zaměstnavateli záměrně udržována. Obětem nucené práce bývá zakazován kontakt s místními obyvateli a je jim znemožňováno, aby si sami zajistili ubytování a stravu. O vše

---

¹⁴ LA STRADA ČESKÁ REPUBLIKA. *Obchod s lidmi za účelem nucené práce v Evropě: Souhrnná zpráva o situaci ve Velké Británii, Irsku, České republice a Portugalsku*. 2006. ISBN 978-80-254-0035-7, str. 40.

se (byť naprosto nedostatečně) „stará“ zaměstnavatel. Zároveň poskytování těchto služeb vede k navyšování dluhu obětí, a tím i její závislosti.

Využívání násilí (zejména psychického), je dalším způsobem, jak oběti udržovat v závislém postavení. Násilím je vyhrožováno nejen jim samotným, ale i jejím rodinám. Prostředí izolace umožňuje psychické týrání, šíření mýtů a historek o děsivých důsledcích neposlušného chování. K formám násilí patří i zadržování mzdy, dokladů, hrozby udání, omezování osobní svobody a v případě žen jsou to pak hrozby jejich využití k násilné prostituci. Kombinace všech těchto praktik vytváří silný tlak na oběti a posiluje jejich přesvědčení, že z této situace není úniku.

Velkým problémem z hlediska jak postihu pachatelů této trestné činnosti, tak i pomoci obětem obchodu s lidmi za účelem nucené práce je její utajenost a latence. Je přitom obtížné efektivně stíhat a trestat pachatele, zejména pokud jejich oběti nemají dostatečnou důvěru ke spolupráci s policií. Obava z vyhoštění je pro tyto osoby nejsilnější zábranou pro kontakt s policií a jinými orgány a organizacemi schopnými jim poskytnout pomoc. Je nezbytné zdůraznit, že tyto nešťastníci jsou velmi často vedeni obecně sdílenou zkušeností s negativním přístupem policie k nelegální práci, kdy důležitější je odhalení a vyhoštění obětí, než potrestání vykořisťujících zaměstnavatelů. To vše v konečném výsledku usnadňuje pokračování ve finančně lukrativní exploataci nucené práce. Podle jednoho z nelegálních migrantů, který vstoupil do kontaktu s nevládní organizací La Strada, je *„nelegální pobyt bič, kterým obchodníci s lidmi udržují kontrolu nad svými oběťmi“*.¹⁵

3.3. Obchod s lidmi a novodobé otroctví

Zatímco vysoký standart ochrany lidských práv ve vyspělých demokratických zemích chápe obchod s lidmi za účelem pracovního vykořisťování za základní porušování lidských práv, a jako takový jej upravuje i ve svých vnitrostátních zákonech, v rozvojových zemích je ochrana potenciálních i faktických obětí zanedbatelná nebo

---

¹⁵ LA STRADA ČESKÁ REPUBLIKA. *Obchod s lidmi za účelem nucené práce v Evropě: Souhrnná zpráva o situaci ve Velké Británii, Irsku, České republice a Portugalsku*. 2006. ISBN 978-80-254-0035-7, str. 44.

nulová. Stejně tak i postih pachatelů obchodu s lidmi je nedostatečný a mnohdy se na něm podílí i sám stát. Charakter i stupeň vykořisťování obchodovaných osob v podmínkách chudoby, zaostalosti, negramotnosti a malé výkonnosti policejních orgánů naplňuje znaky otroctví, zbavující oběti základních lidských práv, včetně práva na život, lidskou důstojnost a svobodu rozhodovat o své existenci. Z odborné literatury, věnující se této problematice, vyplývá, že velmi početnou skupinou obětí otrocké práce jsou děti.¹⁶ Jako příklad lze uvést jednu z nejchudších zemí karibské oblasti, Haiti, v jejímž hlavním městě Port-au-Prince není problém koupit dětského otroka a využívat ho k práci v domácnosti a dětské prostituci. Vzácným jevem není ani veřejné bití dětských otroků a jiné formy fyzických trestů. Největší poptávka je po dívkách ve věku okolo 12 let. Zranitelnost dětských obětí zvyšuje chudoba. Obchodníci s lidmi získávají děti zpravidla bezplatně přímo od rodičů, neschopných své děti uživit. Stačí jim lživý příslib obchodníků, že o děti bude dobře postaráno, a že budou moci získat alespoň základní vzdělání, které jim chudé (většinou venkovské) rodiny nemohou dopřát. Rodiče těchto dětských obětí obchodu s lidmi přitom zpravidla netuší, jaký osud jejich děti čeká.¹⁷

Obchod s lidmi za účelem jejich zotročení je i velkým problémem afrického kontinentu, zejména pak zemí sužovaných vleklými vnitřními konflikty. Jednu ze zemí otevřeně tolerujících a praktikujících otroctví představuje Súdán. Zvláště před rozdělením země v roce 2011, k němuž došlo na etnickém a náboženském základě, muslimské obyvatelstvo obývající sever země praktikovalo rasově motivované otroctví vůči černošskému obyvatelstvu, žijícímu v jižních oblastech, majícímu odlišnou kulturu, tradice a náboženství (mnozí vyznávají křesťanskou víru). Součástí strategie totálního podrobení tohoto etnika, vykazujícího znaky genocidy, byly zejména v 80. letech minulého století rozsáhlé nájezdy a únosy. Jejich oběťmi byly zejména ženy, mladé dívky a chlapci. Osoby v otrockém postavení byly podrobovány krutému zacházení, zahrnujícímu například amputace končetin, ženskou obřízku a nucení k násilí, včetně vražd vůči členům vlastních

---

¹⁶ SKINNER, E. Benjamin. *Otroci současnosti: Svědectví o moderních otrokářích a jejich obětech*. Praha: XYZ, 2011. ISBN 978-80-7388-471-0.

¹⁷ SKINNER, E. Benjamin. *Otroci současnosti: Svědectví o moderních otrokářích a jejich obětech*. Praha: XYZ, 2011. ISBN 978-80-7388-471-0, str. 23-41.

rodin. Otroci z jihu byli předmětem obchodu s lidmi a „majitelé“ je využívali k domácím pracím, pracím v zemědělství a v dolech a též k sexuálnímu vykořisťování.¹⁸

V současné Indii lze pozorovat příklad tzv. dlužního otroctví. Jakkoliv je toto zákonem zakázáno, zvykové právo, uplatňované zejména ve venkovských oblastech, tuto praxi umožňuje. Jedinci, kteří se pod záminkou dluhu (ať již skutečného nebo fiktivního), dostali do otrockého postavení, jsou využíváni k pracím v dolech, zemědělství, továrnách a domácích manufakturách. Takovýto dluh se často dědí po několik generací, přičemž díky vysokým úrokům neustále narůstá. Oběťmi jsou především negramotní venkované, kteří jsou neschopni skutečnou výši (či vůbec existenci) dluhu zjistit. Jejich „mzda“ je podvodně využívána k umořování dluhu bez možnosti tento stav jakkoliv kontrolovat. Od „věřitelů“ - otrokářů dostávají, buď jen malou odměnu anebo pouze jídlo, ošacení a ubytování, přičemž náklady na to jsou jim přitom k „dluhu“ dále přičítány. Celý problém je prohlubován kastovním systémem, ve kterém není zavraždění příslušníka kasty nedotknutelných¹⁹ (mezi něž patří i otroci), vnímáno jako příliš závažný zločin. Špatný stav indického soudnictví ve spojení s korupcí umožňuje novodobým otrokářům na venkově, aby své otroky nejenom prodali jinému zájemci, ale v krajním případě i beztrestně zabili.²⁰

---

¹⁸ SKINNER, E. Benjamin. *Otroci současnosti: Svědectví o moderních otrokářích a jejich obětech*. Praha: XYZ, 2011. ISBN 978-80-7388-471-0, str. 110-153.

¹⁹ Nedotknutelní jsou nejnižší a opovrhovaná skupina v indickém kastovním systému, která stojí mimo vlastní systém čtyř varen. Příslušníci této skupiny vykonávají ve společnosti nejpodřadnější a nejspínavější práce (práce s výkaly, odpadky nebo mrtvými těly). Hinduisté věří, že se lidé jako nedotknutelní už rodí, což je údajně trest za chyby, kterých se dopustili v minulých životech.

²⁰ SKINNER, E. Benjamin. *Otroci současnosti: Svědectví o moderních otrokářích a jejich obětech*. Praha: XYZ, 2011. ISBN 978-80-7388-471-0, str. 274-334.)

4. Geneze mezinárodněprávní úpravy zákazu obchodu s lidmi

4.1. Zákaz obchodu s lidmi za účelem sexuální exploatace

Mezinárodní zákaz obchodu s lidmi prošel relativně dlouhým vývojem, na jehož počátku stál zákaz obchodu s bílými otroky (analogicky k zákazu obchodu s černými otroky). První smluvní úpravy o zákazu obchodu s bílými otroky (častěji byl používán výraz „obchod s bílým masem“) se týkaly výlučně obchodu za účelem sexuální exploatace, přičemž sledovaly především omezení výskytu venerických chorob a jejich šíření na námořních a vojenských základnách. Sám termín obchod s bílými otroky byl z počátku používán výlučně k odkazu na násilné nebo podvodné lákání k prostituci. První ujednání o potírání obchodu s bílými otroky – tzv. Pařížská úmluva o zákazu obchodu s bílými otroky z roku 1904²¹, usilovalo pouze o potlačení obchodu se ženami a mladými dívkami. Hlavním účelem bylo zajištění spolupráce policejních orgánů na železnici a přístavech, výměna informací a repatriace zavlčených žen.

Druhá tzv. Pařížská úmluva z roku 1910 obsahovala závazek států trestně postihovat pachatele nuceného prodeje a nucené prostituce žen.²² Úmluva zakotvila zásadu trestnosti obchodování s lidmi (respektive se ženami a dívkami).²³ Tento proces pokračoval přijetím Ženevské úmluvy o potírání obchodu se ženami a dětmi, která rozšířila trestnost na pokus a přípravu zakázaného obchodu a uložila státům – stranám Úmluvy, přijmout příslušná opatření ve vnitrostátním právu.²⁴ Následně pak předchozí úmluvy doplnila Mezinárodní úmluva o potlačování prodeje plnoletých žen z roku 1933, která se zabývala výlučně mezinárodním prodejem žen. V článku 1 stanovila, že „kořistění z prostituce plnoleté ženy i s jejím souhlasem, pro nemorální účely v jiné zemi, bude trestáno“. Jinak svým obsahem shrnovala všechna důležitá ustanovení obsažená v předchozích úmluvách. Žádná z uvedených úmluv však přímo nevymezovala pojem obchodu se ženami a jejich

---

²¹ The International Agreement for the Suppression of the White Slave Traffic, May 18, 1904, I. L.N.T.S. 83.

²² The International Convention for the Suppression of the White Slave Traffic, May 4, 1910, III. L.N.T.S. 278.

²³ Československá republika jako nezávislý stát k oběma úmluvám přistoupila Vyhláškou ministerstva zahraničních věcí č. 160/1922 Sb.

²⁴ The Convention for the Suppression of the Traffic in Women and Children, September 30, 1921, X. L.N.T.S. 415.

praktický dosah byl proto malý.²⁵ Navíc, jakmile se obchodované ženy ocitly v nevěstincích, či jiných zařízeních, kde se prostituce provozovala, přestal být jejich osud předmětem zájmu.

Po druhé světové válce, částečně již pod vlivem doktríny ochrany lidských práv, vyhlášené v Chartě OSN a specifikované ve Všeobecné deklaraci lidských práv z prosince roku 1948, byla v roce 1949 na půdě OSN přijatá klíčová Úmluva o potlačování a zrušení obchodu s lidmi a využívání prostituce druhých osob.²⁶ Úmluva zdůraznila vztah mezi obchodováním s lidmi a prostitutí a vyzvala státy k potlačování obchodu s lidmi za účelem prostituce a kořistění z prostituce jiných. Předpokládala též, že oběťmi mohou být nejen ženy a dívky, ale též muži a chlapci. Kromě trestnosti obchodu s lidmi za účelem prostituce a kořistění z prostituce Úmluva obsahuje i řadu ochranných principů, k nimž náleží zejména přijetí preventivních opatření a opatření umožňujících resocializaci obětí obchodu s lidmi. Vyžaduje též zefektivnění imigrační a emigrační procedury, zajištění repatriace zavlčených osob a dohled nad zaměstnavatelskými agenturami, za účelem zabránění riziku zneužití osob hledajících práci k prostituci.²⁷ Československo přistoupilo k této tzv. Newyorské úmluvě v roce 1958. Česká republika je – z titulu nástupnictví – Úmluvou rovněž vázaná. S ohledem na skutečnost, že Úmluva má aboliční přístup k těžení z prostituce, včetně zákazu veřejných domů a v zásadě neumožňuje legalizaci prostituce, navrhla v roce 2005 vláda České republiky její vypovězení. K tomu však pro nesouhlas Poslanecké sněmovny Parlamentu nedošlo.²⁸

---

²⁵ The International Convention for the Suppression of the Traffic in Women of Full Age, May 18, 1933, 150 L.N.T.S. 431.

²⁶ The Convention for the Suppression of the Traffic in Persons and the Exploitation of the Prostitution of Others, December 2, 1949, 96 U.N.T.S. 271.

²⁷ HÝBNEROVÁ, S. *Smluvní úprava OSN k potírání obchodu se ženami a dětmi za účelem sexuálního vykořisťování* v publikaci: Právní následky mezinárodně protiprávního chování, Univerzita Carolina Pragensis Juridica, Praha, 2007, str. 224.

²⁸ Sněmovní tisk 1081/0, část č. 1/5: Úml. o potlačování a obchodu s lidmi - výpověď. Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky: Sněmovní tisky [online]. [cit. 2017-01-15]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=1081&ct1=0>

4.2. Zákaz obchodu s lidmi za účelem nucené práce

Kromě úmluv, upravujících zákaz s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování, reflektují druhý nejčastější důvod obchodu s lidmi úmluvy, zabývající se obchodem s lidmi za účelem nucené práce. Iniciátorem a garantem těchto smluv je Mezinárodní organizace práce (MOP), která byla založená už v roce 1920, jako součást a z iniciativy tehdejší Společnosti národů. Jejím prvním počinem byla Úmluva o zákazu otroctví²⁹, na kterou navazovala Úmluva o nucené nebo povinné práci.³⁰ V roce 1957 pak byla v rámci MOP přijata Úmluva o odstranění nucené práce³¹, jejímž účelem bylo předcházet a zabránit tomu, aby se pracovní podmínky mohly změnit v nucenou práci, či dokonce práci otrockou. Smluvní strany těchto úmluv se zavazují k potlačování a odstranění veškerých forem nucené a povinné práce.

K zvláštní ochraně dětí pak slouží Úmluva MOP o nejnižším věku pro vstup do zaměstnání z roku 1973.³² Podstatné je, že Úmluva též zavedla, byť pouze rámcově (tj. bez konkrétních povinností pro smluvní státy) zákaz dětské práce. Na tuto Úmluvu pak v roce 1999 navázala Úmluva o zákazu a okamžitých opatřeních k odstranění nejhorších forem dětské práce.³³ Jedná se o závažný mezinárodní dokument též proto, že k zakázaným formám dětské práce řadí i používání dětí v ozbrojených konfliktech. Tito tzv. „dětští vojáci“ jsou v rozvojových zemích využíváni přímo k bojovým akcím, ať již na straně ozbrojených sil státu nebo opozičních nevládních jednotek. Většina dětí je získána buď násilnou cestou a hrozbou zabitím nebo je motivem hlad a chudoba. Kromě přímé účasti v bojích jsou děti, často ve věku od 8 let, používány k různým nebezpečným službám, jako jsou výzvědy u nepřítele, doručování zpráv atp. V případě dívek je situace o to horší, že kromě nasazení v bojích, jsou využívány i pro otrockou práci a nucené sexuální služby či dočasná manželství s velícími důstojníky.³⁴

---

²⁹ The Slavery Convention, September 25, 1926

³⁰ The Convention Concerning Forced or Compulsory Labour, June 28, 1930

³¹ The Convention Concerning the Abolition of Forced Labour, June 25, 1957

³² The Convention Concerning Minimum Age for Admission to Employment, June 26, 1973

³³ The Convention Concerning the Prohibition and Immediate Action for the Elimination of the Worst Form of Child Labour, June 17, 1999

³⁴ SCARPA, Silvia. *Trafficking in Human Beings: Modern Slavery*. Oxford: Oxford University Press, 2008. ISBN 9780199541904, str. 33.

Zranitelnými osobami ve vztahu k obchodu s lidmi za účelem nucené práce jsou, zejména ve vyspělých zemích, migrující pracovníci, hledající v bohatších státech lepší pracovní podmínky pro sebe a pro své rodiny. Mezi nástroje MOP ve vztahu k vykořisťování migrujících pracovníků patří Úmluva o migrujících pracovnících z roku 1949.³⁵ Úmluva stanovila režim náboru, umístování a pracovních podmínek pro migrující pracovníky. V návaznosti na ní byla v roce 1975 přijata Úmluva o podpoře zaměstnanosti a ochraně proti nezaměstnanosti³⁶, která stanovila mimo jiné povinnost potírat obchod s lidmi. Nejnovějším instrumentem smluvní povahy MOP je Úmluva o ochraně práv všech migrujících pracovníků a členů jejich rodin.³⁷ Přispívá k potírání obchodu s lidmi tím, že doslovně potvrzuje, že oběti obchodu s lidmi mohou být i migrující pracovníci. Je ke škodě věci, že úmluvy, garantující práva migrujících pracovníků obecně a jejich ochranu před nezákonnými praktikami obchodování s lidmi zejména, ratifikoval jen malý počet států.

4.3. Palermský protokol a definice obchodování s lidmi

Problémem všech výše uvedených úmluv a hlavně jejich efektivního uvádění do praxe států byla absence konsensuálně přijaté a právně závazné definice obchodování s lidmi. Tu přinesl teprve Protokol o prevenci, potlačování trestání obchodu s lidmi, zejména ženami a dětmi.³⁸ Protokol byl přijat paralelně s Úmluvou proti nadnárodnímu organizovanému zločinu jako její doplněk. Tvůrci Protokolu vycházeli ze skutečnosti, že i přes existenci řady úmluv, obsahujících pravidla pro potírání obchodu s lidmi, neexistoval dosud univerzální nástroj, který by se zabýval všemi aspekty této formy transnacionálního organizovaného zločinu, což v praxi vede k jeho narůstání, a to v celosvětovém globálním měřítku, a dále k nedostatečné ochraně osob, bezbranných vůči

---

³⁵ The Convention Concerning Migration for Employment, June 1, 1949

³⁶ The Convention Concerning Migration in Abusive Conditions and the Promotion of Equality of Opportunity and Forced Treatment of Migrant Workers, June 24, 1975

³⁷ The International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of their Families, December 19, 1990

³⁸ Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, Supplementing the UN Convention against Transnational Organized Crime (A/55/383/ADD1)

obchodování s lidmi. Z tohoto důvodu sestává Protokol ze tří typů ustanovení: represivních, ochranných a preventivních.³⁹

Klíčový význam má v tomto směru definice obchodu s lidmi, podle níž sestává obchod s lidmi z kombinace tří základních komponentů:

a) jednání, zahrnující najímání, přemístění, přechovávání nebo přijetí osob;

b) s využitím nízkých prostředků: hrozby nebo použitím síly nebo jiných forem donucení, únosem, podvodem, uvedením v omyl nebo zneužití moci nebo pozice bezbrannosti nebo předáním nebo přijetím plateb nebo výhod, a to za účelem získání souhlasu osoby mající kontrolu nad jinou osobou;

c) za účelem vykořisťování takové osoby, které zahrnuje přinejmenším vykořisťování prostitute jiných, jiné formy sexuálního vykořisťování, nucenou práci nebo nucené služby, otroctví nebo praktiky podobné otroctví, nevolnictví nebo odnětí orgánů.⁴⁰

Důležité je, že souhlas oběti nebude zohledněn, jestliže budou uplatněny všechny tři prvky, konstitující obchod s lidmi (tj. jednání, prostředek, účel). Zároveň však platí výjimka, týkající se dětí. Najímání, přeprava, přechovávání nebo přijetí dítěte za účelem zneužívání je považováno za obchod s lidmi vždy, přičemž za dítě je považována osoba mladší 18 let.

I když je rozsah Protokolu značně široký a upravuje prevenci, trestnost i stíhání a postih pachatelů obchodu s lidmi, jsou jeho jádrem ustanovení, zajišťující ochranu a bezpečnost obětí a svědků této zločinnosti. Spadá sem mimo jiné důvěrnost trestního řízení, v zájmu ochrany soukromí totožnosti obětí. Dále je zde závazek chránit a zajišťovat fyzickou bezpečnost obětí obchodu s lidmi. Veškerá rozhodnutí o repatriaci obchodovaných osob musí být přijímána s patřičným ohledem na bezpečnost repatriované osoby. Nicméně z ochranných povinností jsou vyňati rodinní příslušníci obětí, nalézající se většinou v zemi původu obchodované osoby, a také příslušníci nevládních organizací, kteří

³⁹ HÝBNEROVÁ, S. *Smluvní úprava OSN k potírání obchodu se ženami a dětmi za účelem sexuálního vykořisťování* v publikaci: Právní následky mezinárodně protiprávního chování, Univerzita Carolina Pragensis Juridica, Praha, 2007, str. 241.

⁴⁰ HÝBNEROVÁ, S. *Obchod se ženami v soudobém mezinárodním právu* v publikaci: Studie z mezinárodního práva: Odpověď mezinárodního práva na mezinárodní zločiny, Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Praha, 2014, str. 140.

poskytují obětem obchodu s lidmi pomoc a nezbytné služby. Restriktivní úprava ochranných povinností je o to závažnější, že jsou to právě rodiny obětí a příslušníci nevládních organizací, vůči kterým směřují výhrůžky a zastrašování. Těmuž jsou po návratu do země původu vystaveny i samy oběti, a to zejména oběti obchodu s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování. Pokud země původu neposkytne těmto osobám dostatečnou ochranu, jsou velmi často znovu předmětem obchodu za účelem sexuálního vykořisťování, a to tím spíš, že se jedná o jednu z nejlukrativnějších forem mezinárodní zločinnosti ve spojení s minimálními riziky pro pachatele. Zvlášť závažná je pak skutečnost, že jsou to právě tyto obavy, které vedou oběti obchodu s lidmi k častému odmítání svědčit proti obchodníkům bez ohledu na utrpení, které jim bylo způsobeno.

Protokol na druhé straně vyžaduje, aby obětem obchodu s lidmi bylo poskytnuto kvalifikované poradenství ohledně jejich zákonných práv, pomoc při překonávání jazykové a kulturní bariéry. V závazné formě pak Protokol uvádí pět závazných principů spravedlnosti pro oběti obchodu s lidmi v případném trestním nebo správním řízení, k nimž náleží: právo na informace, na právní pomoc, právo prezentovat svá stanoviska, právo na soukromí a bezpečnost. I když Protokol přímo nestanoví právo na soucit a vlídné zacházení, je vždy věcí soudů a policejní praxe tento princip respektovat, s ohledem na skutečnost, že řada obětí obchodu s lidmi je traumatizovaná mučivými zážitky a v případě nucené prostituce téměř vždy společností stigmatizovaná.⁴¹

---

⁴¹ HÝBNEROVÁ, S. *Smluvní úprava OSN k potírání obchodu se ženami a dětmi za účelem sexuálního vykořisťování* v publikaci: Právní následky mezinárodně protiprávního chování, Univerzita Carolina Pragensis Juridica, Praha, 2007, str. 240-250.

5. Evropská regionální úprava zákazu obchodování s lidmi

Zákaz obchodu s lidmi je na evropské úrovni - ve srovnání s jinými regionálními úpravami- propracovanější a efektivnější.⁴² Především je zde k dispozici výkonný kontrolní mechanismus, jehož jádrem je Evropský soud pro lidská práva (dále jen ESLP). Jeho rozsudky jsou pro státy závazné. Soud posuzuje a řeší i případy nucené práce a sexuálního vykořisťování a v tomto spojení i obchodu s lidmi.⁴³ ESLP je oprávněn zabývat se porušením Úmluvy o lidských právech a základních svobodách (EÚLP).⁴⁴ Úmluva byla prvním počinem Rady Evropy, která byla založena v roce 1949, jako první mezinárodní evropská instituce zaměřená na prosazování lidských práv a svobod a upevňování principů demokracie v poválečné Evropě. ESLP, který je součástí Rady Evropy⁴⁵, je oprávněn přijímat stížnosti jednotlivců, skupin osob i osob právnických, pokud se domnívají, že došlo k porušení Úmluvy ze strany členského státu a byla jim tímto způsobena újma. Dynamický vývoj EÚLP včetně relevantního článku 4 je spojen s bohatou judikaturou Soudu, který se při vydávání rozsudku opírá o mezinárodní dokumenty univerzální i regionální povahy. To, co je s ohledem na dané téma důležité, je skutečnost, že Soud při svém rozhodování vychází i z Palermského protokolu a zejména pak ze specializované úmluvy Rady Evropy, která z Protokolu vychází a zabývá se specifiky obchodu s lidmi v Evropě.⁴⁶

Hlavní přidanou hodnotou Evropské úmluvy o potírání obchodu s lidmi je (ve srovnání s Palermským protokolem) její důraz na ochranu lidských práv, nediskriminaci a genderový aspekt problematiky obchodu s lidmi. Do doby, než oba dva moderní instrumenty vstoupily v platnost, vycházel Soud ve svém rozhodování ze starších úmluv rovněž v práci zmíněných. Tuto skutečnost dokladuje rozsudek ESLP ve věci

---

⁴² S ohledem na rozsah práce se s regionálními smluvními a dalšími instrumenty přijatými v latinské Americe a na Africkém kontinentě diplomová práce nezabývá.

⁴³ Čl. 4 Evropské úmluvy o lidských právech a svobodách uvádí: „nikdo nesmí být držen v otroctví nebo nevolnictví“ a „od nikoho se nesmí žádat, aby vykonával nucené nebo povinné práce“.

⁴⁴ Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod byla podepsána členy Rady Evropy v Římě dne 4. 11. 1950 a v platnost vstoupila 3. 9. 1953. Úmluva byla platná pro nejprve pro Československo a po jeho rozpadu ji přijala Česká republika v roce 1992.

⁴⁵ Statut Rady Evropy. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. [cit. 2017-02-10]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/mzv/prilohy_zu/coe_strasbourg-content-shared-files-statut_rady_evropy.html

⁴⁶ Úmluva Rady Evropy o potírání obchodu s lidmi ze dne 16. 5. 2005, v platnosti od 1. 2. 2008 (ČR podepsala Úmluvu 2. 5. 2016, ale dosud neratifikovala.)

Van der Musselle⁴⁷, který byl prvním případem, ve kterém ESLP zkoumal zákaz nucené práce podle článku 4 EÚLP. Soud shledal, že „je zřejmé, že tvůrci EÚLP se do velké míry spoléhali na dřívější Úmluvu MOP č. 29, týkající se nucené nebo povinné práce. Podobně, v případě Siliadin v. France⁴⁸ spoléhal Soud při výkladu zákazu otroctví, nevolnictví a nucené práce podle článku 4 Úmluvy na relevantní ustanovení Mezinárodní úmluvy o otroctví z roku 1926. V daném případě, který Soud řešil ještě před vstupem Úmluvy o potírání obchodu s lidmi v platnost, byla stěžovatelkou patnáctiletá dívka z Toga, zavlčená do Francie, která pracovala jako domácí síla ve francouzské domácnosti za nelidských podmínek, pouze pod příslibem legalizace pobytu ve Francii. Soud shledal selhání Francie v neposkytnutí efektivní trestněprávní úpravy, která by zneužívání dívky zabránila a umožnila potrestání pachatelů.⁴⁹ S ohledem na Úmluvu o otroctví pro výklad článku 4 EÚLP přijal tehdy Soud definici odpovídající klasickému pojetí otroctví, jak bylo praktikováno po staletí, zahrnující právo vlastnit jinou osobou.⁵⁰

Se vstupem Evropské úmluvy o potírání obchodu s lidmi v platnost získal Soud možnost daleko širší interpretace samotného obchodu s lidmi ve spojení s článkem 4 EÚLP a též možnost obsáhleji vyložit povinnosti členských států. Tuto skutečnost lze doložit na případu C. N. W. v. France, který se rovněž týká nucené práce zranitelné a znevýhodněné osoby. Těmito byly dvě sestry narozené v Burundské republice ve střední Africe. Dívky se jako nezletilé zprostředkovaně dostaly do Francie. Důvodem pro jejich odchod z domova byl stav občanské války v Burundi, při níž ztratily oba rodiče, a v zemi nebyly v bezpečí. Ve Francii se měly starat o domácnost své příbuzné. Mladší dívka mohla navštěvovat školu a stýkat se s vrstevníky. Naproti tomu starší sestra byla držena v domě, byla nucena vykonávat veškeré těžké práce spojené s chodem domácnosti početné rodiny, nebylo ji umožněno studovat ani s kýmkoliv se stýkat. Podmínky, v nichž obě dívky žily, byly naprosto nevyhovující a degradující lidskou důstojnost. Neměly přístup do koupelny, aby mohly udržovat osobní hygienu a využívat mohly pouze provizorní toaletu. Spaly na rohožích v dřevěném přístavku, kde nebyl zdroj tepla, a dostávaly nedostatečnou stravu. Za mnohahodinovou práci nedostávaly sestry žádnou mzdu ani kapesné.

---

⁴⁷ Rozsudek ESLP ze dne 23. 11. 1983, stížnost č. 8919/80, ve věci Van der Musselle

⁴⁸ Rozsudek ESLP ze dne 26. 10. 2005, stížnost č. 73316/01, bod 122, ve věci Siliadin v. France

⁴⁹ Viz Saliadin § 125 a § 130-149

⁵⁰ CHOCHOLÁČKOVÁ, K. *Potírání násilí na ženách skrze instrumenty Rady Evropy* v publikaci: Studie z mezinárodního práva: Odpověď mezinárodního práva na mezinárodní zločiny, Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Praha, 2014, str. 144-152.

Po dosažení plnoletosti starší sestry odmítli příbuzní zajistit legalizaci jejího pobytu. Její postavení ve Francii tak bylo i nadále zjevně nelegální. Navíc jí bylo ze strany tety a strýce vyhrožováno návratem do Burundi a odtržením od sestry. Hrozba návratu do země původu se pro dívku psychicky rovnala trestu smrti s ohledem na občanskou válku, traumatizující vzpomínky a strach, který v ní tato válka vyvolávala. Psychické obtíže, jimiž trpěla, vedly k její několikeré hospitalizaci v nemocnici, vždy však pod jménem jiného člena příbuzné rodiny. V roce 1999 se podařilo místní nevládní organizaci Děťství a usídlení na tíživou situaci upozornit státní zastupitelství a to zahájilo v dané věci vyšetřování. Strýc dívek – bývalý ministr Burundi a v dané době zaměstnanec UNESCO, byl zbaven imunity a v následném trestním řízení byl spolu s manželkou uznán vinným z trestného činu vystavení obou sester podmínkám neslučitelným s lidskou důstojností. V odvolacím řízení v roce 2009 byl však předchozí rozsudek zrušen a čin překvalifikován na trestný čin těžšího ublížení na zdraví, kterého se měla dopustit pouze teta dívek. Pařížský soud vyšší instance ji odsoudil k peněžnímu trestu ve výši 1500 eur a náhradě nemajetkové újmy ve výši 1 euro.

Nespokojenost s tímto verdiktem vedla dívky k podání stížnosti k ESLP. Soud jednomyslně dovodil porušení článku 4 EÚLP v případě starší sestry nucené k práci s tím, že právní rámec Francie pro účinný boj proti otroctví a nucené práci neodpovídá standardu EÚLP, přičemž Soud ve svém zdůvodnění využil obsah Palermského protokolu a Evropské úmluvy o potírání obchodu s lidmi. Důležitým aspektem rozhodnutí bylo, že v jeho rámci byla nucená práce definovaná dvěma prvky: za prvé, sama práce už svým výkonem pod hrozbou trestu a proti vůli dané osoby. Přitom hrozba trestu nemusí být výlučně spojená s fyzickým násilím nebo hrozbou smrti, může ji představovat i hrozba odebrání dokladů, navrácení do země původu nebo informování úřadů o nelegálním pobytu. Druhým prvkem je povaha a množství posuzované práce s tím, že je nutné odlišit nucenou práci od vzájemné pomoci v domácnosti.⁵¹

Soud ve svém rozsudku též definoval nevolnictví jako v podstatě ztíženou nucenou práci s tím rozdílem, že u nevolnictví jsou oběti přesvědčené o nemožnosti změny této situace.⁵²

---

⁵¹ Rozsudek ESLP ze dne 11. 10. 2012, stížnost č. 67724/09, ve věci C. N. W. v. France

⁵² Rozsudek ESLP ze dne 11. 10. 2012, stížnost č. 67724/09, ve věci C. N. W. v. France

Z hlediska obchodu s lidmi je klíčovým případem kauza Rantsev v. Kypr, kde Soud projednával přeshraniční obchod s lidmi pro potřeby sexuálního průmyslu. Zde Soud při interpretaci článku 4 rovněž primárně vycházel z Palermského protokolu a Evropské úmluvy o potírání obchodu s lidmi. V případě, který byl ve své době široce medializován, sama oběť již nežila a stěžovatelem byl její otec Nikolaj Michailovič Rantsev. Dcera jménem Oxana Rantseva, ruská státní příslušnice odcestovala na Kypr s příslibem, že bude zaměstnaná v zábavním podniku jako kabaretní umělkyně. Po příjezdu však vyšlo najevo, že se jednalo o prostituci. Rantseva se rozhodla tuto práci odmítnout a z podniku odejít. Byla však zaměstnavatelem násilně zadržena a odvedena na policii s tvrzením, že porušila podmínky legálního pobytu. Policie ji po jistou dobu zadržovala a poté, co neshledala důvody pro další kroky, dívku vrátila manažerovi podniku. Následující den byla nalezena mrtvá pod balkonem bytu, do kterého byla násilím odvečena a kde byla držena. Příklad byl kyperskými orgány kvalifikován jako nehoda při pokusu o útěk.

Otcí dívky – stěžovateli bylo zabráněno účastnit se šetření a soudního řízení před kyperskými orgány. Rovněž ruské orgány neprovedly šetření, za jakých okolností byla dcera stěžovatele najata. Po převozu těla do Ruska, potvrdila pitva provedená na žádost stěžovatele, že dívka byla ještě krátce před smrtí podrobena fyzickému násilí.

ESLP, na který se otec – stěžovatel obrátil, shledal porušení vícero ustanovení EÚLP, především však trojí porušení článku 4 ve světle Úmluvy o potírání obchodu s lidmi. Za prvé, kyperské úřady nezabránilly vydávání „kabaretních víz“, přestože bylo zjevné, že jejich účelem je sexuální vykořisťování a nezamezily tak obchodování s lidmi, definovanému Palermským protokolem a převzatému Evropskou úmluvou o potírání obchodu s lidmi. Za druhé, kyperské úřady porušily povinnost chránit Rantsevu jako oběť obchodování s lidmi a v rozporu s povinnostmi, pramenícími z Úmluvy a Protokolu, ponechaly oběť bez ochrany a vrátily jí do nebezpečné situace. Za třetí, kyperské i ruské úřady selhaly v povinnosti uskutečnit přeshraniční vyšetřování a zakročit proti sexuálnímu vykořisťování. Oba státy nesplnily podle Soudu povinnost vybudovat odpovídající legislativní a správní systém a přijmout náležitá opatření k ochraně potenciálních obětí obchodu s lidmi.⁵³

---

⁵³ Rozsudek ESLP ze dne 7. 1. 2010, stížnost č. 25965/04, ve věci Rantsev v. Kypr

Z uvedených klíčových rozhodnutí ESLP vyplývá mimo jiné, že i když členský stát Rady Evropy není dosud stranou Úmluvy o potírání obchodu s lidmi, eventuálně Palermského protokolu, obsah těchto smluv musí respektovat s ohledem na skutečnost, že se stal součástí evropského standardu ochrany lidských práv obecně a článku 4 zejména garantovaných EÚLP tak, jak je vykládá ESLP. Z této skutečnosti by měla vycházet i Česká republika, která, i když jako jedna z mála států není dosud stranou Evropské úmluvy o potírání obchodu s lidmi (pouze jej podepsala), je členem Rady Evropy a stranou EÚLP, jejíž obsah obohacený o rozsudky ESLP je pro Českou republiku závazný.

Zejména z tohoto hlediska má zvláštní význam několik specifíků, kterými Evropská úmluva o potírání obchodu s lidmi zvyšuje ochranu obětí a rozvíjí standardy obsažené jak v Palermském protokolu, tak i ve starších relevantních úmluvách. Evropská úmluva především nepožaduje, aby doprava probíhala přes hranice států⁵⁴, a vztahuje se tím pádem jak na vnitřní, tak i mezinárodní obchod s lidmi. Rovněž nepožaduje, aby se oběti dostaly do cílové země nelegální cestou (byly zavlčeny nebo vylákány). Ustanovení, která se týkají preventivních opatření, kladou – s ohledem na specifika obchodu se ženami – důraz na genderový aspekt.⁵⁵ Velký důraz klade Úmluva na ochranu obětí. Podrobně se například zabývá otázkou zotavení oběti a stanovuje povinnost státu poskytnout k tomu dostatek času. Zásadním způsobem je též upravena kriminalizace obchodu s lidmi s tím, že trestnost se vztahuje i na využívání služeb, které jsou předmětem vykořisťování, pokud ten, kdo těchto služeb využívá si je vědom toho, že osoba poskytující služby je obětí obchodování s lidmi.⁵⁶ Nadto se uvádí i trestnost právnických osob. Od státu se požaduje přijetí legislativních opatření ke stanovení zodpovědnosti právnických osob, za trestné činy v souladu s touto Úmluvou, spáchané v jejich prospěch jakoukoliv fyzickou osobou, ať už jedná vlastním jménem nebo jako součást právnické osoby.⁵⁷

V kontextu trestnosti obchodování s lidmi požaduje Úmluva i potrestání pachatelů přiměřenými a odrazujícími sankcemi, včetně trestu odnětí svobody či trestu peněžních či nepeněžních.

---

⁵⁴ Čl. 39 Úmluvy Rady Evropy o potírání obchodu s lidmi, 16. 5. 2005, v platnosti od 1. 2. 2008

⁵⁵ HÝBNEROVÁ, S. *Úmluva Rady Evropy o opatřeních proti obchodování s lidskými bytostmi (k některým jejím aspektům)* v publikaci: *Obchodování s lidmi, problematika nucené práce*, Liga lidských práv, Brno, 2007. ISBN 978-80-903473-2-8, str. 34.

⁵⁶ Čl. 19 Úmluvy Rady Evropy o potírání obchodu s lidmi, 16. 5. 2005, v platnosti od 1. 2. 2008

⁵⁷ Čl. 22 Úmluvy Rady Evropy o potírání obchodu s lidmi, 16. 5. 2005, v platnosti od 1. 2. 2008

Na rozdíl od Palermského protokolu je Úmluva vybavena kontrolním mechanismem, jehož účelem je, aby Úmluva byla smluvními stranami efektivně uplatňována.⁵⁸ Monitorovací systém stojí na dvou pilířích. Jedním je skupina nezávislých expertů (GRETA), kteří mají za úkol přijímat a posuzovat zprávy států o uplatňování Úmluvy. Druhým pilířem je Výbor zástupců zúčastněných stran. Tento orgán má za úkol přijímat doporučení adresovaná konkrétním státům na základě informací od GRETA. Doporučení nejsou pro státy závazná a s jejich publikací musí příslušný soud souhlasit. Nicméně, i když jsou jeho pravomoci značně omezené, mají svůj význam už proto, že Palermský protokol takto vybaven není. Navíc je zde skutečnost, že stranou této Úmluvy se může stát i nečlen Rady Evropy, což akční rádius kontrolního mechanismu značně rozšiřuje.⁵⁹

---

⁵⁸ Čl. 36-38 Úmluvy Rady Evropy o potírání obchodu s lidmi, 16. 5. 2005, v platnosti od 1. 2. 2008

⁵⁹ HÝBNEROVÁ, S. *Úmluva Rady Evropy o opatřeních proti obchodování s lidskými bytostmi (k některým jejím aspektům)* v publikaci: *Obchodování s lidmi, problematika nucené práce*, Liga lidských práv, Brno, 2007. ISBN 978-80-903473-2-8, str. 29-36.

6. Prevence a potírání obchodu s lidmi v České republice

V boji proti obchodování s lidmi působí řada státních institucí společně s nevládními neziskovými organizacemi zaměřenými na pomoc obětem obchodování s lidmi, které spolu úzce spolupracují.

6.1. Mezirezortní koordinační skupina pro oblast boje proti obchodování s lidmi

Meziresortní skupina (MKS) je hlavním koordinačním orgánem vlády České republiky pro oblast boje proti obchodování s lidmi. Byla zřízena v roce 2008 a jejím hlavním cílem je koordinace aktivit v této oblasti a plnění úkolů vyplývajících z Národních strategií boje proti obchodování s lidmi. Členy MKS jsou Ministerstvo vnitra, Policie České republiky, Správa uprchlických zařízení, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo zdravotnictví, Rada vlády pro národnostní menšiny, Rada vlády pro lidská práva, Rada vlády pro rovné příležitosti žen a mužů a zástupci nevládních neziskových organizací zabývajících se problematikou obchodování s lidmi (La Strada, Arcidiecézní Charita Praha, Diakonie ČCE a Rozkoš bez rizika, o. s.) a zástupce mezivládní organizace Mezinárodní organizace pro migraci.

MKS se schází minimálně dvakrát ročně a mezi její úkoly patří koordinace činnosti příslušných orgánů státní správy v oblasti boje proti OSL a zapojených nevládních neziskových organizací, vytváření podmínek pro efektivní potírání obchodu s lidmi a zároveň podpora a ochrana obětí této trestné činnosti. Slouží ke vzájemnému informování členů o aktuální situaci a probíhajících aktivitách, pomáhá vytvářet příznivé podmínky pro realizaci projektů v rámci boje proti OSL a dohlíží na plnění úkolů vyplývajících z členství České republiky v nadnárodních a mezinárodních organizacích v oblasti boje proti obchodování s lidmi. Také shromažďuje, analyzuje a vyhodnocuje údaje o obchodování s lidmi a připravuje podklady pro každoroční Zprávu o obchodování s lidmi v České

republiky, která detailně popisuje situaci za daný rok a je zveřejňována v českém i anglickém znění na webových stránkách Ministerstva vnitra.⁶⁰

6.2. Státní instituce bojující proti obchodování s lidmi

Mezi nejvýznamnější státní instituce zabývající se bojem proti obchodování s lidmi patří Ministerstvo vnitra, Policie České republiky, Ministerstvo práce a sociálních věcí a Ministerstvo spravedlnosti.

6.2.1. Ministerstvo vnitra

Ministerstvo vnitra České republiky je ústředním orgánem pro potírání obchodování s lidmi. V rámci ministerstva se touto problematikou blíže zabývá Odbor bezpečnostní politiky, Odbor azylové a migrační politiky a Odbor prevence kriminality.

Odbor bezpečnostní politiky plní roli sekretariátu Meziresortní koordinační skupiny a zabývá se koordinací aktivit ostatních útvarů Ministerstva vnitra, Policie a ostatních resortů nevládního sektoru. Dále předkládá zprávy o stavu obchodování s lidmi v české republice a navrhuje nové strategie v boji proti OSL.⁶¹

Odbor azylové a migrační politiky se zabývá otázkami mezinárodní ochrany, uprchlictví, povolování pobytu a integrace cizinců a vydávání cestovních dokladů.⁶²

---

⁶⁰ Dokumenty - Kriminalita: Meziresortní koordinační skupina pro oblast boje proti obchodování s lidmi (MKS). *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2017 [cit. 2017-01-06]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/mezirezortni-koordinacni-skupina-pro-oblast-boje-proti-obchodovani-s-lidmi-mks.aspx>.

⁶¹ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Instrukční manuál pro sociální a terénní pracovníky*. Dostupné také z: <http://www.mvcr.cz/soubor/instrukcni-manual-pro-socialni-pracovniky-pdf.aspx>

⁶² Odbor azylové a migrační politiky. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. [cit. 2017-01-10]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/odbor-azylove-a-migracni-politiky.aspx>

Odbor prevence kriminality řídí realizaci Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi, podílí se na prevenci kriminality a sleduje plnění mezinárodních závazků.⁶³

K činnosti Ministerstva vnitra patří také vydávání **Národní strategie boje proti obchodu s lidmi**, která představuje základní strategický dokument k řešení této problematiky, schválený Vládou České republiky. Strategie je vždy vydávána na určité období. Aktuálně platná Strategie je účinná na léta 2016 – 2019 a je již pátou v pořadí. Stanovuje úkoly v oblasti prevence, postihu pachatelů a podpory a ochrany obětí. Na plnění úkolů se podílí i další státní instituce (např. Ministerstvo sociálních věcí, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo zdravotnictví).

Aktuálně platná Strategie zvolila jako priority pro nadcházející období boj proti pracovnímu vykořisťování a boj proti obchodování s dětmi. V boji proti pracovnímu vykořisťování doporučuje použití multidisciplinárního přístupu - součinnost orgánů činných v trestním řízení s dalšími orgány státní správy se zapojením inspekce práce. Dále je třeba analyzovat nedostatky obsažené v pracovně právních a trestně právních předpisech včetně možností legislativních změn těchto předpisů. Co se týče potírání obchodu s dětmi, které tvořily ve sledovaném období více než polovinu obětí OSL, je potřeba hlavně zlepšení koordinace činností jednotlivých státních orgánů a revize (a případná aktualizace a doplnění) klíčových dokumentů věnujících se oblasti obchodování s dětmi.

Jako klíčové nástroje pro dosažení identifikovaných priorit Strategie volí posilování identifikace obětí obchodování s lidmi, koordinaci boje proti novým formám obchodování s lidmi (nucená kriminalita, nucené žebřání), šíření osvěty o této problematice a posilování multidisciplinární a regionální spolupráce.⁶⁴

---

⁶³ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Instruktažní manuál pro sociální a terénní pracovníky*. Dostupné také z: <http://www.mvcr.cz/soubor/instruktazni-manual-pro-socialni-pracovniky-pdf.aspx>

⁶⁴ MINISTERSTVO VNITRA. *Národní strategie boje proti obchodování s lidmi na období 2016 - 2019*. Praha, 2016. Dostupné také z: www.mvcr.cz/soubor/narodni-strategie-boje-proti-obchodovani-s-lidmi-v-cr-2016-2019.aspx

6.2.2. Policie

Policie České republiky, jako ozbrojený bezpečnostní sbor, jehož úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku, veřejný pořádek a předcházet trestné činnosti, hraje důležitou úlohu v boji proti obchodu s lidmi, protože obchodování s lidmi je v první řadě trestným jednáním postižitelným platným trestním zákoníkem.

Vyšetřování organizované trestné činnosti je v kompetenci specializovaného útvaru Policie ČR - Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu (ÚOOZ). ÚOOZ je jednotkou Policie ČR s celostátní působností, která se odhalováním a vyšetřováním organizovaného zločinu podílí na udržování vnitřního pořádku a bezpečnosti. Vznikl v lednu 1995 z důvodu výrazného nárůstu kriminality po změně politického režimu.

Hlavním úkolem tohoto útvaru je vyhledávání, dokumentování a vyšetřování organizované trestné činnosti. Při své činnosti spolupracuje s Odborem bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra a podílí se na tvorbě koncepčních materiálů a konkrétních návrhů opatření, které mají vést k zefektivnění boje s organizovaným zločinem. Dále kooperuje s příslušnými mezinárodními institucemi a organizacemi (např. Europol, Interpol⁶⁵, Eurojust⁶⁶).⁶⁷

6.2.3. Ministerstvo práce a sociálních věcí

Určitou roli v boji proti obchodu s lidmi hraje také Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV), které je ústředním orgánem v oblasti zaměstnanosti, vykonává prostřednictvím pověřených úřadů a orgánů kontrolu dodržování pracovněprávních předpisů, čímž může přispět k odhalení nelegálního zaměstnávání a pracovního vykořisťování.

---

⁶⁵ Interpol (International Criminal Police Organization) je mezinárodní mezivládní organizace zabezpečující policejní spolupráci v boji se všemi druhy trestné činnosti.

⁶⁶ Eurojust (Evropská jednotka pro soudní spolupráci) podporuje soudní spolupráci a koordinaci mezi vnitrostátními orgány členských států v boji proti závažné organizované trestné činnosti, která se dotýká více než jedné země EU.

⁶⁷ Útvar pro odhalování organizovaného zločinu SKPV. *Policie České republiky* [online]. [cit. 2017-01-15]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/utvar-pro-odhalovani-organizovaneho-zlocinu-skp-199737.aspx>

Mezi organizace podřízené MPSV patří Státní úřad inspekce práce (SÚIP), jehož hlavním úkolem je kontrola dodržování povinností plynoucích z pracovněprávních předpisů včetně předpisů o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci.⁶⁸

6.3. Nevládní neziskové organizace v boji proti obchodování s lidmi

Na území České republiky působí řada nevládních organizací, zaměřených na problematiku obchodování s lidmi a pomoc obětem této trestné činnosti. Nevládní organizace spolupracují s vládními institucemi a jsou zapojeny do celého procesu, ať už tím, že oběť jako první identifikují nebo je oběť na jejich služby odkázána policejním orgánem. Poskytují svoje služby od roku 2007 na základě zákona č.108/2006 Sb. o sociálních službách. V roce 2015 bylo v Registru poskytovatelů sociálních služeb evidováno celkem 101 sociálních služeb, které oběti obchodování s lidmi uvádějí jako jednu ze svých cílových skupin.⁶⁹

Nejdůležitějšími nevládními organizacemi, se kterými orgány činné v trestním řízení spolupracují, jsou **La Strada Česká republika**, o.p.s., církevní organizace **Arcidiecézní charita Praha** (projekt Magdala), **Bílý kruh bezpečí**, o. s., **Rozkoš bez rizika**, o. s., **Diakonie Českobratrské církve evangelické** a **Mezinárodní organizace pro migraci (IOM)**. Z pohledu této práce jsou nejvýznamnější ty organizace, které jsou součástí Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi, tedy La Strada Česká republika, Arcidiecézní charita Praha a Mezinárodní organizace pro migraci (IOM).

6.3.1. La Strada Česká republika

Obecně prospěšná společnost La Strada Česká republika je nevládní nezisková organizace, která působí v oblasti řešení problematiky obchodu s lidmi. Je jedinou organizací v ČR, která se věnuje výhradně poskytování pomoci obchodovaným a

---

⁶⁸ *Státní úřad inspekce práce: Základní údaje* [online]. [cit. 2017-01-28]. Dostupné z: <http://www.suip.cz/onas/zakladni-udaje/>

⁶⁹ *Registr poskytovatelů sociálních služeb. Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. 2017 [cit. 2017-01-10]. Dostupné z: http://iregistr.mpsv.cz/socreg/vitejte.fw.do?SUBSESSION_ID=1488880971869_3

vykořisťovaným osobám. Jejím cílem je odstranit obchod s lidmi a poskytovat pomoc a ochranu obětem a osobám, které jsou obchodováním a vykořisťováním ohroženy.

Organizace byla založena v roce 1995 a od roku 1998 je registrována jako samostatný právní subjekt. V roce 2004 spoluzaložila mezinárodní sdružení La Strada International (LSI) s členskými organizacemi v Bělorusku, Bosně a Hercegovině, Bulharsku, Nizozemí, Moldávii, Polsku, Ukrajině a Makedonii. Dále je součástí mezinárodních organizací Platform for international cooperation on undocumented migrants (PICUM) a Global Alliance Against Trafficking in Women (GAATW).⁷⁰

La Strada poskytuje sociální služby obětem OSL, věnuje se prevenci a vzdělávání a usiluje o systémové a legislativní změny s cílem předcházet obchodu s lidmi. V současné době se podílí na přípravě nového zákona o obětech trestných činů, který by měl pozitivně ovlivnit jejich situaci. Prosazuje mimo jiné finanční odškodnění obětí za práci, z které jiní kořistili a za psychické a zdravotní následky obchodování, které by mělo usnadnit jejich návrat do běžného života.

Veškeré služby nabízené obchodovaným a vykořisťovaným osobám jsou poskytovány bezplatně a některé i anonymně. Organizace zajišťuje tyto 4 základní služby:

- **Odborné sociální poradenství** (pomoc při řešení krizové situace, poskytnutí kontaktů na další podpůrné organizace / instituce, pomoc s vyřizováním dokladů a legalizace pobytu, asistence při jednání s úřady, pracovní a právní poradenství, právní zastupování, tlumočení...)
- **Krizová pomoc** (finance na stravu, oblečení a obuv, dopravu, léky, hygienické potřeby, zprostředkování a uhrazení lékařského ošetření a psychologické či psychiatrické péče, zajištění návratu do domovské země,...)
- **Azylové domy** (možnost ubytování ve třech azylových bytech, zprostředkování bydlení na ubytovně nebo ve specializovaném zařízení – detoxikační centra, psychiatrické léčebny, azylové domy pro matky s dětmi)

---

⁷⁰ La Strada ČR: O nás [online]. [cit. 2017-02-12]. Dostupné z: <http://www.strada.cz/cz/o-nas>

- **Telefonická krizová pomoc** (poskytuje obětem informace o jejich právech a možnostech řešení jejich situace v 6 jazycích – česky, anglicky, rumunsky, moldavsky, rusky a bulharsky)

La Strada poskytuje některé služby také terénní formou přímo v přirozeném prostředí cílové skupiny. V místech, kde se obchodované a vykořisťované osoby pohybují (např. levné ubytovny, stavby, sklady a tržnice), šíří pracovníci informace o možnostech pomoci a materiály organizace. Snaží se tak pomáhat obětem, které nemohou nebo se bojí samy pomoc vyhledat (z důvodu jazykové bariéry, neznalosti prostředí, obavy z nelegálního pobytu). Organizace nabízí také školení pro veřejnost (školy) i odborníky (sociální pracovníky, lékaře a zdravotnický personál, policii).⁷¹

Organizace La Strada poskytla v roce 2015 služby celkem 396 osobám – z toho krizová pomoc (24), azylové domy (9), odborné sociální poradenství (147) a telefonická krizová pomoc (216).⁷²

V roce 2015 navázala La Strada nově spolupráci s 26 osobami (10 ženami a 16 muži). Co se týče žen, převažovaly oběti z ČR (4), další klientky pocházely ze Slovenska (2), Ukrajiny (1), Lotyšska (1), Litvy (1) a Kamerunu (1). Nábor obětí k účelům nucené prostituce a nucených sňatků probíhal často přes partnera, kamarády, rodinné příslušníky nebo inzerát na internetu a jako donucovací prostředek byl používán hlavně psychický nátlak, vyhrožování nebo odebírání finančních prostředků. V případech nucené práce probíhal nábor prostřednictvím inzerátů a známých a jako prostředek donucení byl využíván především psychický nátlak, vyhrožování a omezování osobní svobody.

Mezi oběťmi mužského pohlaví byl zaznamenán nárůst počtu českých občanů (6). Typicky se jednalo o osoby, které v nedávné době ztratily někoho blízkého, byly bez zaměstnání či i bez domova a některé se potýkaly s problémy s alkoholem. Vyskytly se i případy zneužití osob s duševním onemocněním. Nábor probíhal v blízkosti organizací pomáhajících bezdomovcům nebo přes známé. Obětem byla přislíbena práce s ubytováním a zprostředkování a uhrazení cesty do Velké Británie. Vykořisťování probíhalo v rámci jednotlivých rodin, kde bylo k donucení nejčastěji užíváno odebírání dokladů, psychický a

⁷¹ La Strada ČR: *Co děláme* [online]. [cit. 2017-02-12]. Dostupné z: <http://www.strada.cz/cz/co-nabizime>

⁷² *Výroční zpráva La Strada 2015* [online]. [cit. 2017-02-12]. Dostupné z: www.strada.cz/publikace-odkazy-vyrocní-zpravy?download=21:vyrocní-zpráva-lastrada-2015&lang=cz

fyzický nátlak, omezování osobní svobody či odpírání stravy. Mezi oběťmi z ostatních zemí pak byli muži z Rumunska (5), Bulharska (3), Lotyšska (1) a Litvy (1), kteří byli na autobusovém nádraží Praha Florenc nebo přes formální nabídky práce na internetu najímáni k fyzicky náročné práci (práce ve skladu, sázení stromů, výroba trubek) ve špatných pracovních podmínkách, za kterou následně nedostali zaplacenou.⁷³

Konkrétní počty obětí dle pohlaví, země původu a formy vykořisťování lze vidět v následující tabulce.

Tabulka 1: Počty obětí OSL identifikovaných organizací La Strada v roce 2015

Státní příslušnost klientely	Nově přijatí/é klienti/klientky	Pohlaví		Nucená prostituce		Nucené sňatky		Nucená práce	
		Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M
česká	10	4	6	2	-	2	-	3	6
cizí	16	6	10	3	-	-	-	-	10
bulharská	3	-	3	-	-	-	-	-	3
kamerunská	1	1	-	1	-	-	-	-	-
ukrajinská	1	1	-	-	-	-	-	1	-
slovenská	2	2	-	2	-	-	-	-	-
rumunská	5	-	5	-	-	-	-	-	5
lotyšská	2	1	1	-	-	-	-	1	1
litevská	2	1	1	-	-	-	-	1	1
Počet celkem	26	10	16	5		2		19	

Zdroj: MVCR

Organizace je financována z vlastních zdrojů, z dotací Ministerstva práce a sociálních věcí ČR, Ministerstva vnitra ČR, Ministerstva spravedlnosti ČR, Magistrátu hlavního města Prahy, mezinárodního sdružení La Strada International a z příspěvků nadací a individuálních sponzorů. Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR poskytlo v roce 2015 dotace v celkové výši 4 262 000 Kč.⁷⁴

⁷³ Zpráva o stavu obchodování s lidmi v České republice za rok 2015. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, odbor bezpečnostní politiky, 2016. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/zprava-o-stavu-osl-v-cr-2015.aspx>, 25-28.

⁷⁴ Výroční zpráva La Strada 2015 [online]. [cit. 2017-02-12]. Dostupné z: www.strada.cz/publikace-odkazy-vyrocní-zpravy?download=21:vyrocní-zpráva-lastrada-2015&lang=cz

6.3.2. Arcidiecézní charita Praha

Arcidiecézní charita Praha je církevní právnická osoba, zřízená Arcibiskupstvím pražským. Její historie sahá až do období první republiky, ale za vlády komunistického režimu byla její činnost omezena. V roce 1996 byla oficiálně zapsána v Rejstříku církevních právnických osob spravovaným Ministerstvem kultury ČR.

Arcidiecézní charita je neziskovou humanitární organizací, jejímž hlavním cílem je poskytovat pomoc lidem, kteří se ocitli v tíživé životní situaci nebo na okraji společnosti (matkám s dětmi v tísní, lidem se zdravotním či mentálním postižením, seniorům, lidem bez domova, mládeži z dětských domovů, obětem obchodování s lidmi, obětem domácího násilí nebo migrantům) bez ohledu na příslušnost k rase, náboženství a národnosti. Patří k největším poskytovatelům sociálních služeb na území České republiky. Pomáhá především v oblasti vzdělávání, zdravotní péče, prevence a místního rozvoje a působí zejména na území pražské arcidiecéze (hlavní město Praha, Středočeský kraj, Ústecký kraj).

Její významnou činností je také organizování rozsáhlé humanitární pomoci a rozvojových projektů v zahraničí. Nejznámějším programem je program Adopce na dálku, který podporuje děti z Indie, subsaharské Afriky (Uganda, Zambie) a Běloruska. Dále podporuje výstavbu a provoz nemocnic, škol a dalších komunitních zařízení.

Činnost organizace je financována z dotací orgánů státní správy a místních samospráv (ministerstva, kraje, obce), z církevních a veřejných sbírek, z příspěvků individuálních i firemních dárců a z výnosů z vlastní hospodářské činnosti a benefičních akcí.⁷⁵

Obětem obchodu s lidmi na území celé České republiky pomáhá především v rámci programu Magdala, prostřednictvím kterého jim poskytuje bezplatně ambulantní i terénní formou odborné sociální, psychologické a právní poradenství, terapeutické služby, krizovou pomoc a také bezpečné utajené ubytování.⁷⁶

---

⁷⁵ Arcidiecézní charita Praha: *O Charitě Praha* [online]. [cit. 2017-01-17]. Dostupné z: <http://praha.charita.cz/onas/>

⁷⁶ Arcidiecézní charita Praha: *Poradna Magdala* [online]. [cit. 2017-01-17]. Dostupné z: <http://praha.charita.cz/sluzby/magdala/>

Této problematice se věnuje také Středisko Migrace Arcidiecézní charity Praha. Jedná se o síť poraden zaměřených na cizince nacházející se v zařízeních Správy uprchlických zařízení a na cizince žijící na území Prahy a Středočeského kraje. Poskytují migrantům a uprchlíkům bezplatně odborné sociální a právní poradenství buď ambulantně v sídle poradny v Praze anebo terénní formou podle potřeb klienta na území Prahy a Středočeského kraje.⁷⁷

Arcidiecézní charita Praha poskytla v rámci projektu Magdala v roce 2015 komplexní služby celkem 4 obětem (3 z nich pocházely z ČR a 1 z Nigérie). Bylo jim poskytováno utajené ubytování, odborné sociální poradenství, právní poradenství, psychologické poradenství a potravinová a materiální podpora. Charita zaznamenala během roku celkem 813 kontaktů, z nichž 705 bylo uskutečněno prostřednictvím telefonu. Mezi klienty bylo 735 žen a 48 mužů. Tyto osoby pocházely z ČR, Alžírsko a Nigérie a cítily se ohroženy násilím. Jejich věk se pohyboval mezi 30 – 35 lety.

Mezi lidmi, jimž pracovníci Magdaly pomohli, byla například žena, která byla organizovanou skupinou původem z vyloučených lokalit ČR vylákána do Anglie, kde měla začít nový lepší život. Uzavřela zde fingovaný sňatek s příslušníkem místní pákistánské komunity, který ji po svatbě nutil k pohlavnímu styku se svými přáteli. Oběť od manžela odešla a vrátila se k ženě (příbuzné členů gangu, který vše domlouval), u které bydlela po příjezdu do Anglie. Později došlo mezi ženami k potyčce a oběť skončila pobodaná a na ulici. Několik měsíců strávila ve zdravotnickém zařízení, odkud potom přešla do organizace Unseen⁷⁸, kde pobývala další 3 měsíce. Odtud se přes neziskovou organizaci La Strada dostala do služeb Poradny Magdala Arcidiecézní charity Praha. Pracovníci poradny zařídili klientce spuštění a zpětné vyplacení pozastaveného invalidního důchodu (v době, kdy byla v Anglii, jí nebyl vyplácen) a návštěvy lékařů, včetně psychiatra. Kvůli zhoršenému psychickému stavu byla žena hospitalizována v psychiatrické léčebně, kde s ní pracovníci poradny nadále udržovali kontakt a pomáhali jí s vyřizováním záležitostí (jako například změna trvalého bydliště, chráněné bydlení).

Projekt Magdala ve sledovaném období nově realizoval preventivní program Tváře, který je zaměřen na děti a mladistvé v dětských domovech a výchovných ústavech. Cílem

---

⁷⁷ Arcidiecézní charita Praha: Středisko Migrace [online]. [cit. 2017-01-17]. Dostupné z: <http://praha.charita.cz/sluzby/migrace/>

⁷⁸ Unseen je britská charitativní organizace bojující proti otroctví a obchodu s lidmi.

je seznámit tyto děti s problematikou a riziky spojenými s obchodem s lidmi, prostitucí a násilím, protože bez stabilního rodinného zázemí jsou zvláště ohroženy těmito patologickými jevy. Během roku 2015 bylo do projektu zapojeno více než 120 dětí a mladistvých.⁷⁹

6.3.3. Mezinárodní organizace pro migraci (IOM)

Mezinárodní organizace pro migraci (International Organization for Migration - IOM) je mezivládní organizace s hlavním sídlem v Ženevě. Byla založena v roce 1951 a v současné době má již 162 členských států a 100 pozorovatelů z řad států a mezivládních a neziskových organizací. Pracuje zde přes 7 500 zaměstnanců na více než 3 000 projektech.⁸⁰ V České republice působí Mezinárodní organizace pro migraci od roku 1998 na základě smlouvy podepsané mezi IOM a Českou republikou dne 15. října 1997. Zabývá se hlavně prevencí a potíráním obchodu s lidmi, migrací a integrací cizinců v České republice.⁸¹

Mezi aktivity IOM patří například Program dobrovolných návratů (Assisted Voluntary Return), jedná se o celosvětový program, do kterého se v roce 2001 zapojila i Česká republika. Program nabízí možnost důstojného a bezplatného návratu do země původu migrantům, kteří porušili pobytový režim, jako alternativu deportace. IOM pomáhá zajišťovat potřebné doklady, komunikuje se zastupitelskými úřady, nabízí asistenci během cesty a různé typy reintegračních programů po návratu.⁸²

K jejím dalším činnostem patří programy na přesídlení uprchlíků z míst ohrožených ozbrojeným konfliktem, humanitární krizí, nebo přírodní katastrofou (zajišťování transportu, zdravotní péče, cestovních dokladů a základního vybavení). Realizuje projekty zahraniční rozvojové spolupráce, zabývá se pracovní migrací a snaží se zamezovat

---

⁷⁹ *Zpráva o stavu obchodování s lidmi v České republice za rok 2015*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, odbor bezpečnostní politiky, 2016. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/zprava-o-stavu-osl-v-cr-2015.aspx>, str. 16, 28-29, 36.

⁸⁰ Údaje z roku 2016

⁸¹ *International Organization for Migration: O nás* [online]. [cit. 2017-01-10]. Dostupné z: <https://www.iom.cz/o-nas>

⁸² *International Organization for Migration: Asistované dobrovolné návraty a reintegrace* [online]. [cit. 2017-01-10]. Dostupné z: <https://www.iom.cz/aktivity/asistovane-dobrovolne-navraty-a-reintegrace>

nelegálnímu zaměstnávání cizinců. V rámci prevence obchodování s lidmi pořádá informační kampaně zaměřené na potenciální oběti, relevantní odborníky i širší veřejnost.⁸³

V roce 2015 bylo v rámci Programu dobrovolných návratů navraceno celkem 200 osob. Jednalo se nejčastěji o občany Kosova, států střední Asie, Ukrajiny, Vietnamu a Iráku. Tabulka níže ukazuje počty navracených osob v letech 2001 – 2015.⁸⁴

Tabulka 2: Počty navracených osob v letech 2001 - 2015

Počty navracených osob	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Česká republika	635	617	297	315	312	399	214	-	224	214	202	223	146	175	200

Zdroj: MVCR

6.3.4. Diakonie Českobratrské církve evangelické

Diakonie ČCE je druhou největší nestátní organizací poskytující sociální služby v České republice. Provozuje více než 130 zařízení po celé ČR, v rámci kterých tým tvořený 1 500 pracovníky a 1 000 dobrovolníků pomáhá lidem v tíživých životních situacích, organizuje humanitární pomoc v ČR (povodně) a rozvojovou spolupráci v zahraničí. Zřizovatelem Diakonie ČCE je Českobratrská církev evangelická. Její činnost byla obnovena po roce 1989, navazuje tak na předválečnou Českou diakonii. Organizace je součástí mezinárodní platformy Eurodiakonie a má partnery po celém světě.⁸⁵

Posláním Diakonie je poskytovat sociální, zdravotnickou a pedagogickou pomoc lidem, kteří se dostali do nepříznivé situace v důsledku věku, zdravotního postižení, nemoci, samoty nebo se ocitli v ohrožení a jiných krizových situacích. Za účelem

⁸³ *International Organization for Migration: Aktivita* [online]. [cit. 2017-01-10]. Dostupné z: <https://www.iom.cz/aktivita>

⁸⁴ *Zpráva o stavu obchodování s lidmi v České republice za rok 2015*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, odbor bezpečnostní politiky, 2016. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/zprava-o-stavu-osl-v-cr-2015.aspx>, str. 30-31.

⁸⁵ *Diakonie Českobratrské církve evangelické: O NÁS: DIAKONIE ČCE* [online]. [cit. 2017-02-10]. Dostupné z: <http://www.diakonie.cz/o-diakonii/>

naplňování tohoto poslání zřizuje další organizační jednotky a střediska, pro které vystupuje jako mateřská organizace. Nabízí také různé kurzy a vzdělávací programy.⁸⁶

Do boje proti obchodu s lidmi se Diakonie zapojuje svým ústředním projektem „Ne Násilí“, který vznikl v roce 2009. Program poskytuje pomoc obětem obchodu s lidmi a pracovního vykořisťování bez ohledu na to, zda se jedná o obyvatele České republiky nebo cizince. Součástí programu jsou terénní práce pro vyhledání a identifikaci obchodovaných lidí, poskytování ubytování v azylovém domě na utajené adrese, pomoc obětem v krizové situaci (zajištění stravy, zdravotní pomoc, vyřizování dokladů, asistence při trestním řízení, právní pomoc) a podpora při řešení nepříznivé sociální situace. Tyto služby jsou poskytovány na území Prahy (Středisko celostátních programů a služeb) a Plzně (Diakonie Západ).⁸⁷

Pobytové služby v azylovém domě poskytla tato organizace v roce 2015 celkem 58krát (14 ženám a 44 mužům). Nejvíce příjemců pocházelo z Rumunska (37), Bulharska (16), Lotyšska (2), dva byli také původem z České republiky a jeden ze Srbska. Pracovníci azylového domu uskutečnili ve sledovaném roce celkem 25 terénních výjezdů v těchto krajích: Středočeský kraj (10), Karlovarský kraj (1), Plzeňský kraj (5), Hlavní město Praha (4), Vysočina (2), Ústecký kraj (2), Zlínský kraj, (1), při kterých bylo osloveno celkem 450 osob a rozdáno 1 800 informačních letáků.

Od května 2015 zařadila Diakonie novou službu terénní krizové pomoci, která řeší potřeby klientů přímo v terénu bez nutnosti jejich umístění do azylového domu. Služba je určena lidem, kteří se stali oběťmi pracovního vykořisťování nebo obecně obchodování s lidmi, pohybují se v rizikovém prostředí nebo jsou vykořisťováním ohroženi. Ve sledovaném období využilo 31 klientů (8 žen a 23 mužů). Byli původem z Rumunska (16), Bulharska (4), Slovenska (3), Egypta (1) a Moldávie (1), službu využilo také 6 občanů ČR. Diakonie Západ využívá terénní programy již od roku 2010, za rok 2015 poskytla své

---

⁸⁶ Diakonie Českobratrské církve evangelické: *NAŠE POSLÁNÍ* [online]. [cit. 2017-02-10]. Dostupné z: <http://www.diakonie.cz/o-diakonii/nase-poslani/>

⁸⁷ Diakonie Českobratrské církve evangelické: *Program Ne násilí* [online]. [cit. 2017-02-11]. Dostupné z: <http://www.diakonie.cz/sluzby/projekty-a-kampane/program-ne-nasili/>

služby 154 osobám patřícím do kategorie obětí OSL, což je zhruba o třetinu více než v předchozím roce.⁸⁸

Činnost Diakonie je podobně jako u ostatních neziskových organizací zabývajících se problematikou OSL financována především z dotací, příspěvků nadací, veřejných sbírek, darů a benefičních akcí. Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR poskytlo v roce 2015 dotace ve výši 420 000 Kč na terénní programy Diakonie Západ a 1 390 000 Kč na azylové domy.⁸⁹

---

⁸⁸ *Zpráva o stavu obchodování s lidmi v České republice za rok 2015*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, odbor bezpečnostní politiky, 2016. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/zprava-o-stavu-osl-v-cr-2015.aspx>, str. 15, 29-30.

⁸⁹ *Zpráva o stavu obchodování s lidmi v České republice za rok 2015*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, odbor bezpečnostní politiky, 2016. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/zprava-o-stavu-osl-v-cr-2015.aspx>, str. 56.

7. Současná situace obchodování s lidmi v České republice

Současná situace obchodu s lidmi v ČR vychází primárně z údajů a statistik publikovaných Ministerstvem vnitra.⁹⁰ Jejich spolehlivost je však relativní s ohledem na charakter této zločinné činnosti, její latence skrytých forem, v nichž se uskutečňuje a časté neochotě obětí informovat policii a vypovídat před vyšetřujícími orgány. Dalším zdrojem informací mohou být správní orgány, pokud jde o kontrolu zneužívání migrantů k nucené práci. Rovněž nevládní organizace mají možnost shromáždit důležité údaje, zejména proto, že oběti se spíše obrátí pro pomoc k neoficiálním nevládním subjektům než k orgánům státu, kterým často (někdy i oprávněně) nedůvěřují. Z dostupných zdrojů vyplývá, že v České republice jedinými zaznamenanými formami obchodování s lidmi je obchod za účelem sexuálního a pracovního vykořisťování, přičemž případy sexuálního vykořisťování převládají.

V průběhu let 2002 – 2015 bylo PČR identifikováno celkem 226 obětí obchodování s lidmi, přičemž 28 z nich bylo obětmi pracovního vykořisťování a 198 vykořisťování sexuálního. U 121 případů se pak jednalo o osoby mladší 18 let, přičemž 64 z nich bylo ve věku do 14 let a 57 ve věku 15 – 17 let.

Česká republika je v otázce obchodu s lidmi považována spíše za zemi cílovou a transitní, stále je však v menší míře též zemí zdrojovou. Jako zdrojové země obětí identifikovaných v České republice byly v roce 2015 zaznamenány Ukrajina, Nigérie, Slovensko, Bulharsko, Rumunsko a Maďarsko. Občané ČR byli obchodováni nejčastěji ve Velké Británii, Irsku, Německu, Kypru, Belgii, Nizozemsku nebo Slovinsku a také na území samotné České republiky.⁹¹

Obchod s lidmi je dlouhodobě jednou z nejčastějších forem organizovaného zločinu páchaného na území ČR. Vyhodnocení případů zjištěných v roce 2015 potvrdilo jako dlouhodobější tendenci patrný odklon od násilných projevů coby prostředku k dosažení

---

⁹⁰ Odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality Ministerstva vnitra na základě usnesení vlády ČR ze dne 23. ledna 2008 vydává každoročně „Zprávu o stavu obchodování s lidmi v České republice“. Cílem této zprávy je poskytnout podrobné informace o situaci v oblasti obchodování s lidmi na území ČR za období toho roku.

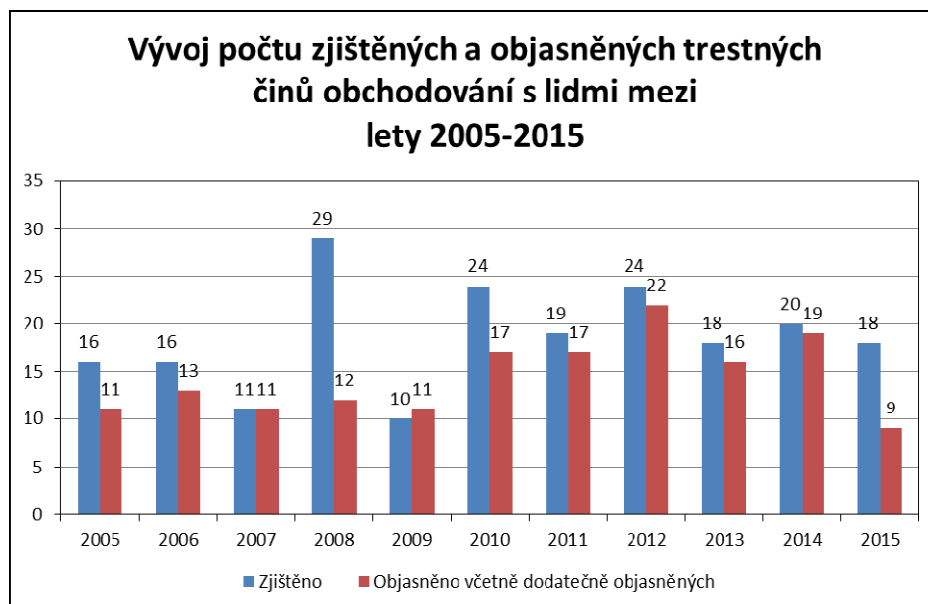
⁹¹ *Zpráva o stavu obchodování s lidmi v České republice za rok 2015*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, odbor bezpečnostní politiky, 2016. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/zprava-o-stavu-osl-v-cr-2015.aspx>

cílů pachatelů. Namísto toho se stále více využívají lsti, zneužívání závislosti obětí a jejich uvádění v omyl.

Ze strany obětí je hlavní příčinou obchodu s lidmi většinou špatná ekonomická situace jednotlivců i rodin a vysoká míra nezaměstnanosti. Muži (a stále častěji i ženy) povětšinou odcházejí z domova za vidinou výdělků ve snaze zabezpečit rodinu. Vesměs neznají cizí jazyk, podepisují smlouvy, kterým nerozumí, nebo ani žádné smlouvy nezískají. Následně jsou ubytováni v nepřiměřených podmínkách, nedostávají slíbenou mzdu, pracují i více než 16 hodin denně a jsou na svém „zaměstnavateli“ závislí do takové míry, že ho neopustí, ani když jim není technicky zamezen volný pohyb. Často také splácejí (fiktivní) narůstající dluhy pachatelů.

Nevědomost obchodovaných osob o budoucích podmínkách své existence se však velmi obtížně prokazuje. Vyšetřování také znesnadňuje skutečnost, že poškození jsou vůči orgánům činným v trestním řízení velmi nedůvěřiví a jsou opatrní ve svých výpovědích. Tento druh trestné činnosti vykazuje velkou míru latence umocněnou také tím, že oběti často nejsou ochotny spolupracovat s policií.⁹²

Graf 1: Vývoj počtu trestných činů OSL v letech 2005 - 2015

Zdroj: MVCR

⁹² Obchod s lidmi - Popis situace v obchodu s lidmi. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. [cit. 2016-12-02]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/obchod-s-lidmi-popis-situace-v-obchodu-s-lidmi-979350.aspx>

Jak ukazuje grafické znázornění, počet zjištěných i objasněných trestných činů obchodování s lidmi se pohybuje v řádu desítek. V roce 2010 byl patrný nárůst, který lze částečně přičíst novému trestnímu zákoníku platnému od tohoto roku.

V roce 2015 bylo Policií České republiky zjištěno celkem 18 případů trestného činu obchodování s lidmi, z čehož bylo objasněno 7. Další 2 případy byly objasněny dodatečně, celkem tedy v tomto roce policií objasněno 9 případů, což je výrazně méně než v předchozích letech. Zajímavostí je, že v devíti případech byl podnět k trestnímu řízení podán ze strany občanů.⁹³

Následující graf ukazuje počty případů obchodování s lidmi, které byly v jednotlivých krajích v roce 2015 rozpracovány Policií ČR.

Graf 2: Počty rozpracovaných případů OSL v jednotlivých krajích v roce 2015

Zdroj: MVCR

⁹³ Zpráva o stavu obchodování s lidmi v České republice za rok 2015. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, odbor bezpečnostní politiky, 2016. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/zprava-o-stavu-osl-v-cr-2015.aspx>

7.1. Sexuální vykořisťování

Nejčastějšími (a jedinými identifikovanými) formami obchodování s lidmi v ČR jsou sexuální a pracovní vykořisťování, ostatní formy obchodu⁹⁴ s lidmi nebyly statisticky zaznamenány. Pracovní exploatace se ve statistických datech odráží méně, přesto se považuje za stejně aktuální problém jako sexuální vykořisťování.

Sexuální vykořisťování bylo zaznamenáno především v oblastech, kde se častěji vyskytuje i dobrovolná prostituce (příhraniční regiony s Německem a Rakouskem, Praha).

V 15 vyšetřovaných případech a u 8 osob stíhaných Policií ČR se v roce 2015 jednalo o obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování. 4 osoby byly stíhány za sexuální vykořisťování osob mladších 18 let. Za tuto formu obchodování s lidmi bylo v roce 2015 odsouzeno 15 pachatelů.⁹⁵

Novým způsobem jednání, který se v poslední době ukazuje, je zajišťování podvodných tzv. účelových sňatků. Cílem těchto sňatků je většinou získání legálního pobytu na území Evropské unie pro občany států, jež nejsou členy EU, což napomáhá nelegální migraci. Ženám za takový souhlas s účelovým sňatkem zpravidla neplyne žádný zisk, jsou často nuceny v manželství setrávat a někdy je po nich dokonce vyžadováno zplození potomstva. „Poptávka“ po fingovaných sňatcích s českými ženami pocházela zejména od příslušníků Bangladéše a Pákistánu.⁹⁶

Zisky z této trestné činnosti patří v rámci organizovaného zločinu k nejvyšším, při relativně malém riziku postihu, zároveň je velmi obtížné dohledat tyto výnosy, protože pachatelé v naprosté většině používají hotovostní finanční operace. Oběti obchodování s lidmi často nechtějí vypovídat nebo ani sami nevědí, kolik finančních prostředků na nich pachatelé vydělali. Jediný vyčíslitelný údaj jsou sumy peněz zadržené při domovních

---

⁹⁴ Za ostatní formy vykořisťování se podle § 168 TZ odst. 1 nebo 2 považuje odběr orgánů či tkání, nucená služba v ozbrojených silách a otroctví nebo nevolnictví.

⁹⁵ *Zpráva o stavu obchodování s lidmi v České republice za rok 2015*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, odbor bezpečnostní politiky, 2016. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/zprava-o-stavu-osl-v-cr-2015.aspx>

⁹⁶ Evropská Komise. *Sdělení komise Evropskému parlamentu a Radě: Příručka pro řešení otázky údajných účelových sňatků mezi občany EU a státními příslušníky třetích zemí v kontextu práva EU o volném pohybu občanů EU* [online]. Bruselu, 2014 [cit. 2017-02-15]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2014/CS/1-2014-604-CS-F1-1.Pdf>

prohlídkách. V roce 2015 bylo tímto způsobem zajištěno více než 350 000 Kč, což je ve srovnání se skutečnými zisky provozovatelů obchodu s lidmi zanedbatelná částka.⁹⁷

7.2. Pracovní vykořisťování

Co se týče obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování, byl používán stejný model jako v předchozích letech. Obětem jsou organizovanými skupinami zločinců vystupujícími jako falešné pracovní agentury, případně právnické osoby zprostředkující práci, nabídnuta konkrétní pracovní místa s dobrým výdělkem. Místo toho vykonávají podřadnou, fyzicky náročnou práci za minimální nebo žádný plat. Nevyplácením mzdy je vytvářena závislost na zaměstnavateli nebo pracovní agentuře a celkově je zneužíváno zranitelné postavení obětí znevýhodněné například jazykovou bariérou, neznalostí právního prostředí a nedostatkem financí.

Byly evidovány případy občanů ČR obchodovaných do Velké Británie. Jednalo se většinou o osoby pocházející ze sociálně vyloučených lokalit, bezdomovce a sociálně slabé jedince.

V oblasti pracovní exploatace, byly v roce 2015 Policií ČR zaznamenány 3 vyšetřované případy, 4 stíhané osoby a 4 odsouzení pachatelé.⁹⁸

Kontrolní činnost v této oblasti vykonává především Státní úřad inspekce práce (SÚIP), který od 1. 1. 2012 převzal tuto agendu od Úřadu práce ČR.

Státní úřad inspekce práce a osm oblastních inspektorátů práce (OIP Hlavní město Praha, OIP Středočeský kraj, OIP Jihočeský kraj a Vysočina, OIP Plzeňský a Karlovarský kraj, OIP Ústecký a Liberecký kraj, OIP Královéhradecký a Pardubický kraj, OIP Jihomoravský a Zlínský kraj, OIP Moravskoslezský a Olomoucký kraj) jsou orgány státní správy. Jejich hlavním úkolem je kontrola dodržování povinností plynoucích z

---

⁹⁷ *Zpráva o stavu obchodování s lidmi v České republice za rok 2015*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, odbor bezpečnostní politiky, 2016. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/zprava-o-stavu-osl-v-cr-2015.aspx>

⁹⁸ *Zpráva o stavu obchodování s lidmi v České republice za rok 2015*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, odbor bezpečnostní politiky, 2016. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/zprava-o-stavu-osl-v-cr-2015.aspx>

pracovněprávních předpisů včetně předpisů o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci. V případě porušení těchto předpisů mohou orgány inspekce práce ukládat pokuty za spáchání přestupku nebo správního deliktu. Úřad je řízen Ministerstvem práce a sociálních věcí a kromě kontrol mezi jeho úkoly patří také poradenská, konzultační a osvětová činnost. Činnost Úřadu a inspektorátů se řídí zákonem č. 251/2005 Sb., o inspekci práce.

Hlavním cílem práce Úřadu a inspektorátů je prevence negativních jevů na pracovištích (pracovních úrazů, nemocí z povolání a havárií technických zařízení) a snaha o rychlou nápravu a zdolání následků, pokud tyto děje nastanou.⁹⁹

SÚIP provádí kontroly v oblasti dodržování ustanovení zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, zákoníku práce a dalších právních předpisů upravujících pracovní a mzdové podmínky a oblast dodržování bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Zaměřuje se na odhalování a potírání nelegální práce.

Zároveň jsou však od roku 2014 pozorovány nové trendy v jednání kontrolovaných osob. Rozšiřuje se jev skrytého agenturního zaměstnávání a výskyt výkonu práce na základě dohod o provedení práce, což společně s právní podporou a sofistikovanou právní argumentací kontrolovaných subjektů podstatně ztěžuje prokazování porušení právních předpisů.

V rámci kontroly ustanovení zákona o zaměstnanosti, soustředěné na nelegální zaměstnávání občanů ČR a cizinců byly v roce 2015 realizovány tři celostátní mimořádné kontrolní akce zaměřené na zaměstnavatele provozující svou činnost ve velkoskladech a logistických centrech, pekárnách a výrobnách potravin s nočním provozem a na bary a restaurace ve večerních a nočních hodinách. Každý oblastní inspektorát navíc provedl v každém čtvrtletí nejméně jednu regionální mimořádnou kontrolní akci.

Celkem SÚIP za rok 2015 provedl 9 743 kontrol v této oblasti (v roce 2014 jich bylo provedeno 15 081.) Bylo zjištěno 1 655 případů nelegálního zaměstnávání a 3 093 nelegálně zaměstnaných osob (z toho 1 759 občanů ČR, 1 037 cizinců z třetího světa a 297 občanů ostatních států EU). Oproti minulému roku byl zaznamenán nárůst počtu nelegálně zaměstnaných cizinců z třetích zemí a občanů ostatních států EU.

---

⁹⁹ *Státní úřad inspekce práce: Základní údaje* [online]. [cit. 2017-01-28]. Dostupné z: <http://www.suip.cz/onas/zakladni-udaje/>

V souvislosti s nelegálním zaměstnáváním cizinců z třetích zemí bylo uloženo celkem 84 pokut za umožnění výkonu nelegální práce v celkové výši 10 061 000 Kč (z toho pokuty ve výši 4 954 000 jsou pravomocné). Dalších 108 pokut bylo navrženo k uložení nebo byly ve fázi řízení. Za výkon nelegální práce bylo uloženo cizincům ze třetích zemí 6 pokut v celkové výši 93 000 Kč (všechny pravomocné).¹⁰⁰

Je však otázkou, zda se správní orgán při své inspekční a kontrolní práci zaměřuje též na nucené aspekty nelegální práce, na míru vykořisťování tzv. „nelegálů“ a další rysy charakterizující obchod s lidmi z důvodu nucené nebo otrocké práce. Nabízí se otázka, v jaké výši je finanční postih zaměstnavatelů dostatečně odrazující sankcí a jaké jsou důvody finančního postihu nelegálních cizích pracovníků. Vodítkem pro kontrolory by mohla Úmluva o ochraně práv všech migrujících pracovníků a členů jejich rodin.¹⁰¹

7.3. Pachatelé

Většina pachatelů trestného činu obchodu s lidmi na území České republiky jsou sami občané ČR. Pokud byli pachatelem cizí státní příslušníci, jednalo se často o v ČR etablované cizince spolupracující s českými občany. Země původu pachatelů se často shoduje se státní příslušností obětí.

Policie v ČR v roce 2015 vyšetřovala celkem 12 osob (6 žen a 6 mužů), většina z nich spadala do věkové kategorie starších 30 let. Nejvíce domácích pachatelů tohoto trestného činu pocházelo z Prahy (5) a dále z krajů Zlínského (2), Plzeňského (2) a Karlovarského (2). Z cizinců to byly nejčastěji občané Slovenska.¹⁰²

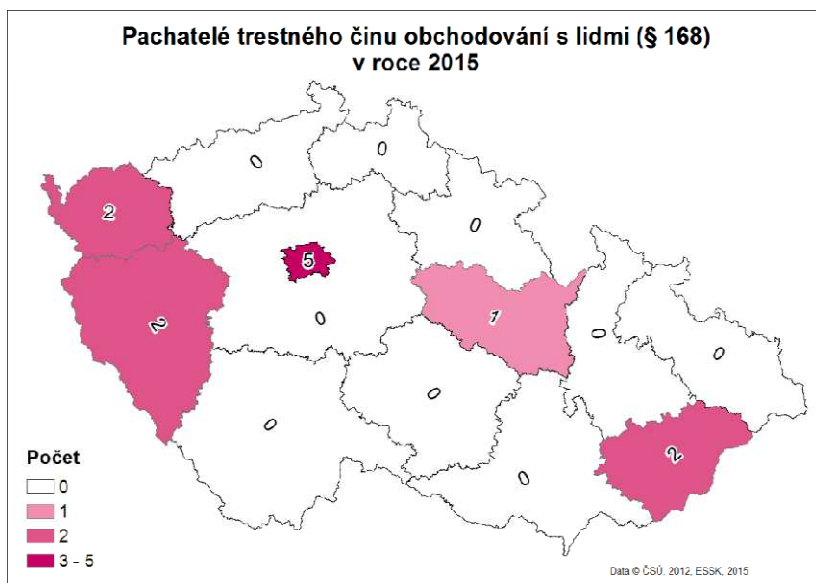
---

¹⁰⁰ *Zpráva o stavu obchodování s lidmi v České republice za rok 2015*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, odbor bezpečnostní politiky, 2016. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/zprava-o-stavu-osl-v-cr-2015.aspx>

¹⁰¹ The International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of their Families, December 19, 1990

¹⁰² *Zpráva o stavu obchodování s lidmi v České republice za rok 2015*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, odbor bezpečnostní politiky, 2016. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/zprava-o-stavu-osl-v-cr-2015.aspx>

Graf 3: Regionální rozložení pachatelů OSL v roce 2015

Zdroj: MVCR

Podle dat Ministerstva spravedlnosti ČR bylo v roce 2015 pro tento čin odsouzeno celkem 19 osob (13 mužů a 6 žen), 15 z nich bylo odsouzeno za sexuální vykořisťování a 4 za pracovní vykořisťování. Z hlediska státní příslušnosti byli všichni odsouzení občany ČR.

Graf 4: Vzdělání pachatelů OSL v roce 2015

Zdroj: MVCR

Graf ukazuje, že pachatelé jsou nejčastěji osoby s pouze základním vzděláním.

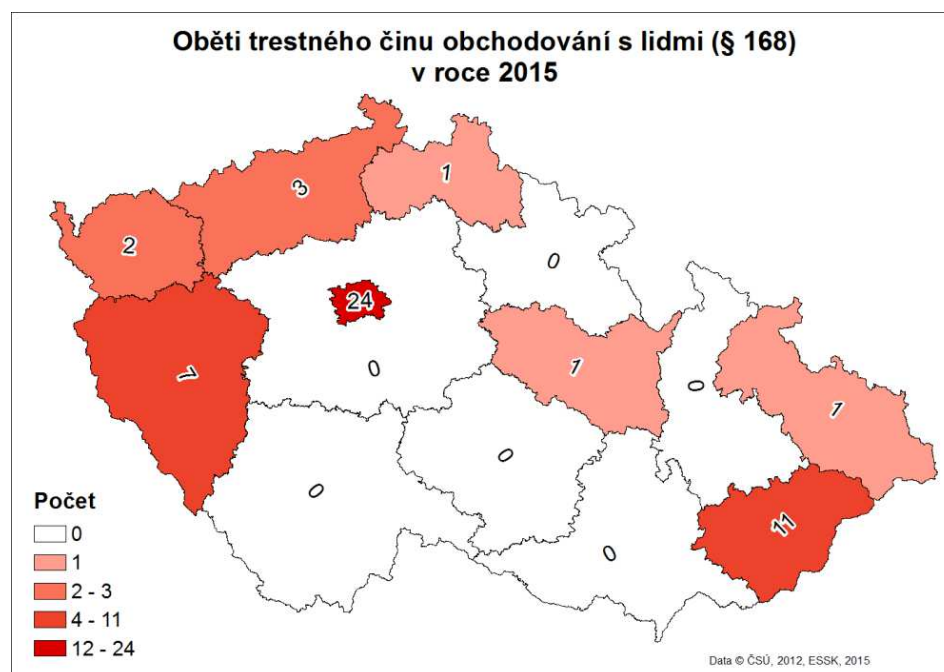
Informace o českých obětech i pachatelích obchodování s lidmi v zahraničí jsou velmi nekomplexní. Velká Británie nemá k dispozici počty českých občanů, kteří se podíleli na této trestné činnosti, ale zastupitelský úřad ČR v Londýně evidoval 4 případy Čechů zadržených v souvislosti s obviněním z obchodu s lidmi.¹⁰³

7.4. Oběti

7.4.1. Česká republika jako země cílová

Dle policejních statistik bylo v roce 2015 na území ČR identifikováno 50 obětí obchodu s lidmi. Z toho počtu bylo 11 obětí identifikováno individuálně a 39 ve skupinách. V 33 případech se jednalo o oběti obchodu s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování a ve zbylých případech (17) o vykořisťování pracovní.

Graf 5: Regionální rozložení obětí OSL v roce 2015

Zdroj: MVCR

¹⁰³ Zpráva o stavu obchodování s lidmi v České republice za rok 2015. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, odbor bezpečnostní politiky, 2016. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/zprava-o-stavu-osl-v-cr-2015.aspx>

Graf výše ukazuje geografické rozložení zjištěných obětí. Nejvíce obětí se vyskytovalo v Praze (24), ve Zlínském kraji (11), v Plzeňském (7), v Ústeckém (3) a Karlovarském (2) a po jedné oběti také v kraji Libereckém, Pardubickém a Moravskoslezském.¹⁰⁴

V rámci "Národní strategie boje proti obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování v České republice" byl vládou schválen **Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi**. Tento program v roce 2004 navázal na ukončený "Model podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování v České republice", který byl testován po dobu jednoho roku (od března 2003 do března 2004) a byl financován z rozpočtu OSN. Cílem Modelu bylo poskytovat podporu obětem sexuálního vykořisťování, zabezpečovat ochranu jejich práv a důstojnosti a motivovat je ke svědecké výpovědi, a tím napomáhat orgánům činným v trestním řízení při odhalování, stíhání, usvědčování a trestání pachatelů. Byl původně vytvořen v rámci projektu OSN "Prevence, potlačování a trestání obchodování s lidmi, zvláště se ženami a dětmi" a za dobu jeho funkčnosti do něho bylo zařazeno 16 obětí obchodování s lidmi.

Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi na rozdíl od předchozího Modelu zahrnuje všechny formy obchodování s lidmi (nejen sexuální vykořisťování, ale i nucenou práci). Po dvouleté ověřovací fázi bylo rozhodnuto, že Program bude institucionalizován. Je financován z prostředků Ministerstva vnitra, z dotačních prostředků určených na prevenci kriminality. V roce 2015 byly na Program vynaloženy finanční prostředky ve výši 1,1 milionů Kč.¹⁰⁵

Program je určen pro oběti obchodování s lidmi starší 18 let (tzn. pro občany EU obchodované na území České republiky, pro občany třetích zemí obchodované na území České republiky a pro občany České republiky obchodované na území České republiky, či v zahraničí). V roce 2015 byly do Programu zařazeny 4 pravděpodobné oběti, kterými se staly ženy původem z České republiky, Slovenska a Ukrajiny. Ve třech případech se jednalo o podezření z obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování a v jednom

---

¹⁰⁴ Zpráva o stavu obchodování s lidmi v České republice za rok 2015. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, odbor bezpečnostní politiky, 2016. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/zprava-o-stavu-osl-v-cr-2015.aspx>

¹⁰⁵ Dokumenty - Kriminalita: Obchod s lidmi - Pomoc obětem. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2017 [cit. 2017-01-02]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/obchod-s-lidmi-pomoc-obetem.aspx>

podezření na pracovní vykořisťování. Celkem bylo od roku 2003 zařazeno do Programu 190 obětí obchodování s lidmi.

Tabulka ukazuje počty obětí zařazených do Programu v letech 2003 – 2015 podle země původu. Celkově nejvíce obětí zařazených do Programu od roku 2003 pocházelo z Rumunska (62), České republiky (31), Ukrajiny (29), Slovenské republiky (12), Vietnamu (12) a z Bulharska (10).

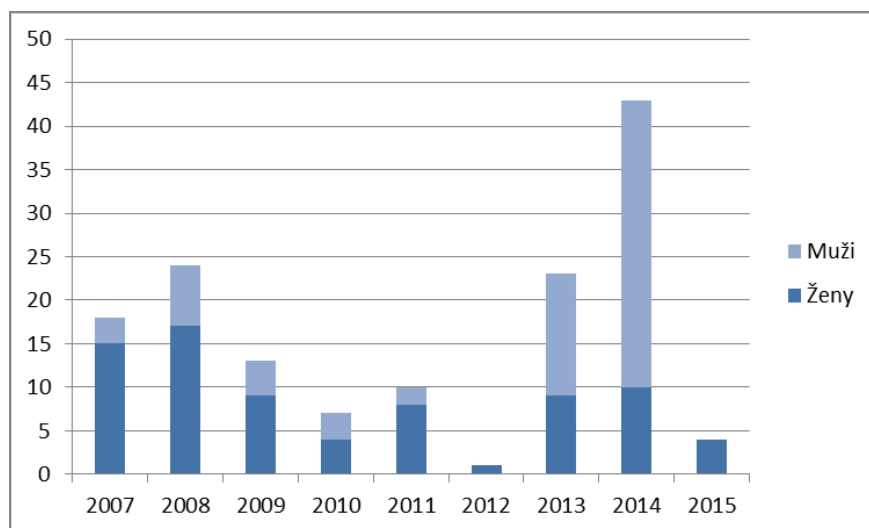
Tabulka 3: Oběti OSL zařazené do Programu v letech 2003 - 2015

Rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Celkem
Česká republika		2	3	4	5	4	3	3	2		2	1	2	31
Slovenská republika		3		1	1	1	1				6	1	1	12
Moldavsko	3								1					4
Ukrajina		1	6	3	3	7	8		1				1	29
Bulharsko		2	4		1				1			2		10
Vietnam	1		3	3	2			1	1		1			12
Rumunsko				3		6					14	39		62
Makedonie					2									2
Rusko	1	1			3	1								6
Kyrgyzstán		1			1	1								3
Lotyšsko		1	1											2
Uzbekistán						1								1
Brazílie						3								3
Thajsko							1							1
Honduras								2						2
Nigérie								1	2					3
Srí Lanka									1					1
Filipíny										1				1
Neuvádí se									1					1
Celkem	5	11	17	14	18	24	13	7	10	1	23	43	4	190

Zdroj: MVCR

Všechny oběti, které byly do tohoto Programu zařazeny, daly souhlas k předání jejich případů k prošetření na příslušný útvar Policie ČR. Bylo jim poskytnuto ubytování, právní asistence, zdravotní péče a odborná pomoc psychologa.

Graf 6: Rozdělení obětí OSL zařazených do Programu v letech 2007 – 2015 dle pohlaví

Zdroj: MVCR

Graf výše demonstruje počty obětí zařazených do Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi v letech 2007 – 2015, rozdělené na základě pohlaví.

Součástí Programu je také Program dobrovolných návratů, který v 2015 využila jedna z obětí. Konkrétně se jednalo o návrat českého občana z Velké Británie. Celkem bylo od roku 2003 realizováno 94 dobrovolných návratů (z toho 22 zpět do České republiky).¹⁰⁶

7.4.2. Česká republika jako země zdrojová

Co se týče obchodování občanů ČR v zahraničí, je na prvním místě Velká Británie. Mezi další země patří pak Slovinsko, Německo, Nizozemsko, Francie, Belgie nebo Kypr.

V posledních letech byl zaznamenán nárůst počtu osob původem z České republiky obchodovaných do **Velké Británie**. NCA¹⁰⁷ eviduje za rok 2015 celkem 43 osob z ČR, které se staly oběťmi obchodování s lidmi na území Velké Británie. Z tohoto počtu bylo pracovně vykořisťováno 24 osob (převládali muži ve věku 40 – 60 let) a zbylých 19 osob

¹⁰⁶ Zpráva o stavu obchodování s lidmi v České republice za rok 2015. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, odbor bezpečnostní politiky, 2016. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/zprava-o-stavu-osl-v-cr-2015.aspx>

¹⁰⁷ National Crime Agency (NCA) je ústřední britská instituce koordinující boj s organizovaným zločinem.

sexuálně (především nezletilé ženy). Odhaduje se však, že ve skutečnosti je obětí mnohem více, než kolik jich bylo oficiálně identifikováno.

Irská policie zaznamenala v roce 2015 také jeden případ obchodování s lidmi, jehož obětí se stala občanka ČR.

Slovinsko evidovalo 9 českých žen, které byly sexuálně vykořisťovány. Byly do země vlákány za jiným účelem a následně nuceny k prostituci. Podobná situace se vyskytla na **Kypru**, kde bylo nuceno k prostituci několik českých žen a dívek, které na ostrov přicestovali za krátkodobou prací v restauracích, barech a klubech.

Zastupitelský úřad ČR ve **Francii** se zabýval případem mladé ženy, u které bylo podezření na obchodování s lidmi, které ale nebylo prokázáno a žena byla urychleně navracena do České republiky. V **Nizozemsku** byly registrovány 2 případy a několik také v **Belgii**, která ale neposkytla konkrétní informace.¹⁰⁸

7.4.3. Oběti obchodování s lidmi a sociální služby

System sociálních služeb v České republice upravuje zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, který stanovuje konkrétní podmínky pro poskytování pomoci a podpory osobám v nepříznivé sociální situaci. Poskytovány jsou služby jako sociální poradenství, sociální péče a sociální prevence. Tyto služby se poskytují jako pobytové, ambulantní nebo terénní.¹⁰⁹

Mezi příjemci těchto služeb převažují právě oběti obchodu s lidmi, i když nelze přesně určit jejich počet. V roce 2015 bylo připraveno celkově 101 sociálních služeb, jejichž cílovou skupinou byly oběti obchodu s lidmi. Patřilo mezi ně hlavně odborné sociální poradenství a pomoc v rámci terénních programů a prostřednictvím azylových domů. Další formy této pomoci ukazuje následující tabulka.

---

¹⁰⁸ Zpráva o stavu obchodování s lidmi v České republice za rok 2015. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, odbor bezpečnostní politiky, 2016. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/zprava-o-stavu-osl-v-cr-2015.aspx>

¹⁰⁹ Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů

Tabulka 4: Formy sociálních služeb poskytnutých obětem OSL v roce 2015

Druhy služeb s cílovou skupinou „oběti obchodování s lidmi“ 2015	
Druh služby	počet
odborné sociální poradenství	44
telefonická krizová pomoc	9
sociální rehabilitace	4
terénní programy	20
azylové domy	16
nízkoprahová zařízení pro děti a mládež	2
krizová pomoc	4
sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi	1
Intervenční centra	1
CELKEM	101

Zdroj: MVCR

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, konkrétně odbor sociálních služeb, poskytuje každoročně dotace ze státního rozpočtu pro poskytovatele sociálních služeb (fyzické nebo právnické osoby registrované u příslušného krajského úřadu). V roce 2015 byly poskytnuty dotace na podporu obětí obchodu s lidmi v celkové výši 60 390 343 Kč.¹¹⁰

7.5. Obchodování s osobami mladšími 18 let

Z 50 identifikovaných obětí za rok 2015 se ve 14 případech jednalo o osoby mladší 18 let. Z celkových 12 stíhaných pachatelů, byly 4 osoby stíhány za sexuální vykořisťování osob mladších 18 let. U obětí mladších 18 let se jedná zpravidla o sexuální vykořisťování. V posledních letech se zvyšuje počet případů zneužívání dětí k výrobě dětské pornografie (především dívky ve věku 6 – 15 let) a dětské prostituci.¹¹¹

¹¹⁰ Zpráva o stavu obchodování s lidmi v České republice za rok 2015. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, odbor bezpečnostní politiky, 2016. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/zprava-o-stavu-osl-v-cr-2015.aspx>

¹¹¹ Zpráva o stavu obchodování s lidmi v České republice za rok 2015. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, odbor bezpečnostní politiky, 2016. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/zprava-o-stavu-osl-v-cr-2015.aspx>

V této souvislosti je třeba připomenout, že ochrana dětí před inkriminovanými formami zneužívání a exploatace patří mezi ty nemnohé povinnosti, které v České republice plynou nejen z mezinárodních smluv, ale i z obecného (obyčejového) mezinárodního práva, a které musí být respektovány za všech okolností. Mezinárodní úmluva o právech dítěte z 20. 11. 1989¹¹² pak definuje pojem a formy sexuálního vykořisťování, za které považuje za prvé svádění nebo donucení dětí k jakékoliv nezákonné sexuální činnosti, využívání dětí k prostituci nebo jiným nezákonným sexuálním praktikám za účelem finančního obohacování, či využívání dětí k pornografii a při výrobě pornografických materiálů. Za druhé únosy dětí, prodávání dětí, obchod s dětmi za jakýmkoliv účelem v jakékoliv podobě.¹¹³ Přitom za dítě se podle Úmluvy považuje osoba mladší 18 let, pokud zákon nestanoví jinak.¹¹⁴

---

¹¹² Úřední překlad pod číslem 104/1991 Sb.

¹¹³ Zákon č. 104/1991 Sb., o Úmluvě o právech dítěte, čl. 34

¹¹⁴ Zákon č. 104/1991 Sb., o Úmluvě o právech dítěte, čl. 1

8. Kazuistika

Z dostupných zdrojů vyplývá, že průměrně 1 z 6 odsouzených za trestný čin obchodování s lidmi nastoupí výkon trestu odnětí svobody.¹¹⁵ Příčin může být několik, nesporné jsou nedostatečná snaha orgánů činných v trestním řízení, či jejich nedostatečná vzdělanost a praxe při řešení těchto problémů.¹¹⁶

8.1. Příklady pracovního vykořisťování

Následující příklady pracovního vykořisťování lidí ukazují praxi řešení případů obchodu s lidmi v České republice. Zvláště kauza „Stromkaři“ demonstruje značný deficit oficiální politiky v boji proti obchodu s lidmi.

8.1.1. Kauza „Stromkaři“

Nejnámější a do značné míry názorná je v tomto případě kauza „Stromkaři“. Případ má svůj počátek v roce 2009, kdy pracovní agentura fungující pod názvem *Affumicata*, a. s., nabízející uchazečům v zahraničí práci v lesnictví, zorganizovala třídní náborové řízení na práci v lese. Náborového programu se celkem zúčastnilo na 600 cizinců z Vietnamu. Agentura jim slibovala ubytování poblíže pracovišť, měsíční mzdu ve výši až 15 000 Kč, zabezpečení nezbytných pracovních dokumentů a zejména povolení k pobytu. Práce sama byla inzerovaná jako rekvalifikační kurz mající proběhnout za podpory českých úřadů. Po jeho skončení měli účastníci obdržet certifikát umožňující jim kvalifikovanou a samostatnou práci v lesním hospodářství.¹¹⁷

V následujících dnech měly být se zájemci uzavřeny pracovní smlouvy. Text smluv však byl pouze v češtině a překladatel nebyl k dispozici. Budoucí pracovníci tak nevěděli,

---

¹¹⁵ Trafficking in Persons Report 2015. *U. S. Department of State* [online]. [cit. 2017-03-10]. Dostupné z: <https://www.state.gov/documents/organization/245365.pdf>, str. 141.

¹¹⁶ Trafficking in Persons Report 2015. *U. S. Department of State* [online]. [cit. 2017-03-10]. Dostupné z: <https://www.state.gov/documents/organization/245365.pdf>, str. 141.

¹¹⁷ KRÍŽKOVÁ, M., ČANĚK, M. Obchodníci mezi stromy. *Nový Prostor* [online]. 2011, (367), [cit. 2016-06-22]. Dostupné z: <http://www.novyprostor.cz/clanky/367/obchodnici-mezi-stromy>, str. 9.

že jim byla k podpisu namísto pracovní smlouvy, jak bylo přislíbeno, podstrčena jakási „smlouva o vzdělání“, na základě které byli označeni za „studenty“. Vyškoleni měli být pouze na pozici lesního dělníka. Nevznikl jim tak žádný pracovní poměr a ani nárok na finanční odměnu. Za školení navíc museli zaplatit 1 500 – 2 000 Kč.¹¹⁸

Najatí vietnamští pracovníci pak pracovali v lesích v různých oblastech ČR až 13 hodin denně bez přestávky, 6-7 dní v týdnu bez ohledu na počasí. Ubytování byli až po 20 osobách v jedné místnosti v ubytovnách, kde často netekla pitná voda, nebo úplně chybělo sociální zařízení. Stravu i bydlení si navíc museli hradit sami. Mzda jim vyplácena nebyla, dostávali pouze příspěvek na stravu ve výši 200 Kč týdně. Vykonávali těžkou práci s pomocí pouze velmi primitivních nástrojů a bylo jim vyhrožováno udáním na policii, pokud přestanou pracovat. Na přidělených pracovištích působili zaměstnanci firmy Less & Forest, s. r. o., kteří práci rozdělovali, organizovali a kontrolovali dosažené výsledky. I když si byli plně vědomi tíživých pracovních podmínek vietnamských dělníků, odkazovali je se stížnostmi na firmu Affumicata. S ohledem na bezperspektivnost situace, ve které se tito lidé ocitli a zejména v souvislosti s rozšířením zprávy, že je Affumicata před bankrotem, většina vietnamských pracovníků postupně odcházela. Nicméně jenom někteří z nich kontaktovali vietnamský konzulární úřad s žádostí o pomoc a už vůbec nikdo z nich se neobrátil na policii.¹¹⁹

V létě téhož roku vystřídali Vietnamce pracovníci z Rumunska a to za stejných pracovních podmínek.¹²⁰ V jejich případě došlo dokonce k několika pracovním úrazům, aniž by zraněným byla poskytnuta lékařská pomoc. Díky cizinecké policii se tito lidé dostali do kontaktu s Rumunským velvyslanectvím, s jehož pomocí se vrátili do vlasti. Tato skupina sestávala z 34 rumunských státních občanů.¹²¹

Ve stejném roce byli na práci v lese najati též pracovníci ze Slovenska, kteří měli jako jediní řádné pracovní smlouvy. Nábor zajišťovaly společnosti Affumicata, a.s., Wood Service Praha, s. r. o. a Madeira Servizio, s. r. o. Na vysokých manažerských

---

¹¹⁸ Kauza Stromkaři. *Migrace online: Multikulturní centrum Praha* [online]. [cit. 2016-06-18]. Dostupné z: <http://migraceonline.cz/cz2/temata/kaouza-stromkari>

¹¹⁹ Miková, Š. *Případová studie: Pracovní vykořisťování cizinců v České republice* [online]. [cit. 2016-06-20]. Dostupné z: file:///C:/Users/mw26tu/Downloads/Studie_Mikova_Aj_translation.pdf, str. 2.

¹²⁰ KRÍŽKOVÁ, M., ČANĚK, M. Obchodníci mezi stromy. *Nový Prostor* [online]. 2011, (367), [cit. 2016-06-22]. Dostupné z: <http://www.novyprostor.cz/clanky/367/obchodnici-mezi-stromy>, str. 10.

¹²¹ Miková, Š. *Případová studie: Pracovní vykořisťování cizinců v České republice* [online]. [cit. 2016-06-20]. Dostupné z: file:///C:/Users/mw26tu/Downloads/Studie_Mikova_Aj_translation.pdf, str. 2.

pozicích všech tří zprostředkujících pracovních agentur figurovala jména dvou osob, a to Davida Mrkose a Jindřicha Martináka.¹²²

Všechny tyto tři značně neprůhledné firmy, zaštiťovala firma Less & Forest, která opakovaně vyhrávala veřejné zakázky zadávané státním podnikem Lesy ČR. Ve svém stanovisku k problematice zaměstnávání zahraničních pracovníků Lesy České republiky uvedly, že bezprostředně spolupracují - jako se smluvními partnery - s kvalifikovanými lesnickými firmami, které zřejmě na práci v lesích využívají i agenturní zaměstnávání. Sám státní podnik Lesy ČR výběr pracovníků a kontrolu dodržování práv zaměstnanců neovlivňuje, protože k tomu nemá oprávnění kontrolního orgánu. Dělníci sice pracují na území státních lesů, ale jako zaměstnanci jiné firmy, která je za jejich pracovní podmínky zodpovědná a má povinnosti respektovat zákonné předpisy.¹²³

První trestní oznámení na podezření z podvodu, zločinného spolčení a obchodu s lidmi bylo Vrchnímu státnímu zastupitelství v Praze podáno 15. 10. 2010. Následovala další trestní oznámení podaná za 95 poškozených.¹²⁴

Orgány činné v trestním řízení však v souvislosti s pracovním vykořisťováním nepoužily ustanovení trestního zákona o obchodu s lidmi. Po více než ročním vyšetřování, Odbor hospodářské kriminality Obvodního ředitelství Policie Praha 1 postoupil podezření ze spáchání trestního činu obchodování s lidmi jako poznatek k dalšímu opatření na PČR Útvar pro odhalování organizovaného zločinu. Následoval chaotický a neprofesionální postup orgánů činných v trestním řízení na krajské, okresní a obvodní úrovni. Ten po roce dalšího prověřování, kdy policejní orgány neprovedly téměř žádné úkony, skončil odložením celé věci v červenci 2013.

---

¹²² KRÍŽKOVÁ, M., ČANĚK, M. Obchodníci mezi stromy. *Nový Prostor* [online]. 2011, (367), [cit. 2016-06-22]. Dostupné z: <http://www.novyprostor.cz/clanky/367/obchodnici-mezi-stromy>, str. 10.

¹²³ Stanovisko Lesů ČR k problematice zaměstnávání zahraničních pracovníků. *Lesy ČR* [online]. 2011 [cit. 2016-06-20]. Dostupné z: http://www.lesycr.cz/media/archiv-tiskovych-zprav/tiskove-zpravy-2011/Stranky/stanovisko-lesu-cr-k-problematice-zamestnavani-zahranicnich-pracovniku.aspx?retUrl=%2Fmedia%2Farchiv-tiskovych-zprav%2Ftiskove-zpravy-2011%2FStranky%2Fdefault.aspx%3Fpage_lvNews%3D13

¹²⁴ Miková, Š. *Případová studie: Pracovní vykořisťování cizinců v České republice* [online]. [cit. 2016-06-20]. Dostupné z: file:///C:/Users/mw26tu/Downloads/Studie_Mikova_Aj_translation.pdf, str. 5.

Proti tomuto usnesení PČR Obvodního ředitelství Policie Praha 1 a následnému usnesení Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 1 o zamítnutí stížnosti proti výše uvedenému usnesení policejního orgánu, podali poškození ústavní stížnost.¹²⁵

Ústavní soud v obou případech zrušil usnesení PČR¹²⁶, neboť v něm shledal porušení základního práva stěžovatelů na účinné vyšetřování vyplývající ze základních práv na osobní bezpečnost a osobní svobodu, zákazu nucených nebo povinných prací a práva na zachování lidské důstojnosti podle čl. 8 odst. 1, čl. 9 a 10 odst. 1 Listiny základních lidských práv a svobod.¹²⁷

Dále Ústavní soud považoval za neúnosné, aby prověřování podezření, že ze strany skupiny podnikatelů docházelo na území ČR k systematickému porušování základních práv řady zahraničních pracovníků, skončilo jen velmi paušálně odůvodněným odložením věci, aniž by se příslušné orgány byť jen letmo zabývaly podstatou podezření.¹²⁸

V usnesení ÚS dále konstatoval, že v případech závažných trestných činů proti svobodě a lidské důstojnosti a zejména, jde-li o nejrůznější typy závažného jednání, blízcí se užití jiného k otroctví, nevolnictví nebo nuceným pracím nebo jiným formám vykořisťování, je třeba přezkoumat, zda orgány činné v trestním řízení provedly účinné vyšetřování. Projednávání postrádá přitom rys důkladnosti a dostatečnosti prověřování.¹²⁹

Samo odůvodnění napadeného rozhodnutí policejního orgánu působí dle Ústavního soudu povrchně a nekonzistentně.¹³⁰

Za nedostatečný a ryze formální považuje ÚS také způsob, jímž se s argumentací stěžovatelů vypořádala státní zástupkyně. ÚS přitom sdílí výhrady stěžovatelů, kteří odmítají její neadekvátní výklad o tom, že sami stěžovatelé nesli vinu za vzniklou situaci, neboť někteří „bez dalšího“, v nezjištěné kvalitě, vykonávali lesnické práce, aniž by pracovní vztah a finanční odměnu měli řádně písemně stvrzeny, a aniž by se zajímali o to, zda mají potřebné pracovní povolení.¹³¹

---

¹²⁵ Nález Ústavního soudu ČR, sp. zn. II. US 3626/13, str. 4

¹²⁶ Ústavní soud se případem zabýval v nálezech sp. zn. II. US 3626/13182a sp. zn. II. US 3436/14183

¹²⁷ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění Ústavního zákona č. 162/1998 Sb.

¹²⁸ Nález Ústavního soudu ČR, sp. zn. II. US 3436/14183, str. 6

¹²⁹ Nález Ústavního soudu ČR, sp. zn. II. US 3436/14183, str. 6

¹³⁰ Nález Ústavního soudu ČR, sp. zn. II. US 3626/13182, str. 9

¹³¹ Nález Ústavního soudu ČR, sp. zn. II. US 3436/14183, str. 10

Ústavní soud uzavřel nález konstatováním, že procesní postup při prověřování trestních oznámení byl nekoncepční, neodpovídal rozsahu, povaze a závažnosti projednávaných podezření, věc byla roztržena mezi několik policejních orgánů, dokonce v rámci různých krajských ředitelství Policie České republiky. V důsledku čehož došlo ke značným průtahům, jimž posléze neodpovídala dosavadní míra objasňenosti věci. Ústavní soud věc proto vrátil orgánu PČR, Obvodnímu ředitelství Policie Praha. Kauza „Stromkařů“ tak zůstává nadále v šetření.¹³²

Přesná citace nálezů ÚS byla v práci použita k dokreslení nekvalifikovaného a liknavého přístupu orgánů činných v trestním řízení při šetření případů nucené práce, kde oběti jsou zranitelné osoby, kterými zahraniční pracovníci nesporně jsou.

8.1.2. Případ „Spargel“

Zkvalitnění postupů při vyšetřování obchodu s lidmi dokládá případ „Spargel“. Jeho počátky spadají do roku 2008, kdy skupina ukrajinských obchodníků s lidmi v počtu tří osob, vylákala do České republiky pod příslibem zprostředkování práce 20 občanů Rumunské republiky. Během náboru, uskutečněném v Rumunsku, jim byla slibovaná mzda ve výši až 18 000 Kč, vyplácení záloh, doprava, ubytování a strava zdarma. Po příjezdu do ČR byli rumunští pracovníci skutečně ubytováni v pronajatých ubytovnách a pracovními místy byl masokombinát a chřestové plantáže.

Ihned po příjezdu byly všem odebrány veškeré relevantní doklady, strava byla nedostatečná a ubytování nevyhovující. Pracovní doba na chřestových polích byla dvanáctihodinová bez odpočinku, 7 dní v týdnu. V masokombinátu byli pracovníci nuceni pracovat dokonce 18 hodin bez povolené přestávky. Při sběru chřestu jim byla upíraná skutečně odvedená práce, svévolně jim byla zvyšovaná norma práce a nebyla jim řádně vyplácena mzda. Přitom ubytování a stravu si museli hradit sami. Někteří pracovníci vůbec nedostali pracovní smlouvy, jiní pouze dohody o provedení práce – vždy pouze v českém jazyce. Ty byli nuceni podepsat, aniž znali jejich obsah. Týdenní výdělek se pohyboval od 200 do 500 Kč, z čehož si měli platit ubytování a stravu. Rumunští pracovníci byli též

---

¹³² Nález Ústavního soudu ČR, sp. zn. II. US 3626/13182, Nález Ústavního soudu ČR, sp. zn. II. US 3436/14183

omezování ve volnosti pohybu. Na ubytovně, po návratu, jehož čas byl přesně stanoven, byli zamykáni a při práci byl nad nimi stanoven dohled. Těm, kteří s podmínkami nesouhlasili, bylo různě vyhrožováno, a to i fyzickým násilím. Zaměstnavatelé tak pracovníky úmyslně udržovali v atmosféře strachu, nejistoty a materiální tísně. Neznalost jazyka a prostředí zvyšovala jejich závislost na zaměstnavatelích. Ti kořistili z jejich práce a z prostředků, které jim odmítali vyplácet. Některým z nucených pracovníků se nakonec podařilo utéct a informovat Rumunské velvyslanectví v Praze, Arcidiecézní charitu a nakonec i PČR.¹³³

Případ byl v konečné fázi řešen Nejvyšším soudem, který po přezkumu shledal, že jednání zaměstnavatelů naplňuje znaky skutkové podstaty trestného činu obchodování s lidmi podle § 232, odst. 2 písm. c) trestního zákoníku, účinného do 31. 12. 2009, který stanoví, že obchod s lidmi spočívá mj. „v užívání pracovníků k nuceným pracím, kdy zaměstnanci byli zbaveni lidské svobody a důstojnosti, práce na nich byla vymáhaná pohrůžkami trestů, výhrůžkami ublížení na zdraví i životě, přičemž jednáním obviněných se tyto poškozené osoby ocitli ve zranitelném postavení, když neměli v cizí zemi, jejíž jazyk neznali, žádnou jinou možnost, než se podvolit zneužívání obviněnými, kteří jim vypláceli zanedbatelnou mzdu a kořistili z jejich práce“.¹³⁴

8.1.3. Agenturní zaměstnávání zahraničních pracovníků

Z uvedených případů jednoznačně vyplývá, že v České republice za obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování v převážné většině odpovídají pracovní agentury a firmy, které služby agenturního zaměstnávání využívají. Nežádoucí zacházení se zahraničními pracovníky vyžaduje a nálezy nejvyšších ústavních soudních orgánů to potvrzují, aby si společnosti, které služeb agentur využívají, náležitě zjišťovaly, jak tyto zprostředkovatelské agentury fungují a zda postupují v souladu s legislativou. Je jejich zákonnou povinností předem si ověřit, zda agentura jedná nebo nejedná legálně, na kolik jsou její aktivity na hraně nebo přímo v rozporu nejenom s ustanovením trestního práva, ale též se zákoníkem práce. Skutečnost je však vesměs dosud taková, že řada firem

---

¹³³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 3. 2014, sp. zn. 7Tdo1261/2013, str. 2

¹³⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 3. 2014, sp. zn. 7Tdo1261/2013, str. 10

využívajících služby agenturního zaměstnávání neřeší, zda agentura postupuje v souladu se zákonem. Důležitá a rozhodující je vždy a především cena. Ta je vždy nižší u agentur pochybné povahy, které kromě jiného neodevzdávají za zaměstnané cizince zákonné pojistné a jsou schopné „prodat“ zahraniční pracovní sílu co možná nejlevněji. Jako nejlevnější pracovní síla jsou v České republice cizinci, především z bývalého Sovětského svazu, využíváni na práci, o kterou nikdo jiný nemá zájem. Z jejich práce kořistí jak pracovní agentury, tak i firmy, které zprostředkovanou práci využívají. V Českých poměrech jde o začarovaný kruh, kdy zaměstnavatelé často nechtějí zaměstnávat cizince přímo a těm nezbyvá nic jiného, než se obrátit na agentury, jako na nezastupitelného prostředníka, bez jehož pomoci práci neseženou.

Tento stav popsala Ukrajinka Jana T., která se živí jako uklízečka v jednom brněnském obchodním centru.¹³⁵ Ukrajinka pracuje 7 dní v týdnu, 240 hodin měsíčně bez nároku na dovolenou. Vlastní sice živnostenský list, ale pracuje „pod agenturou“, protože přímo, bez zprostředkovatele, by ji nikdo nezaměstnal.

Na Ukrajině pracovala Jana T. jako knihovnice v univerzitní knihovně a jako účetní. Poté, co půl roku nedostala výplatu, rozhodla se hledat obživu v České republice. Pět let uklízí prodejnu s elektronikou v nákupním centru. Každý den vysává 2000 m², uklízí šatny, záchody, sklad a utírá prach z regálů a vystavené elektroniky, která je na množství prachu zvláště citlivá. Tato práce je nekonečná s ohledem na klimatizaci a množství návštěvníků obchodního centra.

Pracovní agentury považuje paní Jana za mafie a prohlašuje : „ *je to obyčejná pyramida, ti nahoře inkasují peníze a my dole pracujeme za směšnou mzdu* “. Dodává, že obdobné zkušenosti mají i další pracovníci z Ukrajiny, kteří nemohou získat práci jinak, než přes agenturu. Vesměs jsou špatně placeni a někdy nedostávají zapláceno vůbec, přesto pracují dál. Konkrétním důvodem paní Jany pro setrvání v diskriminačních a vykořisťovatelských pracovních podmínkách je její handicapovaný dospělý syn žijící na Ukrajině, kterého musí podporovat. Trpce konstatuje „*Dřeme tu jako otroci, ale někteří*

---

¹³⁵ KOZELKA, P. Bez agentury nás nikdo nezaměstná, stěžuje si Ukrajinka. *Právo*. 14. 3. 2017, 27(62), str. 3. ISSN 1211-2119.

*Češi se na nás stejně dívají jako na podlidi. Zákony tu nefungují pro všechny stejně, ale vracet se domů? Tam je to ještě horší.*¹³⁶

Na skryté agenturní zaměstnávání se v roce 2016 zaměřila inspekce práce. Při mimořádné kontrolní akci provedla 296 kontrol. Odhalila 110 pracovních agentur, které fungují bez patřičného povolení. Zároveň kontroloři zjistili 187 cizinců pracujících bez potřebných povolení, aniž by to jejich zaměstnavatelé řešili. Zprostředkovatelským subjektům inspekce uložila pokuty v celkové výši 6,8 milionů korun.

S ohledem na bezpracné zisky se i rizika pokut zprostředkovatelům i zaměstnavatelům vyplatí. Zlepšení by mohla přinést připravovaná úprava zákona, která nově zavede spoluodpovědnost firem využívajících služby pracovních agentur.¹³⁷

8.2. Příklad obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování

Odhalených případů obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování je podstatně více a panuje mezi nimi značná podobnost, ne-li téměř identita co se týče sociálního zázemí zlákaných obětí a jejich následného omezování na svobodě, týrání a kořistění z nucené prostituce.

Jako příklad lze uvést případ, jehož počátky spadají do roku 2007, kdy se skupina dvou pachatelů soustředila na mladé sociálně slabé ženy bez rodinného zázemí a bydliště, kterým slibovali dobře placenou práci barmanek v blízkém zahraničí.¹³⁸

Překupníci nalákané ženy obratem prodali (za blíže nespecifikovanou částku, odhadem mezi 10 000 – 40 000 Kč) dalším dvěma obchodníkům se ženami. Ti své oběti vyváželi do Německa za účelem provozování prostituce. Jako budoucí „pracoviště“ zajistili pro ženy pokoj s vitrínou, kde měly ženy inzerovat své služby a lákat klienty. Poddajnost obětí si pachatelé zajišťovali jejich úplnou závislostí, počínaje ubytováním,

---

¹³⁶ KOZELKA, P. Bez agentury nás nikdo nezaměstná, stěžuje si Ukrajinka. *Právo*. 14. 3. 2017, 27(62), str. 3. ISSN 1211-2119.

¹³⁷ MARTINEK, J. Za nelegální najímání má být pokuta až 10 milionů. *Právo*. 14. 3. 2017, 27(62), str. 1-3. ISSN 1211-2119.

¹³⁸ Popis skutkové podstaty trestného činu čerpán z Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 3. 2012, sp. zn. 4Tdo204/2012

uměle vyvolanou finanční tísní, odebráním dokladů, fyzickým vyhrožováním i fyzickým napadáním. Ženy byly nuceny obchodníkům odevzdat veškeré prostitucí získané peníze. V některých případech byly oběti neustále sledovány, omezovány v pohybu a kontaktu s okolím. Jedné z obětí nebylo dovoleno ani telefonovat a byla fyzicky napadena. Další oběť zpočátku nesměla opustit bar, kde ji pachatele zprostředkovali „práci“, později směla na krátkou přesně vymezenou dobu odejít za účelem drobných nákupů.¹³⁹

Trestná činnost pachatelů byla odhalena Policií ČR a Okresním soudem v Hradci Králové posouzena jako trestný čin obchodování s lidmi.¹⁴⁰ Pachatelé byli odsouzeni k souhrnnému trestu 3 let odnětí svobody.

Jak vyplývá ze statistik MV, jsou případy obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování častěji odhaleny, vyšetřeny a pachatelé soudně stíháni a následně potrestáni. Je tomu tak zčásti proto, že zejména nucená prostituce se odehrává do určité míry veřejně a pachatele i oběti se podaří častěji identifikovat. Jiná je otázka odškodnění obětí, které je jen málokdy součástí soudního řízení a rozsudku. Resocializace obětí je tak realizována obvykle s pomocí fondů, které zabezpečuje stát a částečné nevládní organizace. Je to zejména La Strada, která se zasazuje o přijetí zákona, který by stanovil povinnost pachatele finančně odškodnit oběť. Toto vyžaduje i mezinárodní smluvní úprava obchodu s lidmi. Přizpůsobení její legislativy – ještě před ratifikací příslušných úmluv, je ve vlastním zájmu České republiky, s tím že přijetí mezinárodně uznávaných standardů potírání OSL je nezbytná podmínka, nemá-li být naše území vítaným útočištěm organizovaného zločinu obchodu s lidmi. ČR jako jedna z posledních sice podepsala, ale dosud neratifikovala Evropskou úmluvu o potírání obchodu s lidmi.

---

¹³⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 3. 2012, sp. zn. 4Tdo204/2012

¹⁴⁰ Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, §232 odst. 3, §35 odst. 2, §40 odst. 1

8.3. Implementace Evropské úmluvy do českého právního řádu

Z logiky věci vyplývá, že největší změny musely být přijaty v trestním právu.¹⁴¹ Prvním instrumentem vyžadujícím podstatné změny trestního zákona ČR z roku 1961 byl Palermský protokol¹⁴². Měl-li se stát součástí právního řádu ČR, bylo zapotřebí – ještě před jeho ratifikací - podstatně rozšířit skutkovou podstatu obchodu s lidmi ve smyslu jeho definice obsažené v čl. 2 Palermského protokolu a následně v Evropské úmluvě. Stalo se tak zákonem č. 40/2009 Sb.¹⁴³ Nově definovaná skutková podstata obchodování s lidmi přebírá znění definice upravené shodně v Palermském protokolu i Evropské úmluvě.¹⁴⁴

Další změny přinesl zákon č. 418/2011 Sb. o trestní odpovědnosti právnických osob ve znění pozdějších předpisů,¹⁴⁵ který odstranil nejpodstatnější překážku vnitrostátní povahy bránící přijetí obou mezinárodních úmluv o potírání obchodu s lidmi. Přijatými novelami se Česká republika vyrovnala i s řadou dalších mezinárodně stanovených závazků pro tuto oblast.

Ve vztahu k obětem obchodování s lidmi a jejich ochraně je podstatné, že je těmto ze zákona poskytnuta 60 denní lhůta na zotavenou (Úmluva požaduje 30 dnů), eventuálně na rozmyšlenou, zda oběti budou po jejím skončení spolupracovat s policií, což je průlom do dosavadní praxe, kdy už sama neochota spolupracovat s policií byla důvodem k vyhoštění obchodovaných osob, což se týkalo zejména obětí nucené prostituce.¹⁴⁶ V souladu s evropským standardem je též možnost neuložit oběti obchodu trest za její zapojení do nezákonné činnosti v míře, v jaké k ní byla přinucena.¹⁴⁷

---

¹⁴¹ Podpisem Evropské úmluvy je ČR povinna respektovat její obsah a nepřijímat opatření, která by byla s tímto v rozporu.

¹⁴² Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, Supplementing the UN Convention against Transnational Organized Crime (A/55/383/ADD1)

¹⁴³ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, §168

¹⁴⁴ S ohledem na článek 10 Ústavy ČR (tzv. euronovely), který upravuje přímé převzetí práva EU (dříve komunitárního práva) do českého ústavního pořádku se součástí vnitrostátního práva stalo i rámcové rozhodnutí Rady EU ze dne 19. 6. 2002 o potírání obchodu s lidmi (2002/629/IVV), dále rámcové rozhodnutí Rady EU o sexuálním zneužívání dětí a dětské pornografii (2004/68/JHA). Relevantní je i doporučení Výboru Ministrů Rady Evropy č. 11 z roku 2000 o postupu proti obchodování s lidmi (R(2000)11), jako výkladový instrument Úmluvy Rady Evropy o potírání obchodu s lidmi.

¹⁴⁵ Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, (cit. v ASPI Wolters Kluwer ČR, cit 26. 6. 2016)

¹⁴⁶ Úmluva Rady Evropy o potírání obchodu s lidmi, 16. 5. 2005, v platnosti od 1. 2. 2008, čl. 10

¹⁴⁷ Úmluva Rady Evropy o potírání obchodu s lidmi, 16. 5. 2005, v platnosti od 1. 2. 2008, čl. 26

Převzetí Evropské úmluvy do domácího právního řádu též znamená závazek spolupracovat s nevládními organizacemi. Je to zvláště důležité proto, že nevládní organizace používají jiné metody práce než státní instituce a orgány činné v trestním řízení. I když není k dispozici přesná statistika o případech, kdy se oběti obchodu s lidmi obracely přednostně na některou z nevládních organizací, je nesporné, že pomoc, kterou jsou ochotné a schopné postiženým osobám poskytnout, je nezastupitelná. Problém, který zatím trestní zákon neřeší, je odstranění rizika sankčního postihu těchto organizací – jak umožňuje Úmluva – za nesplnění oznamovací povinnosti. Lze pochybovat, že by přijetí návrhu Úmluvy zásadně snížilo úspěšnost odhalování této zločinnosti.¹⁴⁸

Úmluva též klade značný důraz na informování veřejnosti,¹⁴⁹ což Česká republika naplňuje především každoročním vydáváním Zpráv ministerstva vnitra o obchodování s lidmi, jakož i podporou, kterou poskytuje nevládním organizacím a zejména pak preventivními programy. Ty jsou směřovány na skupiny osob potenciálně ohrožené obchodem s lidmi, k nim patří v první řadě mládež, zejména mladé ženy a dívky, v současnosti ale i chlapci, cestující do zahraničí za zaměstnáním, dále obyvatelé ekonomicky slabších regionů nebo příslušníci sociálně vyloučených komunit. Informace spojené s obchodováním s lidmi a příslušnými riziky jsou též součástí rámcových programů ve školách, jejich efektivitu však nebylo možné dohledat.¹⁵⁰

Povědomí o možných rizicích a nebezpečích se MV snaží rozšiřovat i dílčími akcemi – brožurami, letáky, obsahujícími řadu návodů, jak se rizikům vyhnout a co dělat v případě ohrožení. Zde je opět nezastupitelná role nevládních organizací, které se starají o primární prevenci ve školách nebo provozují informační telefonní linky.¹⁵¹ Lze se domnívat, že efektivita těchto aktivit je do značné míry závislá na jejich inovaci a přizpůsobení novým generacím získávajícím informace především z elektronických zdrojů.

---

¹⁴⁸ BURČÍKOVÁ, P. *Obchodování s lidmi v jiných sektorech než je sexuální průmysl – problémy a nejasnosti z pohledu La Strada ČR* v publikaci: *Obchodování s lidmi, problematika nucené práce*, Liga lidských práv, Brno, 2007. ISBN 978-80-903473-2-8, str. 53–60.

¹⁴⁹ Úmluva Rady Evropy o potírání obchodu s lidmi, 16. 5. 2005, v platnosti od 1. 2. 2008, čl. 5 odst. 2

¹⁵⁰ HOLUŠKOVÁ, B., ŠVEC, J. *Obchodování s lidmi – přístup Ministerstva vnitra České republiky* v publikaci: *Obchodování s lidmi, problematika nucené práce*, Liga lidských práv, Brno, 2007. ISBN 978-80-903473-2-8, str. 37–44.

¹⁵¹ HOLUŠKOVÁ, B., ŠVEC, J. *Obchodování s lidmi – přístup Ministerstva vnitra České republiky* v publikaci: *Obchodování s lidmi, problematika nucené práce*, Liga lidských práv, Brno, 2007. ISBN 978-80-903473-2-8, str. 37–44.

Evropská úmluva (na rozdíl od Protokolu) obsahuje případnou trestní odpovědnost zákazníků sexuálních služeb, pokud jsou poskytovány nedobrovolně. Je nesporné, že prevence obchodování s lidmi, má-li být úspěšná, měla by být zaměřená i na zákazníky nedobrovolných prostitutek. Nicméně kategorie zákazníků zůstává v České republice zcela stranou většiny opatření proti obchodu s lidmi (včetně trestního postihu), ve srovnání s podílem, který mají na jeho uskutečňování, zejména je-li bráno v úvahu fungování principu nabídky – poptávky. K nemnoha opatřením cíleným na zákazníky náleží informační kampaně provedené nevládními organizacemi v Západočeském a Jihomoravském kraji. Akce byly jednorázové a proběhly v roce 2006.

V rámci zahraniční pomoci a spolupráce rovněž požadovaných Úmluvou¹⁵² byla realizována řada preventivních projektů v zemích původu (Ukrajina, Moldávie, Bělorusko), zaměřených na šíření informací o rizicích nelegální migrace. Některé aktivity tohoto typu, jakož i materiální pomoci, směřují i do rizikových rozvojových zemí.

Úspěšná implementace relevantních mezinárodních instrumentů a v praxi i jejich uplatnění, vyžadují též zvýšení stavů a kvalifikace odborníků zabývajících se problematikou obchodování s lidmi. V současnosti je součástí diplomatické přípravy pracovníků MZV i vyškolení diplomatů a konzulárních úředníků v dané problematice.¹⁵³ Žádoucí je též regulérní a specializované školení orgánů činných v trestním řízení včetně soudců. I když ze zpráv MV vyplývá, že systém takového školení je „v běhu“, kauza „Stromkaři“ svědčí při nejmenším o nezbytnosti většího důrazu na jeho efektivitu.

---

¹⁵² Úmluva Rady Evropy o potírání obchodu s lidmi, 16. 5. 2005, v platnosti od 1. 2. 2008, čl. 32 a následující

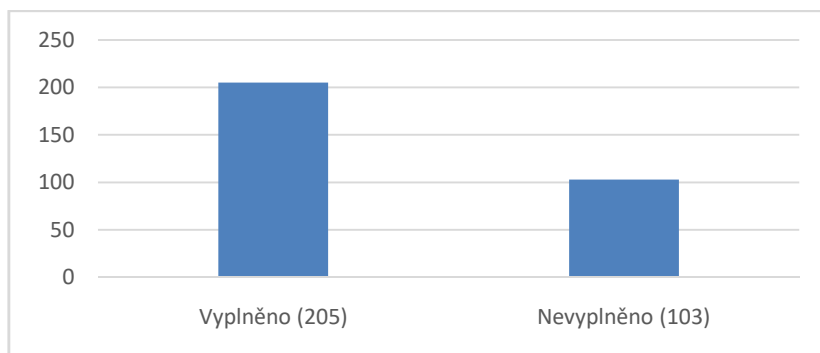
¹⁵³ *Zpráva o stavu obchodování s lidmi v České republice za rok 2013*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, odbor bezpečnostní politiky, 2014. Dostupné z: www.mvcr.cz/soubor/zprava-2013-obchodovani-s-lidmi-pdf.aspx

9. Dotazníkové šetření

Cílem této části práce bylo zjistit informovanost české veřejnosti o problematice obchodu s lidmi, k čemuž byl využit kvantitativní výzkum. Jako technika sběru dat byla zvolena metoda dotazníku s náhodným výběrem testovaného vzorku. Dotazník se skládal celkem z 29 otázek, z nichž první 4 otázky byly identifikační. Jedenáct otázek bylo uzavřených (typu ano / ne nebo multiple-choice), 3 polouzavřené, u kterých měli respondenti na výběr z několika nabízených možností nebo mohli doplnit vlastní odpověď a dalších jedenáct otázek bylo otevřených. Formulář byl zadán prostřednictvím webového portálu vyplnto.cz a následně umístěn volně přístupný na internet z důvodu získání co možná největší diverzity respondentů. Byl zcela anonymní a nevyžadoval žádné osobní údaje odpovídajících. Otázky v plném znění jsou přiloženy v příloze na konci práce.

Výzkumu se zúčastnilo celkem 205 respondentů. V průběhu vyplňování bylo ztraceno 103 respondentů, kteří průzkum nedokončili. Návratnost dotazníku¹⁵⁴ tak činí 66,7 %, což zobrazuje následující graf.

Graf 7: Návratnost dotazníku

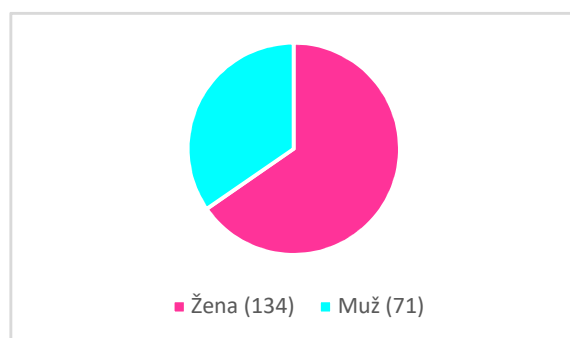
Zdroj: vlastní zpracování

Po zpracování a vyhodnocení navrácených dotazníků byla provedena sumarizace výsledků. Výsledky byly pro lepší přehlednost zpracovány do grafů pomocí programu MS Excel.

¹⁵⁴ Návratnost dotazníků je dána poměrem vyplněných a zobrazených dotazníků. Jedná se o orientační údaj, který nebere v potaz ty oslovené respondenty, kteří ani nezobrazili úvodní text (neklikli na odkaz na dotazník).

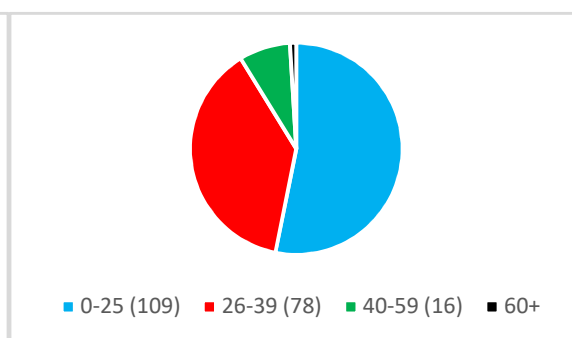
Ze získaných 205 respondentů je 134 (65 %) žen a 71 (35 %) mužů. Nejzastoupenější věkovou kategorií byla skupina 0-25 let (109 osob, 53 %) následovaná skupinou 26-39 let (78 osob, 38 %), 40-59 let (16 osob a 8 %) a poslední nejméně zastoupená byla skupina 60+ (2 osoby a 1 %). Více než polovina respondentů žije v obci, která má nad 100.001 obyvatel - konkrétně 109 osob (53 %), následuje obec s rozmezím 10.001 až 100.000 obyvatel, a to v počtu 49 osob (24 %). 31 respondentů (15 %) pochází z obce o velikosti 1.001 až 10.000 obyvatel a v menší obci do 1.000 osob žije 16 respondentů (8 %). Nejzastoupenější skupinou, co se týče vzdělání byli lidé s vysokoškolským nebo vyšším odborným vzděláním v počtu 93 (46 %) osob. Na druhé příčce se nacházeli účastníci mající středoškolské vzdělání s maturitou (91 osob, 45 %). Poté následoval velký propad, středoškolské vzdělání bez maturity nebo s výučním listem mělo pouze 13 (6 %) respondentů. Bylo získáno i 6 (3 %) odpovědí od účastníků se základním vzděláním.

Graf 8: Jaké je Vaše pohlaví?

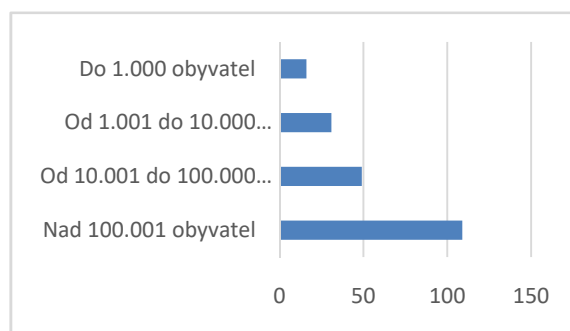
Zdroj: vlastní zpracování

Graf 9: Kolik je Vám let?

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 10: Jaká je velikost obce, ve které žijete?

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 11: Jaké máte nejvyšší dosažené vzdělání?

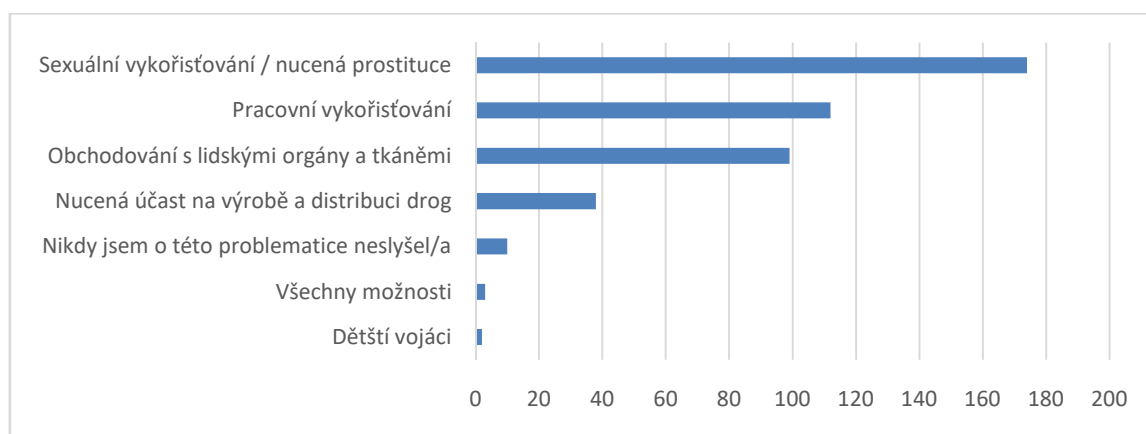

Zdroj: vlastní zpracování

Pátá otázka již byla k tématu a zjišťovala, co si lidé vůbec pod pojmen “obchodu s lidmi” představují. Respondeti měli možnost vybrat až tři odpovědi z nabídky nebo doplnit svoji vlastní. Již u této otázky se ukázalo, že anketa bude poměrně zajímavá a různorodá. Na prvním místě se s 40 % umístila odpověď sexuální vykořisťování a nucená prostituce, kterou zvolilo 174 ze všech 205 dotázaných osob. Na druhé příčce se umístilo pracovní vykořisťování. Tuto možnost zvolilo 112 (25 %) respondentů. Další příčku obsadilo obchodování s lidskými orgány a tkáněmi pro černý trh. Zde bylo zaznamenáno 99 odpovědí (23 %). Následovala nucená účast na výrobě a distribuci drog a návykových látek s 38 hlasy (9 %). Poměrně alarmující je skutečnost, že 10 dotazovaných osob (2 %) uvedlo, že o problematice obchodu s lidmi nikdy předtím neslyšely. 3 osoby (1 %) pak uvedly, že všechny možnosti jsou správné. Nejméně si respondenti pojem obchodu s lidmi spojují s dětskými vojáky. Na tuto možnost si vzpomněli pouze dva účastníci.

Graf 12: Co si představujete pod pojmem „obchod s lidmi“?

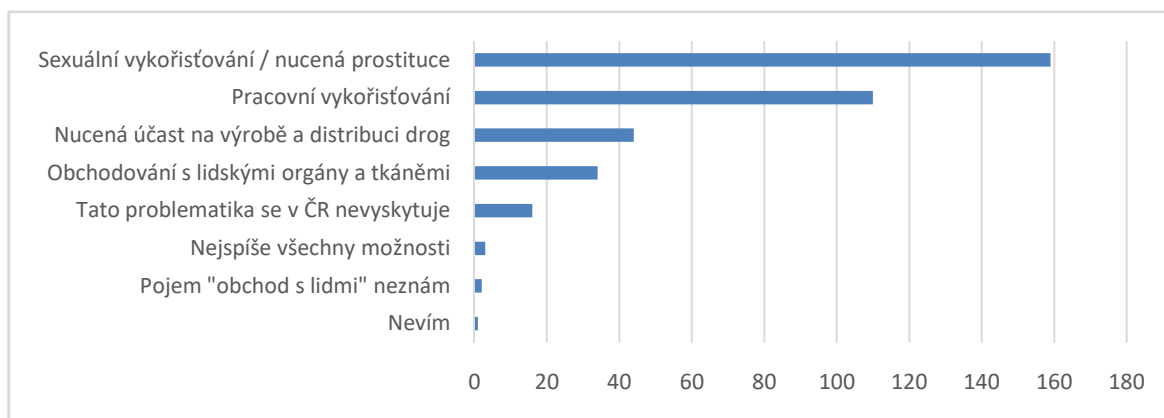

Zdroj: vlastní zpracování

Podle naprosté většiny dotazovaných (90 %) se na území České Republiky obchod s lidmi v nějaké formě vyskytuje. U otázky, jaká forma OSL se na našem území vyskytuje nejhojněji, byly odpovědi hodně podobné jako při otázce minulé. Celých 159 (43 %) účastníků průzkumu vybralo možnost sexuálního využívání obětí. Následovalo pracovní vykořisťování se 110 (30 %) odpověďmi. Na třetí příčce se tady na rozdíl od první otázky umístila možnost účasti na výrobě a distribuci drog a návykových látek (44 odpovědí, 12 %). Obchod s lidskými orgány naopak klesl na čtvrtou pozici a zaznamenal 34

odpovědí (9 %). Našlo se celých 16 respondentů (4 %), kteří se domnívají, že tato problematika se v ČR vůbec nevyskytuje (16 a 4 %). Zbytek se rozdělil mezi nerozhodnuté účastníky průzkumu, kteří si nemohli vybrat z možností, respondenty, kteří se s tímto výrazem ještě nesetkali a jednoho dotazovaného, který si nebyl vůbec jistý.

Graf 13: Jaké formy obchodu s lidmi se ČR vyskytují?

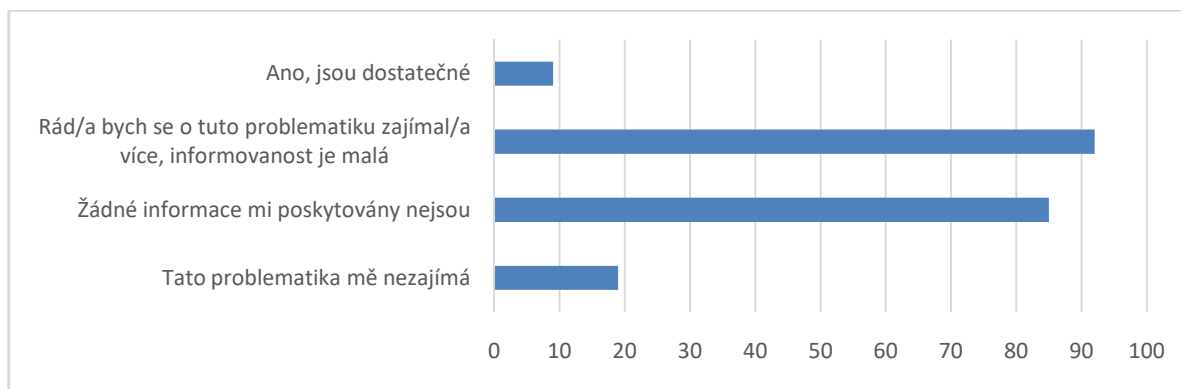
Zdroj: vlastní zpracování

Další otázka položená účastníkům průzkumu měla zjistit, jaké jsou podle jejich názoru jejich vědomosti o obchodu s lidmi. Tento dotaz potvrdil předpoklad o tom, jak moc je potřeba informovat širokou veřejnost a pokusit se jí angažovat. S tím, že bude informovanost o tomto tématu nízká, se počítalo a výsledky danou hypotézu pouze potvrdily. Velká většina respondentů - konkrétně 168 osob (82 %) přiznala, že jejich vědomosti na toto téma jsou žádné nebo téměř žádné. 36 osob (18 %) mělo pocit, že mají poměrně dobré povědomí o dané tématice a pouze jeden z dotazovaných si myslel, že jeho vědomosti jsou na vysoké úrovni.

Následující otázka se vzhledem k předchozí přímo nabízela. Účastníci dotazníkového šetření měli zhodnotit množství informací, které jim běžné sdělovací prostředky o problematice obchodu s lidmi podávají. Velká část dotázaných (45 %) se domnívá, že informovanost je nízká a ráda by se o danou tematiku zajímala více. Další část (42 %) uvádí, že média podle jejich názoru neposkytují vůbec žádné relevantní informace k tomuto tématu. Našla se zde také skupina respondentů, která přiznala, že je dané téma

nezajímá (19 osob a 9 %). Pouze zlomek v podobě 9 (4 %) dotázaných měl pocit, že informovanost společnosti médii je dostatečná.

Graf 14: Připadají Vám informace, které jsou Vám poskytovány sdělovacími prostředky dostatečné?

Zdroj: vlastní zpracování

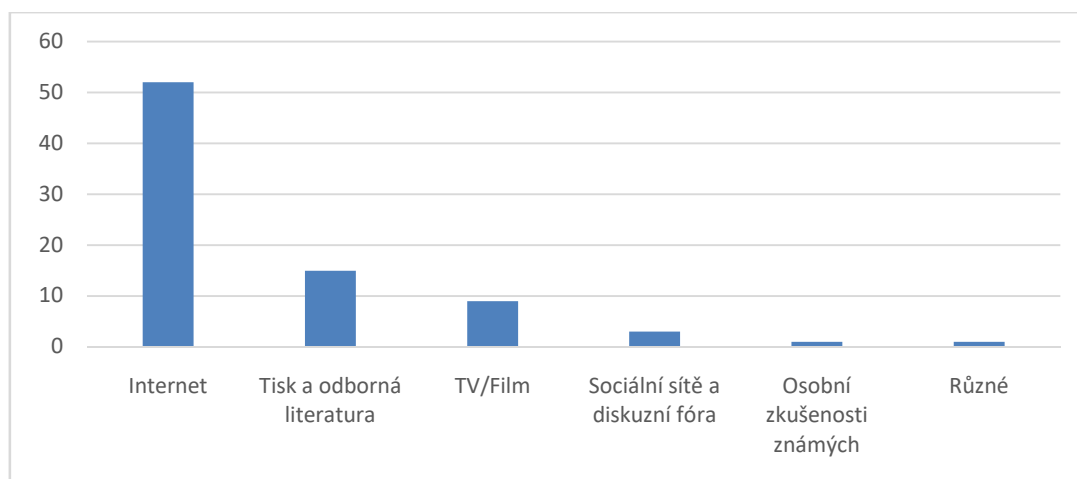
Naprostá většina dotazovaných osob (190 a 93 %) se nikdy nesetkala v rámci výuky ve škole s žádnou přednáškou či kampaní na téma obchodu s lidmi. Pouze 15 respondentů (7 %) na tuto otázku odpovědělo kladně. Tyto aktivity byly organizovány buď školou anebo neziskovou nestátní organizací zabývající se bojem proti obchodu s lidmi. Osm respondentů uvedlo, že se v rámci školní výuky setkali s přednáškou na toto téma, a to většinou na vysokých školách humanitního zaměření (6 osob) anebo na základní škole v rámci předmětu občanské / rodinné výchovy (2). Pouze jediný respondent tohoto dotazníkového šetření se zúčastnil i akce organizace Člověk v tísni na dané téma.

Vzhledem k tomu, že informace o obchodu s lidmi nejsou masovými sdělovacími prostředky podávány v dostatečné míře, na čemž se shodli i respondenti tohoto výzkumu, byla nasnadě otázka, zda si tyto informace dohledávají sami. Ukázalo se, že přestože účastníci nebyli spokojeni s kvalitou poskytovaných informací 86 % (177 dotázaných), sami si žádné informace většinou nevyhledávají. Jen malá část respondentů - konkrétně 57 (28 %) si informace občas vyhledá a pouze jedna dotázaná osoba uvedla, že je vyhledává pravidelně.

K vyhledávání informací používají nejčastěji internet, a to v 52 případech (64 %). V závěsu se nachází tisk a odborné publikace s počtem 15 (19 %) případů. Následuje TV / Film většinou ve formě dokumentárních pořadů na téma obchodu s lidmi. Tuto formu

zvolilo 9 (11 %) dotázaných. Zbytek se rozdělil mezi sociální sítě a diskusní fóra (3 respondenti), osobní zkušenosti známých (1 osoba) a ostatní (1 osoba).

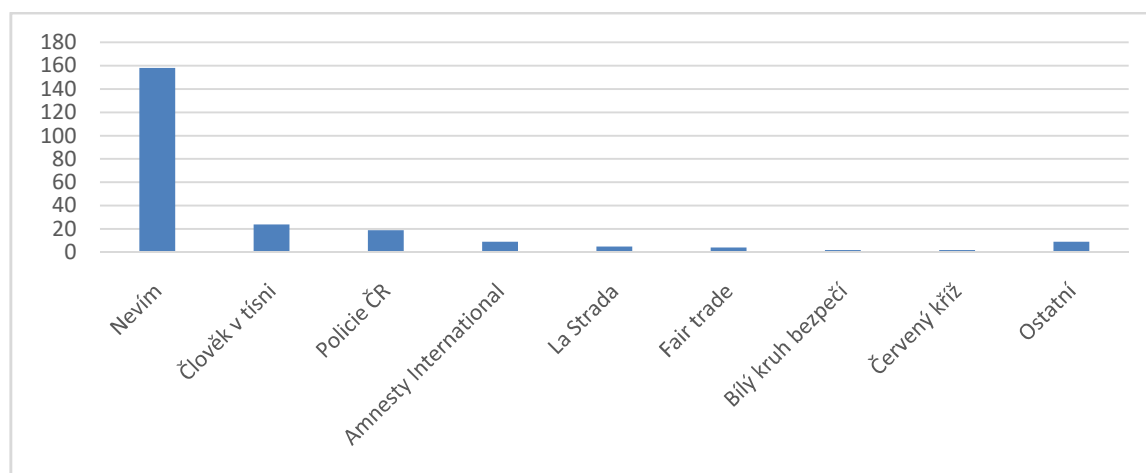
Graf 15: Jaké zdroje k hledání informací o obchodu s lidmi využíváte?

Zdroj: vlastní zpracování

Většina dotazovaných (181 osob a 88 %) se také nikdy nesešla s žádnou osvětovou kampaní pořádanou organizacemi zaměřenými na boj proti obchodu s lidmi. Pouze 24 respondentů (12 %) se s nějakou takovou kampaní setkala. Z celkového počtu 24 osob se takovéto akce ve svém volném čase zúčastnili pouze dva respondenti.

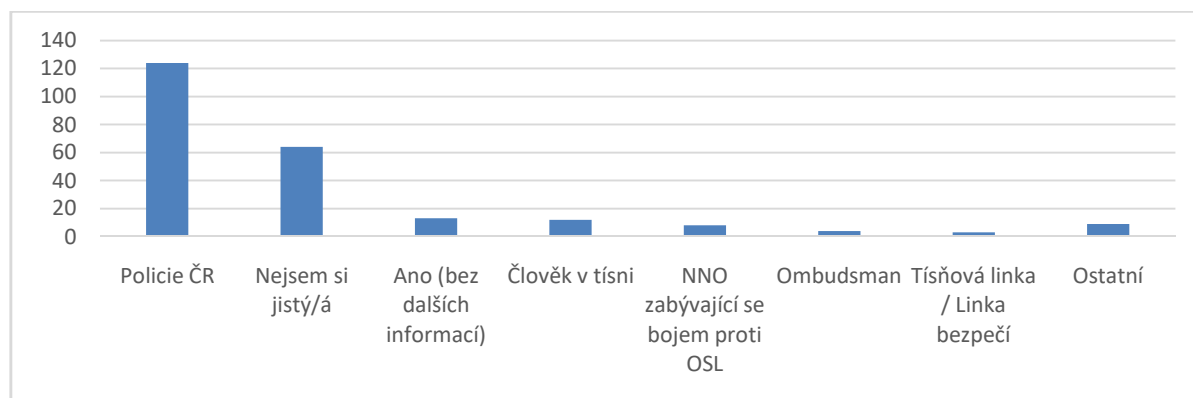
Graf 16: Na území ČR existují organizace, které se aktivně zapojují do boje proti obchodu s lidmi. Znáte nějaké?

Zdroj: vlastní zpracování

Povědomí o existenci organizací, které se aktivně zapojují do boje proti obchodu s lidmi, bylo také předmětem šetření (viz graf výše). Velká většina dotázaných (68 %) si nebyla schopná vybavit ani jednu takovou organizaci. Z celkového počtu dotazovaných pouze 24 osob (10 %) zmínilo organizaci Člověk v tísni. Policii České republiky uvedlo 19 (8 %) dotázaných. Na třetím místě se mezi organizacemi, které respondenti uvedli, umístila Amnesty International s 9 hlasy (4 %). Obecně prospěšnou společnost La Strada, která je jedním z nejvýznamnějších a nejnámějších subjektů na tomto poli, znalo pouze 5 (2 %) účastníků dotazování. Dále pak byly zmíněny organizace Fair trade (4 osoby, 2 %), Bílý kruh bezpečí a Červený kříž - každá po dvou hlasech (1 % každá). Mezi ostatními byly uvedeny např. Injustia, Armáda spásy, Transparency international a Rozkoš bez rizika – každá po jednom hlase.

Graf 17: Věděl/a byste, jak se zachovat, případně na koho se obrátit v případě, že byste se vy sám/sama stal/a obětí trestného činu obchodování s lidmi?

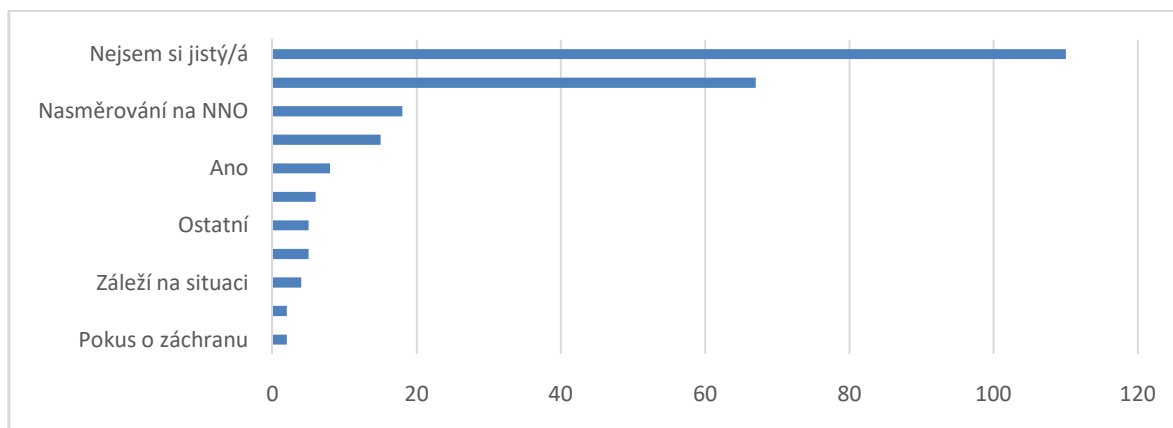
Zdroj: vlastní zpracování

Další otázka zkoumala, zda by respondenti věděli, na koho se obrátit v případě, že by se oni sami stali obětmi obchodování s lidmi. Velká část dotazovaných (124 osob, 52 %) by se obrátila na Policii ČR, což není příliš překvapivé zjištění. Výrazně více zarážející byla hned druhá nejčastější odpověď - celých 64 (27 %) dotázaných odpovědělo, že by vůbec nevěděli, co mají dělat. Dalších 13 (6 %) osob uvedlo, že by si v takové situaci poradili, ale svoji odpověď nijak dále nespécifikovali. Jmenovitě na organizaci Člověk v tísni by se obrátilo 12 dotázaných (5 %). Pomoc dalších organizací zabývajících se touto problematikou by vyhledalo 8 lidí (3 %). Na veřejného ochránce práv

by se obrátili 4 (2 %) respondenti. Pomocí tísňové linky nebo linky bezpečí by se pokusili vyhledat pomoc 3 (1 %) respondenti. Ostatní možnosti by zvolilo 9 osob (4 %) - sem spadá například kontaktování Europolu a Interpolu, vyhledání pomoci na ambasádě ČR, pokud by se to stalo v zahraničí anebo žádost o pomoc u Bílého kruhu bezpečí.

Následně bylo zjišťováno, zda by respondenti dokázali poskytnout pomoc jiné osobě, která se stala obětí obchodu s lidmi. Odpovědi byly obdobné jako u předchozí otázky, pouze se měnilo jejich pořadí a procentuální zastoupení. Tady už dokonce 110 respondentů (45 %) nevědělo, jak by se měli zachovat. Cesta informování úřadů a Policie ČR se posunula až na druhé místo a volilo ji 67 (28 %) účastníků. Na organizace zabývající se bojem proti obchodu s lidmi by oběť nasměrovalo 18 (7 %) odpovídajících. Finanční podporu by oběti anebo organizaci poskytlo 15 dotázaných (6 %). Stejně jako v předchozí otázce se zde objevilo několik respondentů, kteří řekli, že by věděli, co dělat, ale nevedli nic konkrétního, zde se jednalo o 8 (3 %) lidí. Lékařskou pomoc nebo psychologickou / psychiatrickou pomoc by nabídlo 6 dotázaných (3 %). Přístřeší by bylo ochotno poskytnout 5 respondentů (2 %). Čtyři (2 %) osoby uvedly, že by se zachovaly podle konkrétní situace. Našli se i respondenti ochotní riskovat vlastní zdravím v pokusu o záchranu nebo vykoupení oběti (2 osoby, 1 %). Dva dotazovaní (1 %) by také nabídli obětem pomoc při opětovném začlenění se do společnosti. Zbývá 2 % si mezi sebe rozdělily ostatní formy pomoci, jako například právní pomoc anebo zapojení do některé z organizací.

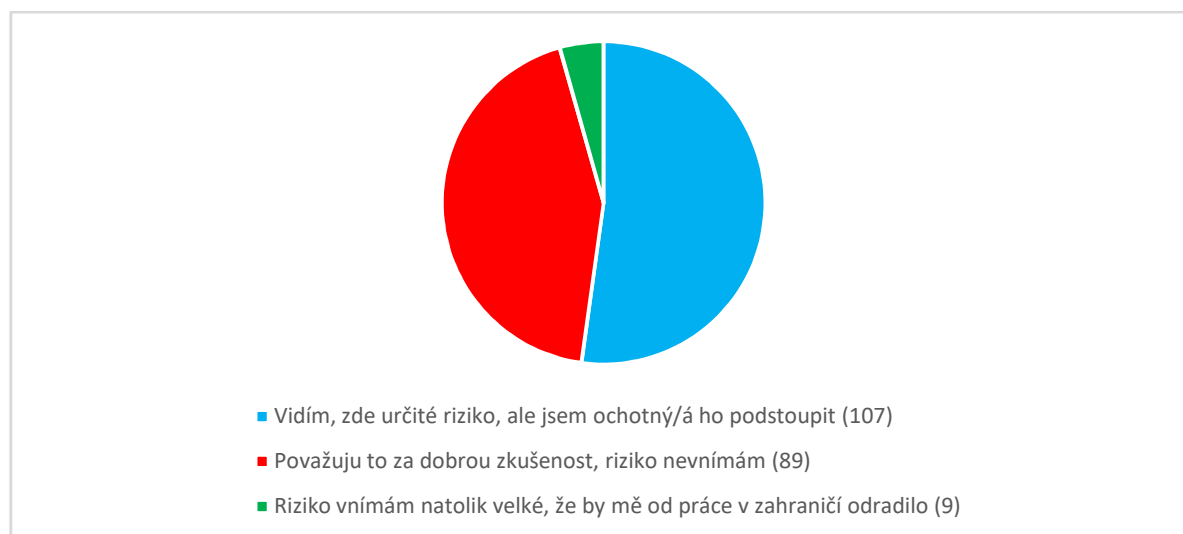
Graf 18: Víte, jak byste pomohl/a oběti obchodu s lidmi?

Zdroj: vlastní zpracování

Jak už bylo v teoretické části práce zmíněno, oběťmi obchodu s lidmi jsou často osoby, které vycestují za prací do zahraničí nebo jsou nabídkou práce (často lživou) do ciziny vylákány. Tam se ocitají ve znevýhodněném postavení z důvodu neznalosti prostředí nebo jazykové bariéry, a tudíž se jsou náchylnější k tomu stát se obětí organizovaného zločinu. Tohoto tématu se také týkala následující otázka, která zjišťovala, zda respondenti uvažují o práci v zahraničí a jestli spatřují nějaké riziko s tím spojené. Více než polovina dotázaných (113 osob, 55 %) o možnosti práce v zahraničí neuvažuje, zbytek (92 respondentů, 45 %) ano. Většina účastníků (107, 52 %) vidí v práci zahraničí určité riziko, ale je ochotná ho podstoupit. Další skupina respondentů považuje práci v zahraničí za skvělou zkušenost a riziko nevnímá, zde se jedná o 89 osob (44 %). Jen malá část respondentů (9 osob, 4 %) vnímá riziko tak velké, že by je od práce v zahraničí dokázalo odradit.

Graf 19: Spatřujete v práci v zahraničí nějaké riziko?

Zdroj: vlastní zpracování

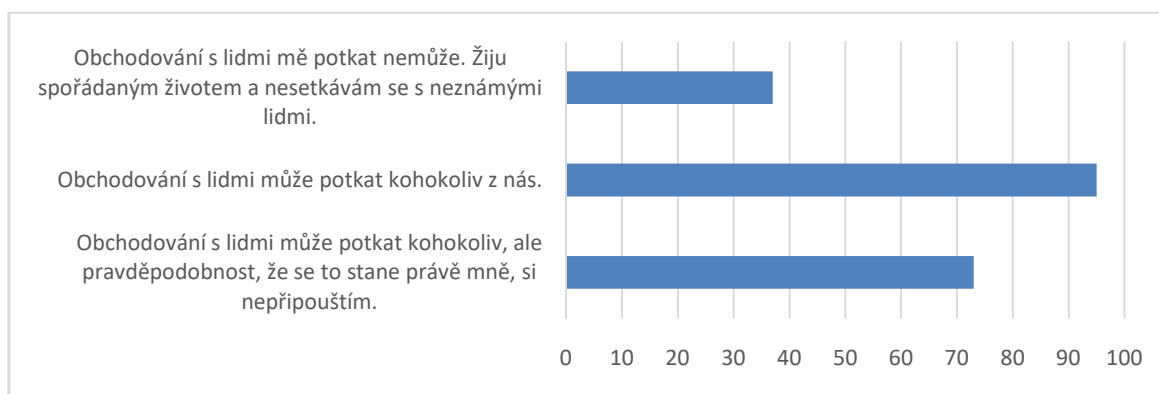
Vzhledem k tomu, že práce v zahraničí určité riziko obnáší, jak potvrdila i více než polovina (56 %) respondentů, další otázka směřovala na to, zda znají někoho, kdo měl s prací v zahraničí negativní zkušenost. Z celkového počtu 205 respondentů se objevilo 27 případů (13 %), kdy se zúčastnění setkali s negativní skutečností ať už přímo osobně anebo prostřednictvím známých, rodiny či přátel. Často byly tyto případy spojené s celkovou kriminalitou dané země. Mezi odpověďmi se vyskytlo například, že příbuzný jednoho

z respondentů byl zraněn při střetu kriminálních živlů. Dále bylo zaznamenáno znásilnění, sexuální obtěžování a loupežné přepadení.

Objevily se však i případy vykořisťování. Ať už se jednalo o nevydání finančního obnosu za provedenou práci nebo zabavení cestovních dokladů po příjezdu do cílové destinace či změnu pracovních podmínek. Jeden z respondentů vypověděl, že při cestování po Asii a Jižní Americe se setkal s minimálně třemi případy obchodu s lidmi, které se ho nepřímo dotkly. Často v odpovědích figurovaly au-pair, které se dostaly do špatné rodiny, měly problémy s vydáním výplaty nebo s tím, že od nich rodina chtěla něco, co nebylo původně v popisu práce. Ostatních 178 (87 %) respondentů neznalo nikoho, kdo by se setkal s problémy.

Práce dále zkoumala, zda se respondenti domnívají, že by je samotné mohla tato forma kriminality zasáhnout. Téměř polovina respondentů (95 osob, 46 %) uznala, že obchod s lidmi by mohl zasáhnout kohokoli bez rozdílu. Následuje skupina 73 (36 %) respondentů, která si je také vědoma rizika, nicméně si nepřipouští, že by to mohlo ohrozit přímo je. Zbývá část odpovídajících (37 osob, 18 %) se domnívá, že je možné se pomocí spořádaného života této problematice zcela vyhnout.

Graf 20: Myslíte si, že byste se sám/sama mohl/a stát obětí obchodu s lidmi?

Zdroj: vlastní zpracování

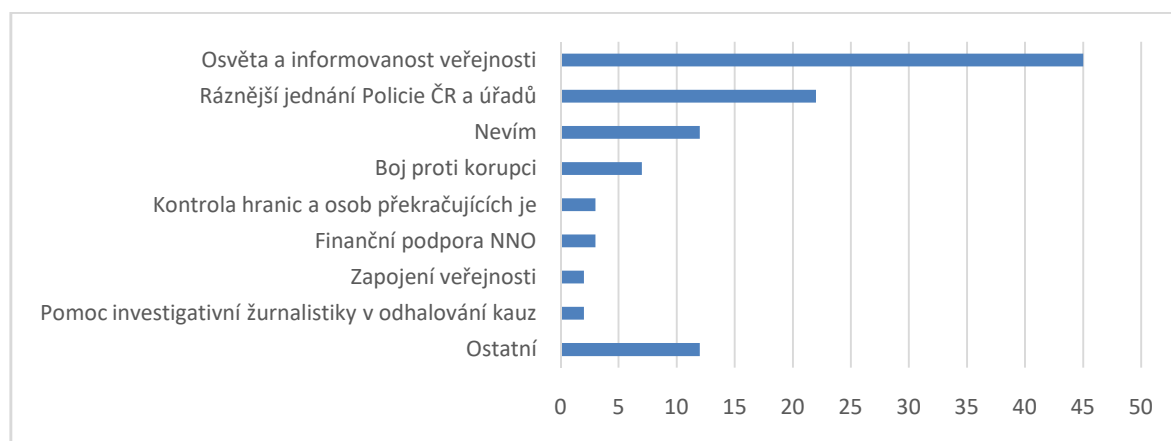
Následně byli respondenti dotazováni, zda je podle jejich názoru možné proti OSL nějak efektivně bojovat. Celých 75 % účastníků (153 osob) se domnívá, že to možné je. Zbývá čtvrtina - 52 dotázaných si myslí, že to nemá cenu, nebo je to nemožné. Nejméně efektivně se podle jejich názoru dá tato problematika potírat osvětou a informovaností

veřejnosti (45 odpovědí, 42 %). Dále se domnívají, že by pomohlo i ráznější jednání Policie ČR a úřadů (22 responzí, 20 %). Dvanáct respondentů (11 %) si není jistých, jak by se mohla situace zlepšit. Podle sedmi (6 %) účastníků by pomohl boj proti korupci v řadách celní správy, policie a úřadů. Dále se shodně s 3 odpověďmi (3 %) umístili možnosti finanční podpora organizací zabývajících se bojem proti obchodu s lidmi a kontrola hranic států. Zapojení veřejnosti a také investigativní žurnalistiky do odkrývání kauz by uvítali shodně 2 respondenti (2 % pro každou možnost).

Dále se sešlo poměrně velké množství odpovědí po jednom návrhu. Objevil se apel na hodnotu lidské osoby, která nemůže být podmíněná. Pomoc lidem v tíživé životní situaci a nouzi by nabídl jeden respondent. Infiltrace organizovaného zločinu, který se zabývá obchodem s lidmi za pomoci policie, byl dalším z návrhů.

Graf 21: Navrhnete, jak by se dalo efektivněji bojovat proti obchodu s lidmi.

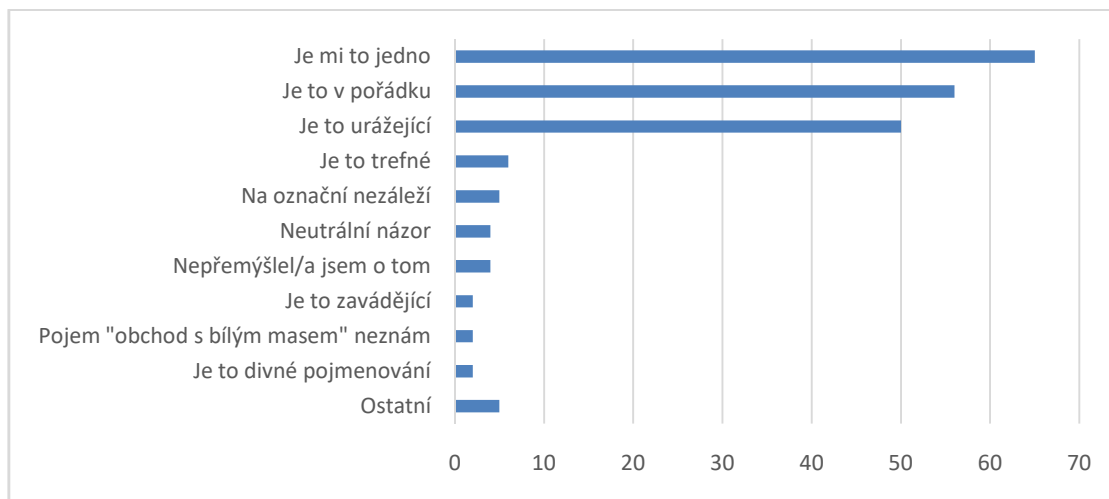

Zdroj: vlastní zpracování

Ve společnosti i v médiích je poměrně zažitý značně dehonestující výraz „obchod s bílým masem“, kterým se tato problematika často označuje. Proto další otázka průzkumu zkoumala názor respondentů na toto označení. Nejvíce respondentů (65 osob, 32 %) odpovědělo, že je jim to jedno. Dále se objevily názory, že toto pojmenování je v pořádku, a to v počtu 56 (28 %) účastníků tohoto šetření. Jen 50 respondentů (25 %) považuje tento název za urážlivý. Našli se i tací, kterým toto označení připadá trefné, jednalo se o 6 osob (3 %). Pět respondentů zaujalo stanovisko, že je nepodstatné, jak se „těm hrůzám říká“, že důležitější než řešit pojmenování je soustředit se na pomoc obětem. Několik respondentů

(4 osoby, 2 %) uvedlo, že o tom nikdy nepřemýšleli, protože se jedná o běžně zažitou frázi. Dva respondenti (1 %) uvedli, že se s pojmem „obchod s bílým masem“ nikdy nesetkali.

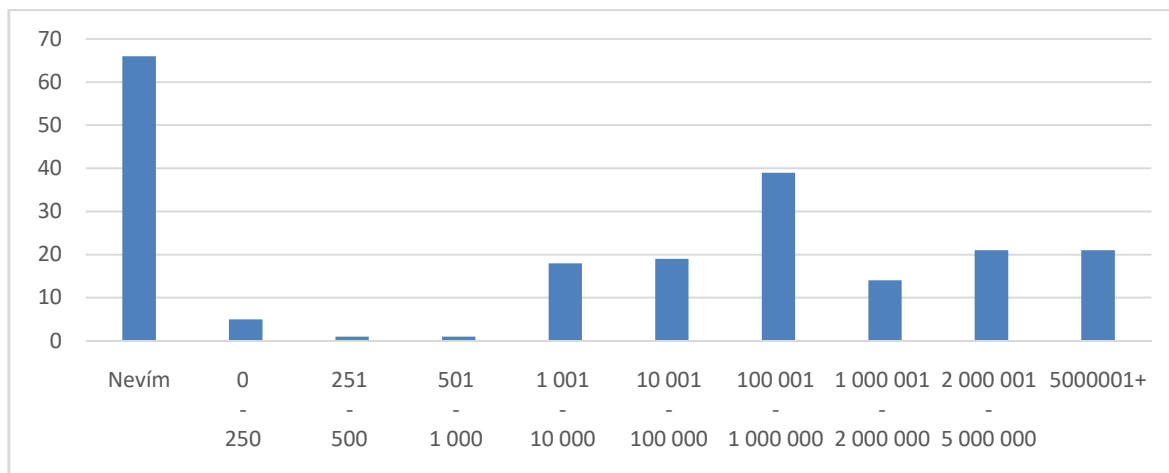
Graf 22: Jaký je Váš názor na to, že se o obchodu s lidmi často mluví jako o „obchodu s bílým masem“?

Zdroj: vlastní zpracování

Zajímavé bylo také zjištění, jakou mají respondenti představu o množství obětí obchodu s lidmi obchodovaných za rok. Nejdříve byla otázka položena v celosvětovém měřítku. Tato otázka poskytla velmi různorodá data, proto byly odpovědi respondentů rozděleny do několika číselných škál, aby se s nimi dalo přehledněji pracovat.

Graf 23: Kolik si myslíte, že je ročně celosvětově obětí obchodu s lidmi?

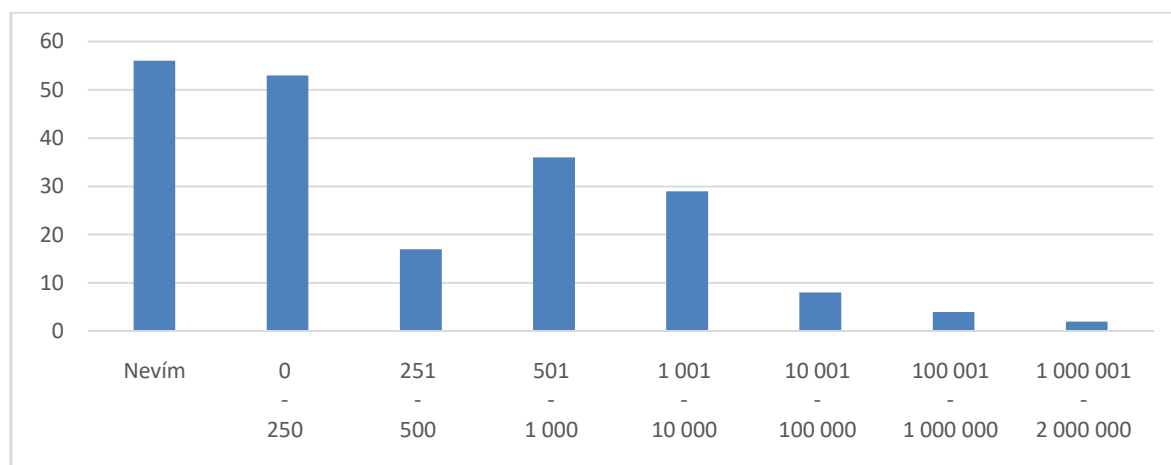

Zdroj: vlastní zpracování

Celých 66 respondentů (32 %) si vůbec netrouflo celosvětové množství obětí odhadnout. Pět respondentů (2 %) tipovalo, že počet obětí se nachází v rozmezí 0 – 250. Jeden z účastníků hádal přibližně 500 osob a další okolo 1 000 obětí. Dále bylo zaznamenáno 18 (9 %) odpovědí v rozpětí 1 001 – 10 000 obchodovaných osob. Velmi podobné množství (19 osob, 9 %) zaznamenala kategorie 10 001 – 100 000. Celkově nejvíce odpovědí spadalo do rozmezí 100 001 – 1 000 000 obětí, zde se sešlo 39 odpovědí což je 19 % z celkového počtu dotazovaných. Rozpětí 1 000 001 – 2 000 000 obětí volilo 14 dotázaných (7 %). Shodně po 21 hlasech (10 %) získaly poslední dvě kategorie, tedy 2 000 001 – 5 000 000 a 5 000 001 a více obětí.

Následně byla stejná otázka vznesena v tuzemském měřítku, kdy bylo zkoumáno množství obětí obchodu s lidmi na území České republiky. I zde mnoho respondentů (56 osob, 27 %) nedokázalo odpovědět. Velká skupina dotázaných (53 osob, 26 %) odhadovala množství v rozmezí 0 – 250 obětí. Rozmezí 251 – 500 osob volilo 17 respondentů (8 %). Do rozpětí 501 – 1 000 směřovalo svou odpověď celých 36 respondentů (18 %). Mezi 1 001 – 10 000 obětí volilo 29 dotázaných (14 %). Do rozmezí 10 001 – 100 000 spadaly odpovědi 8 (4 %) účastníků průzkumu. Skupina 4 (2 %) respondentů se domnívala, že se na území ČR nachází 100 001 – 1 000 000 obětí obchodu s lidmi. A nakonec 2 dotázaní si mysleli, že se ročně tato problematika v ČR dotkne dokonce 1 000 001 – 2 000 000 osob.

Graf 24: Kolik si myslíte, že je ročně obětí obchodu s lidmi na území České republiky?

Zdroj: vlastní zpracování

V závěru dotazníku dostali respondenti možnost vyjádřit své připomínky k tématu. Většina dotazovaných této možnosti nevyužila. Jen několik respondentů vyjádřilo zbožné přání, aby k ničemu takovému ve světě nedocházelo. Znovu byla zmíněna nedostatečná osvěta: *„Myslím, že osvěta je v tomto tématu velmi malá, v médiích se stále řeší populární témata a o těch důležitých se nikde nedozvíte a myslím si, že obchod s lidmi se děje každý den, ve všech koutech světa od nepaměti a nikdy zcela nezmizí.“* Jeden z odpovídajících považuje obchod s lidmi za *„přirozený vedlejší produkt společnosti založené na penězích a moci“*.

9.1. Zhodnocení výsledků a diskuse

Z provedeného průzkumu jasně vyplývá, že česká společnost má o problematice obchodu s lidmi velmi malé anebo téměř nulové povědomí. Přestože podle názoru většiny respondentů sdělovací prostředky o dané problematice dostatečně neinformují a mnozí (45 %) uvedli, že by se rádi o tomto tématu dozvěděli více, informace si většinou sami aktivně nevyhledávají.

Většina respondentů zastává názor, že se v České Republice obchod s lidmi vyskytuje. Našli se ale i tací (10 %), kteří se domnívají, že v ČR se s touto problematikou vůbec nesetkáme. Za dva nejčastější jevy obchodu s lidmi považují respondenti sexuální vykořisťování / nucenou prostituci a pracovní vykořisťování. A to bez ohledu na to, zda jde o světovou úroveň anebo pouze o obchod s lidmi na území České republiky.

Podle odpovědí účastníků lze soudit, že osvěta a různé informační kampaně na podporu organizací bojujících proti obchodu s lidmi se mívají účinkem anebo nejsou dostatečně viditelné. Jen minimum oslovených respondentů se setkalo s osvětou o dané problematice ve škole, a to ještě většinou jen v rámci výuky na vysoké škole. Pouze jeden odpovídající se v rámci studia setkal s aktivitami organizace Člověk v tísni. S kampaní vedenou mimo vzdělávací instituce se setkalo přibližně 12 % respondentů, většinu tak tyto kampaně, besedy a přednášky stále mívají.

O nedostatečné informovanosti veřejnosti vypovídá i to, že když respondenti byli dotázáni na organizace zapojené do boje proti obchodu s lidmi, tak si více než 75 % zúčastněných žádnou nevybavilo. Například na jednu z nejznámějších nevládních organizací, která se v této záležitosti angažuje, jakou je obecně prospěšná společnost La Strada si vzpomnělo pouhých 5 dotázaných. Kdyby se respondenti sami stali obětí obchodu s lidmi, obraceli by se nejčastěji na Policii ČR. Ovšem i zde se našla velmi početná skupina – téměř jedna třetina respondentů, která by neměla ponětí kam se obrátit pro pomoc.

Podobně respondenti odpovídali i u otázky, zda by věděli, jak pomoci oběti obchodu s lidmi, kdyby se dozvěděli, že někde k tomuto zločinu dochází. Tady si už dokonce více než polovina z nich nebyla jistá, jak se zachovat a koho kontaktovat. Přibližně třetina odpovídajících by se spoléhala na státní instituce a Policii ČR a podstatně menší část by nasměrovala oběť na organizace, které se snaží bojovat proti organizovanému zločinu. Našli se zde ale i lidé, kteří by byli ochotni oběti sami poskytnout pomoc či dočasný azyl nebo dokonce riskovat vlastní bezpečí v pokusu o záchranu.

Více než polovina respondentů v práci v zahraničí spatřuje určitá rizika, která ale je kvůli výhodám, které práce v zahraničí nabízí (vyšší plat, nové možnosti), ochotná podstoupit. Vůbec žádné riziko nevnímá relativně velká skupina respondentů (44 %) a pouze malou část (4 %) by toto riziko od práce v zahraničí odradilo. Bez zajímavosti není, že počet respondentů, kteří mají vlastní negativní zkušenost se zaměstnáním v zahraničí nebo znají někoho, kdo se setkal s problémy, je třikrát větší než počet respondentů, kteří by o práci v zahraničí kvůli možným rizikům, nestáli.

Pozitivní je, že si většina zúčastněných uvědomuje, že obětí obchodu s lidmi se může stát každý. Na druhou stranu mnoho lidí si to sice uvědomuje, ale nepřipouští si, že by se tato forma zločinnosti mohla týkat přímo jich. Objevili se však i tací, kteří se domnívají, že pokud vedou „spořádaný život“, obchodování s lidmi se jich dotknout nemůže.

Skoro tři čtvrtiny respondentů věří, že se s tímto problémem dá bojovat. Nejčastěji bylo navrhováno zlepšení osvěty a informovanosti veřejnosti. Informování Policie a úřadů ČR byla další častá odpověď. Ovšem objevily se i obavy o to, zda policie a státní správa

nejsou „zkorumpované a nevycházejí pachatelům vstříc, jako se to často děje ve východní Evropě“.

Zajímavé byly také názory respondentů, na to že se o problematice často hovoří jako o „obchodu s bílým masem“. Překvapivě téměř třetině respondentů je označení lhostejné a více než čtvrtině odpovídajícím připadá v pořádku. Několik respondentů dokonce považuje tento dehonestující výraz za trefný. Další zaujali stanovisko, že označení je ve srovnání se závažností toho problému nepodstatné. Někteří přiznali, že o tomto zažitém výrazu nikdy nepřemýšleli nebo se s ním dokonce vůbec neseťkali.

O nedostatečné informovanosti společnosti vypovídá také skutečnost, že většina respondentů absolutně nemá představu o počtu obětí obchodu s lidmi. Velká část nevěděla ani řádově v jakých číslech se tyto hodnoty pohybují. Objevovali se odpovědi v rozptylu od 100 obětí ročně na celém světě až po 2 miliony obětí jen v České republice.

10. Závěr

Problematika obchodování s lidmi je univerzálním celosvětovým problémem, který vyžaduje adekvátní metody řešení. Jako jedna z nejdůležitějších cest se jeví sjednocení vnitrostátní úpravy na základě mezinárodních smluv tak, aby obchod s lidmi, který v převážné většině probíhá přes hranice nejen států, ale celých kontinentů bylo možné odhalovat, stíhat a potírat. Česká republika v tomto směru učinila od roku 2004 značný pokrok přijetím novelizovaných zákonných úprav této problematiky, nicméně praxe ukazuje nezbytnost flexibilního přístupu k novým formám obchodu s lidmi. Týká se to především obchodu s lidmi za účelem pracovního vykořisťování, kde nové metody agenturního najímání cizích pracovníků umožňují zaměstnavatelům vcelku beztretně exploatovat práci tisíců zahraničních pracovníků v nedůstojných podmínkách a za nedostatečnou mzdu. Přijetí zákonné úpravy, která by náležitě postihovala a potírala tento nový systém obchodování s lidmi, je nanejvýš žádoucí. Na místě by jistě byla i větší součinnost s nevládními organizacemi. Jejich efektivita je nesporná v případě obchodu se ženami za účelem sexuálního vykořisťování. Nevládní organizace mají velkou zásluhu na pomoci obětem sexuálního vykořisťování a větší uznání jejich působení ze strany státu, nejenom finanční, ale též společenské, by jistě bylo přínosné.

Česká republika dosud není právně vázaná Evropskou úmluvou o potírání obchodu s lidmi, která vyžaduje trestní postih klientů nucené prostituce. I když velká část obsahu této Úmluvy byla již českým právním řádem akceptovaná a náležitě upravená, tato možnost postihovat zákazníky sexuálních služeb, jsou-li poskytovány osobami, o nichž bezpečně vědí, že jsou k těmto službám nuceny, není zatím ke škodě věci v Parlamentě České republiky na pořadu dne.

Úspěšná implementace mezinárodních závazků též vyžaduje soustavné vzdělávání orgánů činných v trestním řízení včetně soudů, státních zástupců a policejních orgánů. I když zprávy Ministerstva vnitra vcelku pozitivně informují o množství aktivit majících za cíl zkvalitnění práce všech těchto subjektů, v praxi se lze setkat se značnými nedostatky. Jako příklad může sloužit kauza „Stromkaři“ a zejména pak nález Ústavního soudu kriticky hodnotící postup všech složek orgánů činných v trestním řízení.

Značné deficity má i informovanost veřejnosti o problematice obchodu s lidmi, kde určité zlehčování, podceňování a často i ironizování celé otázky sexuální exploatace má nesporně hlubší kořeny „v kultuře“ naší společnosti a do značné míry souvisí s přístupem, který neklade dostatečný důraz na hodnotu lidských práv. Také veřejnoprávní média by se měla systematicky zabývat touto problematikou tím spíš, že do značné míry odpovídají za to, jakými informacemi, poznatky a hodnotami bude zaplňován a žít veřejný prostor.

Kromě těchto aspektů hraje značnou úlohu i celkový přístup společnosti k problematice obchodu s lidmi. Z provedeného dotazníkového šetření vyplývá, že mnoho lidí buď vůbec nechápe, co pojem obchod s lidmi znamená, nebo jej spojuje výlučně s nucenou prostitucí. Problém nucená a otrocká práce je u většiny lidí spojována s historicky překonanou formou otroctví anebo je situovaná do rozvojových částí světa. O tom, že obchod s lidmi je mezinárodní, vysoce rizikový problém, kde obchodované oběti lze počítat na miliony má v České republice povědomí jen mizivá část populace. Někteří lidé se domnívají, že jde maximálně o stovky až tisíce osob, jiní nemají představu vůbec žádnou.

Míra závažnosti problému je s touto nedostatečnou informovaností v příkrém rozporu, což je zneklidňující už proto, že nejméně informováni jsou zejména mladí lidé, kteří jsou zároveň nejzranitelnější cílovou skupinou obchodu s lidmi. Touha cestovat, poznávat svět, studovat a získávat zkušenosti je logická a inherentní u této věkové skupiny, zároveň však je v těchto svých touhách vystavena zvýšenému riziku, že může být v nějaké formě zatažena do sítí obchodníků s lidmi.

Česká republika stejně jako ostatní postkomunistické země byla po dlouhá desetiletí díky izolaci a omezeným možnostem cestování mimo zájem obchodníků s lidmi. To se však v uplynulých dvaceti letech změnilo. Česká republika je nyní pro obchodování s lidmi nejen tranzitní zemí, ale též zemí cílovou a zdrojovou. Aktivita, projekty a koncepce směřující k postihu obchodu s lidmi a k ochraně obětí se zjevně v průběhu uplynulých let zkvalitnily. Neméně důležitá je však prevence. Zde se jako zvlášť obtížná jeví ochrana dětí a mladých lidí před metodami, které nově a s využitím elektronických médií obchodníci s lidmi používají. Rodiče ani učitelé, jak praxe ukazuje, nejsou vždy na výši rychlého vývoje nových technologií, tak aby byli schopni tato rizika vůbec obsáhnout, tím méně je zprostředkovat potomkům či žákům. Nezbytná školení proto musí ve školách zajišťovat

kvalifikovaní odborníci, kteří tuto problematiku ovládají a důvěryhodným způsobem ji i předávají. Praxe ukazuje že trainingové programy, kdy jsou těmito odborníky školeni učitelé, nemusí vždy přinášet kýžené výsledky právě s ohledem na ne vždy dostatečnou orientaci pedagogů ve využívání moderních technologií. Dalším problémem je nedostatečná autorita jak pedagogů, tak rodičů v těchto věcech.

11. Seznam použité literatury

11.1. Primární zdroje (právně závazné prameny, dokumenty, judikáty)

2005 EU Organized Crime Report – Public version, Prev. Doc. 13788/05 Council of the European Union, Brussels, 17. 11. 2005. Dostupné také z:

file:///C:/Users/mw26tu/Downloads/eu-organisedcrimereport2005.pdf

Beijing Declaration and Platform for Action. United Nations, 1995. ISBN 978-1-936291-93-9. Dostupné také z:

http://www.unwomen.org/~media/headquarters/attachments/sections/csw/pfa_e_final_web.pdf

Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, 4. 11. 1950, v platnosti od 3. 9. 1953

Forced Labour Convention: Convention concerning Forced or Compulsory Labour.

International Labour Organization [online]. Geneva, 1930 [cit. 2017-02-17]. Dostupné z:

http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=1000:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C029

Nález Ústavního soudu ČR, sp. zn. II. US 3436/14183

Nález Ústavního soudu ČR, sp. zn. II. US 3626/13

Nález Ústavního soudu ČR, sp. zn. II. US 3626/13182

Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, Supplementing the UN Convention against Transnational Organized Crime (A/55/383/ADD1)

Report of the Secretary General on Traffic in Woman and Girls, U.N.Doc. A/51/309 at par. 5). Dostupné také z: <http://www.un.org/documents/ga/docs/51/plenary/a51-309.htm>

Rozsudek ESLP ze dne 23. 11. 1983, stížnost č. 8919/80, ve věci Van der Mussele

Rozsudek ESLP ze dne 26. 10. 2005, stížnost č. 73316/01, bod 122, ve věci Siliadin v. France

Rozsudek ESLP ze dne 7. 1. 2010, stížnost č. 25965/04 ,ve věci Rantsev v. Kypr

Rozsudek ESLP ze dne 11. 10. 2012, stížnost č. 67724/09, ve věci C. N. W. v. France

Sněmovní tisk 1081/0, část č. 1/5: Úml. o potlačování a obchodu s lidmi -
výpověď. *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky: Sněmovní tisky* [online].
[cit. 2017-01-15]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=1081&ct1=0>

Stanovisko Lesů ČR k problematice zaměstnávání zahraničních pracovníků. *Lesy ČR*
[online]. 2011 [cit. 2016-06-20]. Dostupné z: http://www.lesy-cr.cz/media/archiv-tiskovych-zprav/tiskove-zpravy-2011/Stranky/stanovisko-lesu-cr-k-problematice-zamestnavani-zahranicnich-pracovniku.aspx?retUrl=%2Fmedia%2Farchiv-tiskovych-zprav%2Ftiskove-zpravy-2011%2FStranky%2Fdefault.aspx%3Fpage_livNews%3D13

Statut Rady Evropy. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. [cit. 2017-02-10]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/mzv/prilohy_zu/coe_strasbourg-content-shared-files-statut_rady_evropy.html

The Convention Concerning Forced or Compulsory Labour, June 28, 1930

The Convention Concerning Migration for Employment, June 1, 1949

The Convention Concerning Migration in Abusive Conditions and the Promotion of Equality of Opportunity and Forced Treatment of Migrant Workers, June 24, 1975

The Convention Concerning Minimum Age for Admission to Employment, June 26, 1973

The Convention Concerning the Abolition of Forced Labour, June 25, 1957

The Convention Concerning the Prohibition and Immediate Action for the Elimination of the Worst Form of Child Labour, June 17, 1999

The Convention for the Suppression of the Traffic in Persons and the Exploitation of the Prostitution of Others, December 2, 1949, 96 U.N.T.S. 271.

The Convention for the Suppression of the Traffic in Women and Children, September 30, 1921, X. L.N.T.S. 415.

The International Agreement for the Suppression of the White Slave Traffic, May 18, 1904, I. L.N.T.S. 83.

The International Convention for the Suppression of the Traffic in Women of Full Age, May 18, 1933, 150 L.N.T.S. 431.

The International Convention for the Suppression of the White Slave Traffic, May 4, 1910, III. L.N.T.S. 278.

The International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of their Families, December 19, 1990

The Slavery Convention, September 25, 1926

Úmluva Rady Evropy o potírání obchodu s lidmi, 16. 5. 2005, v platnosti od 1. 2. 2008

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 3. 2012, sp. zn. 4Tdo204/2012

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 3. 2014, sp. zn. 7Tdo1261/2013

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění Ústavního zákona č. 162/1998 Sb.

Vyhláška ministerstva zahraničních věcí č. 160/1922 Sb., o přístupu Československé republiky k mezinárodní úmluvě ze dne 4. května 1910, aby byl potlačen obchod s děvčaty

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 104/1991 Sb., o Úmluvě o právech dítěte

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon

Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim

11.2. Sekundární zdroje (zdroje knižní, studie a články, zdroje internetové)

Arcidiecézní charita Praha: O Charitě Praha [online]. [cit. 2017-01-17]. Dostupné z: <http://praha.charita.cz/onas/>

Arcidiecézní charita Praha: Poradna Magdala [online]. [cit. 2017-01-17]. Dostupné z: <http://praha.charita.cz/sluzby/magdala/>

Arcidiecézní charita Praha: Středisko Migrace [online]. [cit. 2017-01-17]. Dostupné z: <http://praha.charita.cz/sluzby/migrace/>

BURČÍKOVÁ, P. *Obchodování s lidmi v jiných sektorech než je sexuální průmysl – problémy a nejasnosti z pohledu La Strada ČR* v publikaci: *Obchodování s lidmi, problematika nucené práce*, Liga lidských práv, Brno, 2007. ISBN 978-80-903473-2-8.

ČEPELKA, Č., ŠTURMA, P. *Mezinárodní právo veřejné*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2008, 840 s. Právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-728-9.

Diakonie Českobratrské církve evangelické: O NÁS: DIAKONIE ČCE [online]. [cit. 2017-02-10]. Dostupné z: <http://www.diakonie.cz/o-diakonii/>

Diakonie Českobratrské církve evangelické: NAŠE POSLÁNÍ [online]. [cit. 2017-02-10]. Dostupné z: <http://www.diakonie.cz/o-diakonii/nase-poslani/>

Diakonie Českobratrské církve evangelické: Program Ne násilí [online]. [cit. 2017-02-11]. Dostupné z: <http://www.diakonie.cz/sluzby/projekty-a-kampane/program-ne-nasili/>

Dokumenty - Kriminalita: Meziřezortní koordinační skupina pro oblast boje proti obchodování s lidmi (MKS). *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2017 [cit. 2017-01-06]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/mezirezortni-koordinacni-skupina-pro-oblast-boje-proti-obchodovani-s-lidmi-mks.aspx>.

Dokumenty - Kriminalita: Obchod s lidmi - Pomoc obětem. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2017 [cit. 2017-01-02]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/obchod-s-lidmi-pomoc-obetem.aspx>

Evropská Komise. *Sdělení komise Evropskému parlamentu a Radě: Příručka pro řešení otázky údajných účelových sňatků mezi občany EU a státními příslušníky třetích zemí v kontextu práva EU o volném pohybu občanů EU* [online]. Bruselu, 2014 [cit. 2017-02-15]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2014/CS/1-2014-604-CS-F1-1.Pdf>

HOLUŠKOVÁ, B., ŠVEC, J. *Obchodování s lidmi – přístup Ministerstva vnitra České republiky* v publikaci: *Obchodování s lidmi, problematika nucené práce*, Liga lidských práv, Brno, 2007. ISBN 978-80-903473-2-8.

HÝBNEROVÁ, S. *Obchod se ženami v soudobém mezinárodním právu* v publikaci: *Studie z mezinárodního práva: Odpověď mezinárodního práva na mezinárodní zločiny*, Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Praha, 2014.

HÝBNEROVÁ, S. *Smluvní úprava OSN k potírání obchodu se ženami a dětmi za účelem sexuálního vykořisťování* v publikaci: *Právní následky mezinárodně protiprávního chování*, Univerzita Carolina Pragensis Juridica, Praha, 2007.

HÝBNEROVÁ, S. *Úmluva Rady Evropy o opatřeních proti obchodování s lidskými bytostmi (k některým jejím aspektům)* v publikaci: *Obchodování s lidmi, problematika nucené práce*, Liga lidských práv, Brno, 2007. ISBN 978-80-903473-2-8.

CHOCHOLÁČKOVÁ, K. *Potírání násilí na ženách skrze instrumenty Rady Evropy* v publikaci: *Studie z mezinárodního práva: Odpověď mezinárodního práva na mezinárodní zločiny*, Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Praha, 2014.

International Organization for Migration: Aktivita [online]. [cit. 2017-01-10]. Dostupné z: <https://www.iom.cz/aktivita>

International Organization for Migration: Asistované dobrovolné návraty a reintegrace [online]. [cit. 2017-01-10]. Dostupné z: <https://www.iom.cz/aktivita/asistovane-dobrovolne-navraty-a-reintegrace>

International Organization for Migration: O nás [online]. [cit. 2017-01-10]. Dostupné z: <https://www.iom.cz/o-nas>

Kauza Stromkaři. *Migrace online: Multikulturní centrum Praha* [online]. [cit. 2016-06-18]. Dostupné z: <http://migraceonline.cz/cz2/temata/kauza-stromkari>

KOZELKA, P. Bez agentury nás nikdo nezaměstná, stěžuje si Ukrajinka. *Právo*. 14. 3. 2017, 27(62), str. 3. ISSN 1211-2119.

KŘÍŽKOVÁ, M., ČANĚK, M. Obchodníci mezi stromy. *Nový Prostor* [online]. 2011, (367), [cit. 2016-06-22]. Dostupné z: <http://www.novyprostor.cz/clanky/367/obchodnici-mezi-stromy>

LA STRADA ČESKÁ REPUBLIKA. *Obchod s lidmi za účelem nucené práce v Evropě: Souhrnná zpráva o situaci ve Velké Británii, Irsku, České republice a Portugalsku*. 2006. ISBN 978-80-254-0035-7.

La Strada ČR: Co děláme [online]. [cit. 2017-02-12]. Dostupné z: <http://www.strada.cz/cz/co-nabizime>

La Strada ČR: O nás [online]. [cit. 2017-02-12]. Dostupné z: <http://www.strada.cz/cz/o-nas>

MARTINEK, J. Za nelegální najímání má být pokuta až 10 milionů. *Právo*. 14. 3. 2017, 27(62), str. 1-3. ISSN 1211-2119.

Miková, Š. *Případová studie: Pracovní vykořisťování cizinců v České republice* [online]. [cit. 2016-06-20]. Dostupné z: https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0ahUKEwikv4nN8_TSAhXhQpoKHV9oAEUQFggbMAA&url=http%3A%2F%2Fwww.rmv.cz%2Fstahnout-soubor%2F67.pdf&usg=AFQjCNGy0YTGdErlyfmkFvI8TEIGnWW0IQ

Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Instruktažní manuál pro sociální a terénní pracovníky*. Dostupné také z: <http://www.mvcr.cz/soubor/instruktazni-manual-pro-socialni-pracovniky-pdf.aspx>

MINISTERSTVO VNITRA. *Národní strategie boje proti obchodování s lidmi (pro období 2005 - 2007)*. Praha, 2005. Dostupné také z: <http://www.mvcr.cz/soubor/strategie-2005-2007-1-pdf.aspx>

MINISTERSTVO VNITRA. *Národní strategie boje proti obchodování s lidmi na období 2006 - 2009*. Praha, 2006. Dostupné také z: www.mvcr.cz/soubor/narodni-strategie-boje-proti-obchodovani-s-lidmi-v-cr-2006-2009.aspx

Obchod s lidmi - Popis situace v obchodu s lidmi. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. [cit. 2016-12-02]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/obchod-s-lidmi-popis-situace-v-obchodu-s-lidmi-979350.aspx>

Odbor azylové a migrační politiky. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. [cit. 2017-01-10]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/odbor-azylove-a-migracni-politiky.aspx>

Registr poskytovatelů sociálních služeb. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. 2017 [cit. 2017-01-10]. Dostupné z: http://iregistr.mpsv.cz/socreg/vitejte.fw.do?SUBSESSION_ID=1488880971869_3

SCARPA, Silvia. *Trafficking in Human Beings: Modern Slavery*. Oxford: Oxford University Press, 2008. ISBN 9780199541904.

SKINNER, E. Benjamin. *Otroci současnosti: Svědectví o moderních otrokářích a jejich obětech*. Praha: XYZ, 2011. ISBN 978-80-7388-471-0.

Státní úřad inspekce práce: Základní údaje [online]. [cit. 2017-01-28]. Dostupné z: <http://www.suip.cz/o-nas/zakladni-udaje/>

Trafficking in Persons Report 2015. U. S. *Department of State* [online]. [cit. 2017-03-10]. Dostupné z: <https://www.state.gov/documents/organization/245365.pdf>

UNODC. *Global Report on Trafficking in Persons* [online]. 2009 [cit. 2017-02-17]. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/Global_Report_on_TIP.pdf

Útvar pro odhalování organizovaného zločinu SKPV. *Policie České republiky* [online]. [cit. 2017-01-15]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/utvar-pro-odhalovani-organizovaneho-zlocinu-skp-199737.aspx>

Výroční zpráva La Strada 2015 [online]. [cit. 2017-02-12]. Dostupné z:
www.strada.cz/publikace-odkazy-/vyrocni-zpravy?download=21:vyrocni-zprava-lastrada-2015&lang=cz

Zpráva o stavu obchodování s lidmi v České republice za rok 2013. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, odbor bezpečnostní politiky, 2014. Dostupné z:
www.mvcr.cz/soubor/zprava-2013-obchodovani-s-lidmi-pdf.aspx

Zpráva o stavu obchodování s lidmi v České republice za rok 2014. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, odbor bezpečnostní politiky, 2015. Dostupné z:
www.mvcr.cz/soubor/zprava-o-stavu-osl-v-cr-2014-pdf.aspx

Zpráva o stavu obchodování s lidmi v České republice za rok 2015. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, odbor bezpečnostní politiky, 2016. Dostupné z:
<http://www.mvcr.cz/soubor/zprava-o-stavu-osl-v-cr-2015.aspx>

Příloha – otázky použité v dotazníkovém šetření

1. Jaké je Vaše pohlaví?

- muž
- žena

2. Kolik je Vám let?

- 0 - 25
- 26 - 39
- 40 - 59
- 60 a více

3. Kolik obyvatel má obec, ve které bydlíte?

- do 1.000 obyvatel
- od 1.001 do 10.000 obyvatel
- od 10.001 do 100.000 obyvatel
- nad 100.001 obyvatel

4. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- základní
- středoškolské bez maturity / vyučen
- středoškolské s maturitou
- vysokoškolské / vyšší odborné

5. Co si představujete pod pojmem „obchod s lidmi“? (označte max. 3 možnosti)

- pracovní vykořisťování
- sexuální vykořisťování/nucená prostituce
- obchodování s lidskými orgány a tkáněmi
- nucená účast na výrobě a distribuci drog
- nikdy jsem o této problematice neslyšel/a
- (vlastní odpověď)

6. Vyskytuje se v České republice, dle Vašeho názoru, nějaká forma obchodu s lidmi? -ano/ne

7. Jaké formy obchodu s lidmi se ČR vyskytují? (označte max. 3 možnosti)

- pracovní vykořisťování
- sexuální vykořisťování/nucená prostituce
- obchodování s lidskými orgány a tkáněmi
- nucená účast na výrobě a distribuci drog
- tato problematika se v ČR nevyskytuje
- (vlastní odpověď)

8. Jaké jsou, dle Vašeho názoru, Vaše vědomosti o obchodování s lidmi?

- téměř žádné
- na poměrně dobré úrovni
- na vysoké úrovni

9. Připadají Vám informace, které jsou Vám sdělovacími prostředky poskytovány, dostatečné?

- ano, jsou dostatečné
- rád/a bych se o tuto problematiku zajímal/a více, informovanost je malá
- žádné informace mi poskytovány nejsou
- tato problematika mě nezajímá

10. Setkali jste se někdy například ve škole s nějakou osvětou (přednáškou, kampaní) na toto téma?

- ano/ne

11. Uveďte, o jakou akci se jednalo, jak probíhala a nakolik byla podle Vás přínosná?

- otevřená otázka

12. Vyhledáváte si sám/a informace ohledně obchodování s lidmi?

- ano, pravidelně
- ano, občas
- ne

13. Jaké zdroje k hledání těchto informací využíváte?

- otevřená otázka

14. Zaregistrovali jste někdy nějakou osvětovou kampaň zaměřenou na prevenci obchodu s lidmi?

- ano/ne

15. Zúčastnili jste se této kampaně?

- ano/ne

16. Uveďte, o jakou akci se jednalo, jak probíhala a nakolik byla podle Vás přínosná?

- otevřená otázka

17. Na území České republiky existují organizace, které se aktivně zapojují do boje proti obchodu s lidmi. Znáte nějaké? (Jmenujte.)

- otevřená otázka

18. Věděli byste, jak se zachovat, popřípadě na koho se obrátit, v případě, že byste se vy sami stali obětí trestného činu obchodování s lidmi?

- otevřená otázka

19. Víte, jak byste mohli pomoci oběti obchodu s lidmi?

- otevřená otázka

20. Uvažujete o práci v zahraničí?

- ano/ne

21. Spatřujete v práci v zahraničí nějaké riziko?

- považuju to za dobrou zkušenost, riziko nevnímám
- vidím, zde určité riziko, ale jsem ochotný/á ho podstoupit
- riziko vnímám natolik velké, že by mě od práce v zahraničí odradilo

22. Znáte někoho, kdo pracoval v zahraničí a měl nějakou špatnou zkušenost?

- otevřená otázka

23. Myslíte si, že byste se sám/a mohl/a stát obětí obchodu s lidmi?

- Obchodování s lidmi mě potkat nemůže. Žiju spořádaným životem a nesetkávám se s neznámými lidmi.
- Obchodování s lidmi může potkat kohokoliv z nás.
- Obchodování s lidmi může potkat kohokoliv, ale pravděpodobnost, že se to stane právě mně, si nepřipouštím.

24. Považujete obchod s lidmi za hrozbu, proti které se dá bojovat?

- ano/ne

25. Navrhněte, jak by se dalo efektivněji bojovat proti obchodu s lidmi?

- otevřená otázka

26. Jaký je Váš názor na to, že se o obchodu s lidmi často mluví jako o „obchodu s bílým masem“?

- připadá mi to v pořádku
- připadá mi to urážející
- je mi to jedno
- (vlastní odpověď)

27. Kolik myslíte, že je ročně celosvětově obětí obchodu s lidmi?

- otevřená otázka

28. Kolik myslíte, že je ročně obětí obchodu s lidmi na území České republiky?

- otevřená otázka

29. Je něco, co byste chtěl/a k tomuto tématu doplnit?

- otevřená otázka